291
5

NOBEL ÖDÜLÜ

steinbeck

BÜTÜN ESERLERİ / 5

al midilli

BİLGİ YAYINEVİ

STEINBECK / al midilli

BİLGİ YAYINLARI : 291
JOHN STEINBECK, BÜTÜN ESERLERİ : 5

ISBN 975-494-134-3
90. 06. Y. 0105. 0195

Birinci Basım 1983

İkinci Basım
Mart 1990

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46/A
Telf 131 81 22 - 131 16 65 - 134 12 71
Telefax 131 77 58
Yenişehir - Ankara

JOHN STEINBECK

Bütün Eserleri

5

AL MİDİLLİ

Türkçesi Belkıs Çorakçı

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni fahri karagözoğlu

JOHN STEINBECK / BÜTÜN ESERLERİ

1. Yukarı Mahalle
2. Sardalye Sokağı
3. Tatlı Perşembe
4. Alev
5. Al Midilli
6. İnci
7. Fareler ve İnsanlar
8. Mutsuzluğumuzun Kışı
9. Cennet Çayırları
10. Ay Battı
11. Gazap Üzümleri
12. Bilinmeyen Bir Tanrıya
13. Bitmeyen Kavga
14. Altın Kupa
15. Kısa Süren Saltanat

1

ARMAĞAN

Gün ağarırken Billy Buck barakadan çıktı. Bir an sundurmada durup gökyüzüne baktı. İnce bacaklı, geniş omuzlu, ufak tefek bir adamdı. Pos bıyıkları vardı, küt parmaklı elleri iri, avuçları şişkindi. Dalgın ve utangaç gözleri uçuk deniz mavisiydi. Geniş kenarlı şapkasının altından taşan çok rüzgâr yemiş saçları diken dikendi. Sundurmada dururken, bir yandan da gömleğini blucinin içine sokmaya uğraşıyordu. Kemerini söküp bir daha sıktı. Kemerin deliklerindeki aşınma ve çevresinde oluşan parlaklık, adamın birkaç yılda epey genişlediğini gösteriyordu. Havayı gözden geçirdikten sonra Billy, işaret parmağıyla burun deliklerini birer birer tıkayıp hızla sümkürdü. Burnunu temizledi. Küt parmaklı ellerini birbirine sürterek ahıra yürüdü.. Bölmelerde bekleyen atlardan ikisini tımarlayıp fırçaladı. Bu işi yaparken de atlarla mırıl mırıl konuştu durdu. Çiftlik evinin yanındaki demir çanın sesi geldiğinde, işini yeni bitirmişti. Billy kaşağının üzerine sapladığı fırçayı parmaklığın üzerine bıraktı. Çiftliğe, kahvaltı etmek üzere yürüdü. Bunca işi az bir zamanda eksiksiz yerine getirmiş olduğu için, Bayan Tiflin daha üçgen çanı tıngırdatmayı sürdürürken, o eve

varmıştı bile. Gecikmeyi, geç kalmayı hiç sevmezdi. Kadın ak saçlı başını ona doğru salladı, mutfağa çekildi. Billy Buck sundurmanın basamaklarına oturdu. Çiftliğin işçisi, sığırtmacı olduğundan yemek odasına ilk onun girmesi yakışık almazdı. İçerden Bay Tiflin'in gürültüsü geldi. Ayaklarını sokmak için, çizmeleri yere vurup duruyordu.

Küçük çanın uyarıcı sesi, Jody'yi de ayağa kaldırmıştı. Oğlan daha on yaşındaydı. Utangaç gözleri insana ela ela bakardı. Tozlu sarı otları andırırdı saçları. Düşünceli anlarında ağzı durmadan kıpırdardı. Çanın tiz sesi, onu dalgın uykusundan uyandırmıştı. Bu sesi duymazlıktan gelmeyi, bir an bile aklından geçirmedi. Çiftlikte bu çağrıya herkes uyardı.

Gözlerine düşen dağınık saçlarını geriye çekti. Geceliğini üzerinden hızla sıyırdı. Çabucak giyindi. Mavi bir gömlek, üzerine de tulum. Yaz ortalarıydı, ayakkabı giyme derdi de yoktu. Yüzünü yıkamak için, musluğun başından annesinin ayrılmasını bekledi. Yıkandı. Dağınık ıslak saçlarını parmaklarıyla geriye doğru taradı. Musluktan işi bitip dönerken, annesinin eleştirici bakışlarıyla karşılaştı. Jody, utanmış gibi bakışlarını başka yöne çevirdi.

«Saçlarını kesmem gerek artık,» dedi annesi. «Kahvaltı masada. Git otur ki, Billy de oturabilsin.»

Jody, muşamba örtüsü silinmekten yer yer eskimiş bir masaya oturdu. Servis tabağında, yağda pişmiş yumurtalar sırayla duruyordu. Jody tabağına üç yumurta aldı, arkadan da çıtır çıtır kızarmış domuz pastırmasın-

dan üç dilim seçti. Yumurta sarılarının birinden bir kan damlasını özenle sıyırıp çıkardı.

Billy Buck'ın ayak sesleri odaya giriyordu. «Ondan sana bir ziyan gelmez,» diye açıkladı Billy. «Horozun bıraktığı bir işaret o yalnızca.»

Jody'nin uzun boylu, çok ciddi babası kapıdan girdi. Jody onun çizmelerini giymiş olduğunu ayak sesinden anladı, ama yine de, emin olmak için masanın altına bir baktı. Babası masanın üzerine asılı yağ lambasını söndürdü. Artık pencerelerden bir hayli gün ışığı doluyordu odaya.

Jody, babasıyla Billy Buck'ın o gün nereye gideceklerini sormadı; ama, içinden, keşke ben de gidebilsem, diye düşündü. Babası çok derli topluydu. Jody her konuda onun sözünü, hiç soru sormaksızın dinlerdi. Carl Tiflin de masaya oturdu, yumurta tabağına uzandı.

«Sığırları yolculuğa hazırladın mı Billy?» diye sordu.

«Alt çayırda,» dedi Billy. «Onları kendim, tek başıma da götürebilirim aslında.»

«Tabii, götürürsün. Ama insanın yanında birine ihtiyacı olur. Hem boğazı kuruyor insanın biraz da.» Carl Tiflin bu sabah pek şakacıydı.

Jody'nin annesi kapıdan başını uzattı. «Ne zaman dönersiniz ki, Carl?»

«Bilemiyorum. Salinas'da bir iki kişiyle buluşacağım. Belki karanlığa kalırım.»

Yumurtalar, kahve ve ekmek silinip süpürülmüştü birden. Jody iki erkeğin ardından çıktı. Atlarına binip yaşlı altı süt ineğini çayırdan

çıkararak tepelere doğruluşlarına ve Salinas'a yönelişlerine baktı. Yaşlı inekleri kasaba satacaklardı.

Tepeyi aşıp gözden kaybolduklarında, Jody evin arkasındaki tepeye doğru tırmandı. Evin köşesinde beliren köpekler omuzlarını kamburlaştırarak, korkunç bakışlarla sırıttılar. Jody başlarını okşadı. Kalın kuyruklu, sarı gözlü Doubletree Mutt kocamandı. Çoban köpeği Smasher ise giriştiği kavgada bir çakalı öldürmüş, ama bir kulağından olmuştu. Tek sağlam kulağı, bu cins köpeklerde olduğundan daha dik dururdu. Billy Buck, hep böyle olur diyordu. Jody'ye gösterdikleri coşkulu gösteriden sonra köpekler burunlarını işini bilir bir tavırla yere indirip yola düştüler. Arada bir arkalarına bakıyor, çocuğun peşlerinden geldiğinden emin olmaya çalışıyorlardı. Jody kümeslerin oradan geçerken bir bıldırcının da tavuklarla birlikte yem yediğini gördü. Çoban köpeği gücünden düşmemek için tavukları az biraz kovaladı. Belki günün birinde koyun sürülerini kollaması gerekebilirdi. Jody geniş sebze bahçesinden geçti. Henüz yeşil olan mısırların boyu, çocuğun boyunu aşıyordu. Bal kabakları da yeşil, küçüktü daha. Soğuk pınarın borudan fışkırıp alttaki yuvarlak tahta yalağa döküldüğü yere kadar geldi; eğildi, yosun tutmuş yalağın dibine en yakın yerden içti. Suyun tadı daha iyi olurdu o zaman. Sonra dönüp çiftliğe doğru baktı. Aşağılarda, çevresi kırmızı sardunyalarla dolu beyaz badanalı evi, selvi ağacının yakınındaki Billy Buck'ın tek başına yatıp kalktığı barakayı seyretti. Sel-

vinin dibinde koca siyah sığırları görebiliyordu. Domuzların kesildiği yer de orasıydı. Güneş artık tepenin gerisinden görünmüştü. Evlerin, barakanın, ambarın beyaz badanası üzerine dökülüyor, ıslak otların parıldamasına neden oluyordu. Arkasında, yüksek otlar boyunca kuşlar cıvıldaşıp dolaşıyor, kuru yaprakları hışırdatıyorlardı. Yamaçlardan sincapların cırtlak çığlıkları duyulmaktaydı. Jody yine çiftliğin binalarına baktı. Havada kesinlikten uzak bir şey hissetti. Bir şey kaybetme duygusu, sonra da kazanma duygusu. Yepyeni, değişik şeyleri kazanma. Karşı tepenin yamacından aşağı doğru iki koca akbaba uçtu, gölgeleri onlardan önce indi. Alçaktan uçuyorlardı. Demek yakınlarda bir hayvan ölmüştü. Bunu biliyordu Jody. Ya bir inek ölmüş olmalıydı, ya da bir yerlerde bir tavşanın kalıntısı vardı. Hiçbir şeyi gözden kaçırmazlardı, bu kuşlar. Jody nefret ederdi onlardan. Her dürüst insanın nefret ettiği gibi. Ama yemlerini kapıp hemen kaçtıkları için, kimse bir zarar veremezdi onlara.

Bir süre sonra çocuk tekrar tepeden aşağı inişe geçti. Köpekler çoktan onunla gelmekten vazgeçmiş, çalıların arasına dalıp kendi işlerine yönelmişlerdi. Dönüp sebze bahçesinden gene geçti, bir ara duralayıp yeşil, küçük bir kavunu topuğuyla ezdi ama bu onu mutlu etmedi. Yanlıştı bu yaptığı... bal gibi biliyordu. Parçalanmış kavunu örtmek için üzerine tekmeyle toprak yığmaya çalıştı.

Eve döndüğünde annesi eğilip onun sertleşmiş ellerini muayene etti, parmaklarına, tır-

naklarına baktı. Okula onu temizleyip yollamanın pek bir yararı olmuyordu. Yolda dünya kadar şey olabilirdi çünkü. Anne parmaklardaki o kara yarıklara bakarken içini çekti, sonra kitaplarla öğle yemeğini uzattı, Jody de, okula kadar olan bir millik yolculuğuna başladı. Annesi onun ağzının bu sabah pek fazla kıpırdandığını farketti.

Jody yola koyuldu. Ceplerini yoldan topladığı ufak, parlak taşlarla doldurdu. Arasıra güneşlenmeyi fazla uzatıp vaktinde yolun üzerinden kaçmayan bir kuşa, bir tavşana taş attı. Köprünün oradaki kavşakta iki arkadaşıyla buluştu, üçü okula birlikte yürüdüler. Adımlarını garip garip atıyor, bir sürü saçmalık yapıyorlardı. Okul açılalı daha iki hafta olmuştu. Öğrenciler arasındaki isyan ruhu pek ölmemişti henüz.

Jody tepeyi aşıp çiftliğe yaklaştığında saat öğleden sonra dört olmuştu. Gözleri atları arıyordu ama, çevresi çitle çevrili çayır boştu. Babası henüz dönmemişti demek. O zaman yoluna pek ağır devam etti. Yapacağı işler onu bekliyordu. Eve vardığında annesini taraçada oturmuş çorap yamarken buldu.

«Mutfakta iki açma seni bekliyor,» dedi annesi ona. Jody mutfağa süzüldü. Döndüğünde, elindeki iki açmadan birinin yarısı yenmişti bile. Annesi ona o gün okulda neler öğrendiğini sorduysa da, dolu ağızdan gelen cevabı pek dinlemedi. Çocuğun sözünü kesip, «Jody,» dedi, «bugün odun sandığını doğru dürüst doldur. Dün akşam odunları hep çapraz yığmışsın. Bu akşam yassı yassı sırala. Ha, hem Jody...

galiba tavuklardan bazıları yumurtalarını saklıyor. Ya da köpekler girip yiyor. Follukları iyi ara, bakalım gizli yuvalar bulabilecek misin!»

Çocuk bir yandan açmalarını yiye yiye işlerine koyuldu. Tavuklara yem atarken, bıldırcının yine onlarla birlikte yemlenmek üzere geldiğini gördü. Babası her nedense bıldırcınların gelmesinden pek gurur duyuyordu. Evin yakınında ava hiç izin vermezdi. Bıldırcınlar korkar da kaçar diye.

Odun sandığı dolunca Jody yirmi ikilik tüfeğini aldı, soğuk pınara çıktı. Bir daha su içti, sonra tüfeğiyle nişan aldı. Kayalara, uçan kuşlara, selvinin altındaki kara sığırlara. Ama ateş etmedi. Çünkü kurşunu yoktu. On iki yaşına gelene kadar da olmayacaktı. Eğer babası onun tüfeği çevirip eve doğru nişan aldığını görse, kurşunları bir yıl daha ertelerdi. Jody bunu düşününce bir daha aşağıya doğru nişan almadı. İki yıl mermi beklemek yeterdi. Ona verilen hemen bütün armağanlar birtakım sınırlamalarla veriliyordu nedense. Bu durum armağanların değerini bir bakıma azaltıyor gibiydi. İyi disiplindi böylesi.

Akşam yemeği, baba gelsin diye, karanlığa kadar ertelendi. Sonunda baba, Billy Buck'la birlikte döndüğünde Jody ikisinin de soluğunda tatlı bir brandy kokusu aldı. İçin için sevindi. Çünkü babası bazen böyle brandy kokarken, konuşurdu onunla. Hatta arasıra, kendi çocukluğunun o vahşi günlerinde yaptıklarını bile anlatırdı.

Yemekten sonra Jody şöminenin önüne oturdu, utangaç gözleri odanın dört köşesini

araştırdı, babasının nerede neyin saklı olduğunu açıklamasını bekledi. Çünkü bir tür haberin gizli tutulmakta olduğunu hissediyordu Jody. Ama hayal kırıklığına uğradı. Babası parmağını sert bir hareketle ona doğru uzattı.

«Artık yatsan fena olmaz, Jody,» dedi. «Sabah sana ihtiyacım olacak.»

Bu o kadar da kötü sayılmazdı. Jody'nin hoşuna giderdi kendisine verilen işleri yapmak. Yeter ki sıradan işler olmasın. Yere baktı, ağzı kıpırdandı, soracağı soru, sese dönüşmeden önce, dudaklarda şekil buldu. «Ne yapacağız, domuz mu keseceğiz?» diye sordu yumuşacık bir sesle.

«Sen karışma. Yatsan iyi edersin.»

Jody odadan çıkıp kapıyı kapadığında babasıyla Billy Buck'ın kıkır kıkır yavaşça güldüklerini duydu, işin bir tür şaka olduğunu anladı. Az sonra, yatağında yatarken, bitişik odadan gelen mırıltılardan bir anlam çıkarmaya çalışıyordu. Bir ara babasının, «Ama Ruth, pek de fazla para vermedin ona,» dediğini duydu.

Daha sonra baykuşların ambarda fare avlayışını, bir meyve ağacının dallarının eve çarpışını işitti. O uyurken bir inek böğürüyordu.

Sabah olup üçgen çıngırağın sesi duyulduğunda Jody her zamankinden bile çabuk giyindi. Mutfakta yüzünü yıkayıp saçlarını tararken annesi ona tedirgin bir sesle, «Sakın doğru dürüst kahvaltı etmeden çıkmayasın,» dedi.

Jody yemek odasına geçti, uzun beyaz masaya oturdu. Servis tabağından dumanı tüten bir parça kek aldı, üzerine iki yağda yumurta

yerleştirdi, üstünü ikinci bir dilim kekle kapadı, çatalıyla bastırıp sıkıştırdı.

Babasıyla Billy Buck içeriye girdiler. Jody ayak seslerinden her ikisinin de yassı topuklu ayakkabı giydiklerini anlamıştı ama, yine de emin olmak için masanın altına doğru baktı. Babası yağ lambasını söndürdü. Gündüz olmuştu çünkü artık. Hâli pek ciddi, pek disiplinciydi. Ama Billy Buck, Jody'ye hiç bakmıyordu. Çocuğun soru soran çekingen bakışlarından kaçınarak koca bir dilim kızarmış ekmeği kahvesine batırıp ıslattı.

Carl Tiflin aksi bir sesle, «Kahvaltıdan sonra bizimle geleceksin!» dedi.

Jody o andan sonra, lokmalarını yutmakta zorluk çekti. Havada bir felaket dolaşır gibiydi. Billy fincanın tabağını eğip içine dökülen kahveyi de mideye indirdikten sonra ellerini blucinine sildi, iki adam masadan kalkıp birlikte sabah ışığına çıktılar, Jody de onları saygıyla, birkaç adım geriden izledi. Zihninin fazla ilerilere koşmasını engellemeye çalışıyor, onu hareketsiz tutabilmek için çaba gösteriyordu.

Annesi seslendi : «Carl, bu iş okulu asmasına neden olmasın sakın.»

Selvi ağacının yanından geçtiler. Tek bir daldan, domuzların asılıp parçalandığı ip sallanıyordu. Sonra siyah sığırların yanından geçtiler. Güneş tepenin üzerinden göründü, ağaçları ve binaları upuzun, kara gölgelerle donattı. Çayırın ortasından, kestirme yoldan ambara doğru yöneldiler. Jody'nin babası kapının çengelini açtı, içeriye girdiler. Bütün yolu güneşe kar-

şı yürümüşlerdi. İçeriye girdiklerinde ambar onlara kapkaranlık geldi. İçerisi samandan ve hayvanların soluğundan da sıcacıktı. Jody'nin babası, atların bölmelerinden birine yürüdü. «Gel buraya!» diye emretti. Jody'nin gözü alışmış, bir şeyler görebilmeye başlamıştı. Alçak kapıdan bölmenin içine baktı, sonra hemen bir adım geri çekildi..

Bölmelerden al bir tay ona bakıyordu. Gergin kulakları öne doğru devrik durmaktaydı. Gözlerinde söz dinlemez bir pırıltı vardı. Tüyleri uzamış, dolaşmış, kürk gibi görünüyordu. Yelesi de upuzun ve dolaşıktı. Jody'nin boğazı kendi üzerine katlanır gibi oldu, soluğunu kesti.

«İyi bir tımar istiyor,» dedi babası. «Ayrıca eğer onu iyi beslemediğini, ya da burayı kirli bıraktığını duyarsam, iki etmez satıverirım.»

Jody artık tayın gözlerine bakmaya dayanamıyordu. Gözleri aşağıya, kendi ellerine döndü, çok utangaç bir sesle, «Benim mi?» diye sordu. Kimse cevap vermedi. Jody elini taya doğru uzattı. Hayvanın gri burnu alçaldı, gürültüyle kokladı, sonra güçlü dişleri Jody'nin parmakları üzerine kapandı. Tay kafasını bir yukarı, bir aşağı sallıyor, sanki eğlenip gülüyordu. Jody kendi acıyan parmaklarına baktı. «Eh,» dedi gururla. «Demek ki ısırmasını iyi biliyormuş!» İki adam güldüler. Biraz rahatlamış gibiydiler. Carl Tiflin binadan çıktı, kendi başına tepenin yamacına doğru yürüdü. Utanmıştı çünkü. Ama Billy Buck içerde kaldı. Billy Buck'la konuşmak daha kolaydı. Jody tekrar, «Benim mi?» diye sordu.

Billy'nin sesi birden profesyonel kesildi. «Elbette! Ama, tabii, ona iyi bakar, eğitirsen. Ben gösteririm nasıl yapacağını. Daha pek yavru. Bir süre binemezsin ona.»

Jody çürümüş mosmor elini tekrar uzattı. Al tay bu kez burnunun okşanmasına izin verdi. «Keşke havuç getirseydim,» dedi Jody, «nereden aldınız onu, Billy?»

«Şerifin açık arttırmasından aldık,» dedi Billy. «Salinas'da bir gösteri topluluğu iflas etmiş. Borçları varmış. Mallarını şerif satıyordu.»

Tay başını uzattı, vahşi gözlerinin üzerindeki kâkülleri salladı. Jody onun burnunu biraz okşadı. Yumuşak sesle, «Eyeri yok, değil mi?» diye sordu.

Billy Buck güldü. «Unutmuştum,» dedi, «gel benimle.»

Koşum odasındaki raftan küçük, kırmızı deriden bir eyeri alıp indirdi. «Bu gösteri eyeri,» dedi küçümseyerek, «çalılık yerde binmek için pratik bir şey değil. Ama açık arttırmada fiyatı pek ucuzdu.»

Jody eyere bakmak için bile kendine güvenemedi. Hiç konuşamıyordu. Parmaklarının ucunu pırıl pırıl parlayan kırmızı deriye sürdü, uzun süre sonra, «Üzerinde güzel duracak ama,» dedi. Bildiği şeyler arasında en güzel, en görkemli olanın ne olduğunu bulmaya çalışıyordu. «Eğer adı yoksa, ona **Gabilan Dağları** adını vereyim diyorum,» dedi.

Billy Buck onun neler hissettiğini çok iyi anlıyordu. «Pek uzun bir isim,» dedi. «Yalnızca Gabilan desene! Şahin demek. Ona yakışa-

cak bir isim olur.» Pek sevinçliydi Billy. «Eğer kuyruk tüylerini toplarsan sana bir ara kıldan bir kement yaparım,» diye ekledi.

Jody tekrar atın oraya dönmek istiyordu. «Onu okula götürebilir miyim dersin? Çocuklara göstermeye?»

Ama Billy Buck başını iki yana salladı. «Daha yulara bile eğitilmiş değil,» dedi. «Buraya getirene kadar canımız çıktı. Sürükleyerek getirdik diyebilirm. Hem sen artık okula doğru yola çıksan fena olmaz.»

«Öğleden sonra çocukları getirir onu gösteririm,» dedi Jody.

O gün öğleden sonra, tepenin üzerinde altı çocuk, her zamankinden yarım saat önce belirdi. Yıldırım gibi koşuyorlardı. Kafaları öne eğik, kolları lokomotif dirseği gibi gidip geliyordu. Çayırın ortasından geçip kestirmeden ahıra yöneldiler, sonra da tayın karşısına dizilip durdular. Tekrar Jody'ye baktıklarında, gözlerinde yepyeni bir hayranlık, yepyeni bir saygı vardı. O güne kadar Jody de herkes gibi bir çocuk olagelmişti. Mavi gömlekli, askılı tulumlu... çoğundan daha sessizdi hatta. Biraz korkakça olduğundan bile kuşkulanılıyordu. Ama şimdi değişmişti Jody artık. Çocuklarda, yayanın atlıya karşı bin yüzyıldan beri duyduğu o eski hayranlığın izleri vardı. Ata binmiş birinin, fiziksel olduğu kadar, ruhsal açıdan da yayadan daha büyük olduğunu içgüdüsel olarak biliyorlardı. Jody'nin artık bir mucize sonucu onlarla eşit olan eski durumundan çı-

karılıp yukarılarda bir yere yerleştirilmiş olduğunu biliyorlardı. Gabilan başını kapının üzerinden uzatıp onları kokladı.

«Niye binmiyorsun ona?» diye bağırdı çocuklar. «Kuyruğunu neden fuardaki gibi örüp kurdele bağlamıyorsun? Ne zaman bineceksin?»

Jody'nin cesareti pek artmıştı. O da hissediyordu atlının üstünlüğünü.

«Daha o kadar büyük değil. Uzun süre kimse binemez ona. Manejde uzun iple eğiteceğim onu. Billy Buck bana öğretecek.»

«Biraz dolaştıramaz mıyız bari?»

«Daha yulara bile eğitilmedi,» dedi Jody. Tayı ilk çıkardığında, yanında kimse olsun istemiyordu. «Gelin, eyeri görün.»

Kırmızı deri eyeri görünce dillerini yuttu ikisi de. Hiçbir şey söyleyemeyecek kadar şaşırmış, şoke olmuşlardı. Jody, «Buralarda binmek için pek uygun değil,» diye anlattı. «Ama ona çok yakışacak. Belki dolaşmaya çıkarken çıplak binerim.»

«Ama eyerin boynuzu olmadan inekleri nasıl kementle yakalarsın?»

«Belki gündelik bir başka eyer alırım. Babam sürüyü toplarken benden yardım isteyebilir.»

Çocukların kırmızı eyere dokunmalarına izin verdi, sonra onlara yuları, iki şakağa gelecek pirinç düğmeleri, alındaki çapraz derileri gösterdi. Her şey bir harikaydı. Akla sığmayacak kadar harika. Bir süre sonra çocuklar gitmek zorunda kaldılar. Yolda her biri aklın-

dan kendi değerli eşyalarını geçiriyor, zamanı gelince al midilliye bir kere binmek için rüşvet olarak verilebilecek bir şey arıyordu.

Jody onların gittiğine sevindi. Duvardan kaşağıyla fırçayı aldı, tayın kapısını açtı, tedbirli adımlarla içeriye girdi. Tayın gözleri pırıl pırıldı. Yerinde dönüp çiftleşme durumuna girdi. Ama Jody onun omzuna dokunup yüksek, kavisli boynunu okşadı. Billy Buck'dan gördüğü gibi, «Yooo, yavrum,» dedi derin bir sesle. Tay yavaş yavaş sakinleşti, gerginliği gitti. Jody onu uzun uzun tımar etti, taradı. Yerde bir yığın ölü saç birikmiş, tayın sırtı derin, kızıl bir pırıltı kazanmıştı. Tımarı her sefer bitirişinde, daha iyi yapılabilirdi, diye düşünüyor, baştan başlıyordu. Yeleyi bir düzine minik örgü halinde topladı, sonra kâkülleri ördü, ama açtı, tekrar dümdüz fırçaladı.

Annesinin ahıra girdiğini hiç duymadı Jody. İçeri girerken öfkeliydi annesi. Ama tayı ve Jody'nin nasıl çalıştığını görünce, içinden garip bir gurur duygusunun kabardığını hissetti. «Odun sandığını unuttun mu?» diye sordu yumuşak bir sesle. «Karanlığa pek bir şey kalmadı, evde de tek odun yok. Tavuklar da aç daha.»

Jody aletlerini hemen kaldırdı. «Unuttum efendim,» dedi.

«Eh, bundan sonra önce görevlerini yap öyleyse. O zaman unutmazsın. Gözümü senden ayırırsam epey şey unutacakmışsın gibime geliyor.»

«Bahçeden buna havuç toplayabilir miyim, efendim?»

Annesi bunu bir düşündü. «Eh, topla bari,» dedi sonunda. «Ama yalnız büyük ve sert olanlarını al.»

«Havuç onun kürkünü çok güzelleştirir,» dedi Jody. Annesi yeniden içinde bir gururun kabardığını hissetti.

Tay eve geldikten sonra Jody bir daha uyanmak için çıngırağın sesini beklemez oldu. Daha annesi uyanmadan, yatağından sessizce kalkıp giyinmeyi, ahıra gidip Gabilan'a bakmayı huy edindi. Toprağın, çalıların, evlerin ve ağaçların gümüş rengi olduğu o sessiz, gri sabahlarda, fotoğraf negatifi gibi görünen manzaranın içinde, uyuyan taşlara basa basa, uyuyan selvi ağacının yanından geçip dosdoğru ahıra gidiyordu. Çakalların gelemeyeceği yerlere sığınmış hindiler, uykulu sesleriyle gluk-gluk ediyordu. Tarlalar gri, buza benzer bir ışıkla parlıyor, çiğ dökülmüş toprakta tavşanların, tarla farelerinin izleri daha bir belli oluyordu. Uslu, iyi huylu köpekler hemen kulübelerinden çıkıyor, kuşkulanıyor, boğazlarından derin homurtular çıkarıyorlardı. Sonra Jody'nin kokusunu alıp kuyruklarını kaskatı yukarı dikiyor, selamlıyorlardı onu. Koca kuyruğuyla Doubletree Mutt, bir de kurnaz çoban Smasher. Sonra da tembel tembel, yine kulübelerine dönüyorlardı.

Garip bir saatte yapılan gizemli bir yolculuktu bu. Jody'nin gözünde ise, bir rüyanın uzantısı gibiydi. Tay yeni geldiği zamanlar, uykusunda kendine eziyet edip duruyor, sabah gittiğinde tayı yerinde bulamayacağını düşünüyordu. Daha da beteri, belki de hiçbir zaman

gelmemişti oraya öyle bir tay. Başka etkin küçük işkence yöntemleri de vardı Jody'nin. Tarla farelerinin kırmızı eyeri nasıl kemirip delik deşik ettiğini görüyordu bazen. Daha küçük boy farelerin Gabilan'ın kuyruğunu yiye yiye inceltiğini görüyordu. Genellikle ahıra yaklaştığı zaman dayanamaz, yolun geri kalanını koşarak giderdi. Ambarların paslı ana kapısını açar, ahır kısmına yönelirdi. Kapıyı ne kadar yavaş açarsa açsın, yaklaştığında her sefer Gabilan'ı kapısının üzerinden kendisine bakar bulurdu. Hayvan hafif hafif kişner, ön ayağını yere vurur, gözlerinde kıvılcım gibi pırıltılar tutuşurdu.

Bazı sabahlar, eğer o gün atlar işe koşulacaksa, Billy Buck'ı da ahırlarda ya tımarla, ya da koşumlarla meşgul bulurdu Jody. Billy Buck, Jody ile gelip Gabilan'a bakar, ona atlarla ilgili bir yığın şey anlatırdı. Bir kere atların, ayakları için çok korkup kaygılandığını söylerdi. Bu yüzden atların ayaklarını yavaşça kaldırıp tırnaklarını, bileklerini okşamanın, korkuyu gidermekte yararlı olduğunu söylerdi. Sonra, Jody'ye atların kendileriyle konuşulmasından ne kadar hoşlandığını da anlatırdı. Bu tayla her zaman konuşmalı, ona her şeyin sebeplerini anlatmalıydı. Billy gerçi atların kendilerine söylenen her şeyi anladığından emin değildi ama, ne kadarını anladıklarını da bilmeye olanak yoktu. Sevdiği biri ona olup bitenleri açıkladığı zaman, at asla huysuzlaşmazdı. Billy buna örnekler de verebiliyordu. Bir keresinde, yorgunluktan canı çıkmış bir ata, az bir yol kaldığı söylendiği zaman hemen toparlanmış, yine koşmaya başlamıştı örneğin. Sonra, kor-

kudan aklı başından gitmiş bir ata, sahibi onu korkutan şeyin ne olduğunu açıklayınca, atın korkusunun geçtiğini de görmüştü Billy. Sabahları konuşurken Billy Buck bir yandan yirmi otuz tane kısa saman çöpü keserdi. Yedi, sekiz santim boyunda. Sonra bunları şapkasının şeridi içine sırayla yerleştirirdi. Böyle olunca, gün boyu ne zaman dişini karıştırmak, ya da bir şey çiğnemek istese, elini başına kaldırması yetecekti.

Jody dikkatle dinlerdi onu. Billy Buck'ın atlardan çok iyi anladığını o da, başka herkes de bilirdi çünkü. Billy'nin kendi atı, çekiç kafalı, sıska bir attı ama, yarışmalarda birinciliği asla elden bırakmazdı. Billy kementi atar, sığırın boynuzuna geçirir, eyere bağlar, sonra attan iner, at o hayvanla artık, kedinin fareyle oynadığı gibi oynar, ipi her zaman gergin tutar, hayvan yorulup devrilinceye kadar bunu sürdürebilirdi.

Her sabah Jody tayı tımar edip fırçaladıktan sonra kapıyı açıyor, Gabilan onun yanından geçip ambarın koridoru boyunca koşuyor, çevresi çitle çevrili çayıra çıkıyordu. Dörtnala koşup dururdu çayırın çevresinde. Bazen ileri doğru sıçrar, ön bacakları üzerine kaskatı düşerdi. Titreyerek dururdu o zaman. Dik kulakları önde, gözleri aklarını gösterecek şekilde döner, korkmuş numarası yapardı. Sonunda homurdanarak suyun başına yürür, burnunu ta burun deliklerine kadar suya daldırırdı. Jody gurur duyardı öyle zamanlarda. Çünkü atın değerini anlamanın bir yolunun bu olduğunu bilirdi. Zayıf atlar, suya yalnızca dudakları-

nı değdirirlerdi. Oysa iyi bir at, tüm burnuyla ağzını suyun altına sokar, yalnızca soluk alacak kadar yer bırakırdı yukarda.

Jody durur, tayı seyrederdi ondan sonra. Ve o güne kadar hiçbir atta dikkat etmediği şeyleri görürdü. O zarif, kayar gibi inen kasları, sağrıyı, al postunun üzerinde güneşin ışıldamasını. Bütün ömrü boyunca hep at görmüş olan Jody, daha önce onlara hiç dikkatle bakmamıştı. Ama şimdi, kulakların duruşunun yüze nasıl ifade verdiğini biliyordu artık. Kulaklarıyla konuşuyordu tay. Kulaklarının nereyi gösterdiğine bakarak, her konudaki duygularını anlamak mümkündü. Bazen kulaklar dimdik durur, bazen gevşek olur, sarkardı. Korktuğu ya da kızdığı zaman geriye gider, heyecanlandığı, meraklandığı ya da mutlu olduğu zaman öne gelirdi. Onların duruşu, hayvanın ruhsal durumunu tamı tamına anlatırdı.

Billy Buck sözünde durdu. Sonbahar başlarında eğitim başladı. Önce yulara alışmak geliyordu. En zoru da buydu. İlk olduğu için. Jody eline bir havuç alıyor, hayvana tatlı sözler söylüyor, vaatlerde bulunuyor, ipi çekiyordu. Tay bu çekilmeyi hissedince ayaklarını katır gibi dayıyor, ilerlemiyor, meydan okuyordu. Ama çok geçmeden öğrendi. Jody onu ipinden çekerek bütün çiftliği dolaşabilmeye başladı. Derken ipi bırakır oldu. Tay yine de, nereye gitse, onun peşinden geliyordu.

Bundan sonra uzun iple manej eğitimi başladı. Bu daha yavaş yürüyordu. Jody halkanın orta yerinde duruyor, uzun ipin ucundan tutuyordu. Dilini damağına şaklattığı zaman, tay

büyük bir çember çizerek yürüyordu. Onu tırısa kaldırmak için, tekrar dilini damağında şaklatıyordu Jody. Bunu bir daha yaparsa, bu sefer de dörtnala kalkıyordu. Maneji dört dönüyor, bu işten çok zevkleniyordu Gabilan. Jody «Hoa!» diye bağırınca da duruyordu. Çok geçmeden Gabilan bu işin ustası oldu. Ama birçok bakımdan da, pek yaramaz bir taydı. Jody'yi pantolonunun kıçından ısırıyor, ayaklarına basıyordu. Zaman zaman kulakları arkaya gidiyor, çocuğa fena halde çifte de atıyordu. Bu gibi şeyleri yaptığı zaman Gabilan sanki yan gelip için için gülüyor gibiydi.

Billy Buck akşamları, şöminenin önünde, kıl kement üzerinde çalışıyordu. Jody kuyruk kıllarını bir torbaya toplamaktaydı. Oturup Billy'nin ipi nasıl yaptığını seyrederdi her akşam. Birkaç kılı nasıl alıp büktüğünü, sonra bu yolla yaptığı iplikleri nasıl bir araya getirip kordon yaptığını, sonra da bu kordonları örerek ip kalınlığı verdiğini izlerdi. Billy daha sonra ipi yerde yuvarlayıp ayağıyla ezer, katılaştırır, yuvarlaklaştırırdı.

Manej eğitimi hızla kusursuzluk düzeyine yaklaştı. Jody'nin babası tayın durmalarını, yürümelerini, tırısa ve dörtnala kalkmalarını seyrettiğinde biraz sıkılmış göründü.

«Neredeyse gösteri atma benzeyecek,» diye yakındı. «Hiç sevmem gösteri atlarını. Ata numaralar yaptırmak hayvanın... gururundan bir şeyler götürür. Gösteri atı bir bakıma artist gibi bir şey. Gururu yok... kendi kişiliği yok.» Sonra babası Jody'ye, «Yakında onu eyere de alıştırmaya başlaman gerekecek herhalde,» dedi.

Jody hemen koşum odasına koştu. Bir süredir, eyeri tahta atın üzerine koyup biniyordu. Üzenginin boyunu defalarca değiştirir, bir türlü doğru ayarlayamazdı. Bazen koşum odasında binerdi eyere. Sonra, tüm donanımı üzerinde asılı olarak, çıkıverirdi Jody o koşum odasından. Omzunda tüfeği de olurdu. Yanlardaki tarlaların rüzgâr gibi arkaya kaydığını görür, dörtnala kalkmış nal seslerini duyardı.

Tayı ilk defa eyerlemek bezdirici bir işti. Gabilan çifte atıyor, şaha kalkıyor, kayış tokalanmadan eyeri üzerinden atıveriyordu. Tekrar tekrar üzerine koymak gerekiyordu eyeri atın. O razı oluncaya kadar. Kayışı tokalamak da zordu. Jody kayışı her gün biraz daha sıkıştırıyordu. Sonunda tay eyere hiç aldırmaz duruma geldi.

Bundan sonra sıra geme geliyordu. Billy ona, Gabilan'ın ağzında bir şey bulunmasına alışması için, anason dalını nasıl kullanacağını öğretti. «Elbette ki onu her şeye zorla da alıştırabiliriz,» diye anlatıyordu. «Ama öyle yaparsak, o kadar iyi bir at olmaz. Her zaman biraz korku kalır içinde. Emirlere kendi istediği için uymaz o zaman.»

İlk defa gem takıldığında hayvan diliyle itti, itti, sonunda ağzının iki yanından aşağıya kan sızmaya başladı. Kafasındaki kayışı direğe sürtmeye çalıştı. Kulakları fır dönüyor, gözleri korkudan kızarıyordu. Jody memnundu. Eğitime isyan etmeyen atın, zalim yaratılışlı at olduğunu biliyordu.

Eyerin üzerine ilk defa bineceği günü düşünürken titriyordu Jody. Tay onu fırlatıp atacaktı herhalde. Bunun ayıp bir yanı yoktu. Asıl ayıp, hemen kalkıp yeniden binemezse ortaya çıkardı. Bazen hayalinde kendini toprakların arasında yatıp ağlarken görüyor, bir türlü kalkıp tekrar binemiyordu. Bu tür rüyaların utancı, günün öğle saatlerine kadar sürüp gidiyordu.

Gabilan hızla büyümekteydi. Yavrulara özgü o uzun bacaklı görünümü kaybolmaya başlamıştı bile. Yelesi uzuyor, rengi de siyahlaşıyordu. Durmadan tımarlanıp fırçalanmaktan, tüyleri düzgün, pırıl pırıl, turuncumsu kızıl lake'ye dönmüştü. Jody onun tırnaklarını yağlıyor, çatlamasın diye sık sık törpülüyordu.

Kıl kement hemen hemen bitmişti. Jody' nin babası ona bir çift eski malımuz verdi, yan demirlerini büktü, kayışını kısalttı, uyacak hale getirdi.

Derken günlerden bir gün Carl Tiflin,

«Tay sandığımdan daha hızlı büyüyor,» dedi. «Sanırım Şükran Bayramında binebilirsin ona. Tutunabilecek misin dersin?»

«Bilmiyorum,» dedi Jody utanarak. Şükran Bayramına üç hafta kalmıştı. İnşallah yağmur yağmaz, diye düşünüyordu. Çünkü yağmur, lekelerdi kırmızı eyeri.

Gabilan artık Jody'yi tanıyor ve seviyordu. Jody ona doğru yaklaşırken sevinç sesleri çıkarıyor, çayırda sahibi ıslık çaldığında koşup geliyordu. Her gelişinde havucu da hazırdı.

Billy Buck biniş talimatını sık sık tekrarlıyordu :

«Bak, oraya çıktığın zaman dizlerinle sıkı sıkı tutun, ellerini de eyerden uzak tut. Üstünden atarsa, bunun seni engellemesine izin verme. İnsan ne kadar iyi binici olursa olsun, günün birinde onu da atabilecek bir at nasılsa çıkar. Hayvan bu işten gurur duymaya başlamadan önce, hemen geri tırmanacaksın. Az bir zaman sonra artık seni atmayacaktır, biraz daha geçince de atamayacaktır. Öyle yapılır bu iş.»

«İnşallah daha önce yağmur yağmaz,» dedi Jody.

«O neden? Attığı zaman çamura düşmeyi mi istemiyor canın?»

Onun da payı vardı. Ama beri yandan, Gabilan'ın ayağının kaymasından, hayvanın kendi üstüne devrilmesinden de korkuyordu. Bacağı ya da kalçası kırılabilirdi öyle olursa. Başkalarına olduğunu görmüştü. Yerde nasıl, ezilmiş böcekler gibi kıvrandıklarını gördüğü için korkuyordu.

Tahta atın üzerinde, dizginleri nasıl sol eliyle tutup, şapkasını da sağ elinde taşıyacağını prova etti. Eğer iki eli de dolu olursa, düşeceğini hissettiği zaman bile eyerin boynuzuna sarılmazdı bari. Eyere sarılırsa neler olacağını düşünmemeye çalışıyordu. Belki de babasıyla Billy Buck bir daha hiç konuşmazlardı onunla. O kadar utanırlardı ondan. Sonra laf yayılır, annesi de ondan utanırdı. Sonra okul bahçesinde... düşünmesi bile korkunçtu.

Gabilan'ı eyerledikten sonra üzengiye basıp ağırlığını verme alıştırmaları yapmaya baş-

ladı. Ama bacağını tayın sırtından atmıyordu. Şükran Bayramına kadar yasaktı o.

Her gün öğleden sonra kırmızı eyeri taya takıyor, sıkıca tokalıyordu. Tay, kayış takılırken karnını anormal şişirmeyi, sonra rahat bırakmayı öğrenmişti bile. Bazen Jody onu çalılara götürüyor, yeşil yalaktan su içmesine izin veriyordu. Bazen de tepeye çıkarıyor, oradan ona Salinas'ı ve tarlaların geometrik desenlerini gösteriyordu. Arasıra çalıların arasındaki meydanlığa geliyorlardı. Çevreleri sımsıkı sarılı, dış dünyadan bir gök bir de çevredeki çalılar kalmış oluyordu o zaman. Gabilan bu gezilerden hoşlanıyor, hoşlandığını göstermek için başını dimdik tutuyor, burun deliklerini ilgiyle açıp açıp kapıyordu. Geziden döndüklerinde ikisinin de üstüne başına otların tatlı kokusu sinmiş oluyordu.

Zaman geçiyor, Şükran Bayramı yaklaşıyordu. Ama kış daha hızlı geldi. Bulutlar yıldırım gibi gelip gün boyu gökyüzünde asılı durdu, tepeleri süpürdü, rüzgârlar gece çığlık çığlığa esti. Meşelerin kuru yaprakları gün boyu dökülüp yerleri kaplamaya başladı ama ağaçların görünümünde pek bir değişiklik olmadı..

Jody, keşke bayramdan önce yağmur yağmasa, diye düşünüyordu ama, yağdı. Kahverengi topraklar siyaha dönüştü, ağaçlar parıldadı. Çalıların kesilmiş uçlarına küf yapıştı. Samanlar nemden gri bir renk aldı, damlarda yaz boyu çıyan rengi gibi solgun duran yosunlar parlak sarımsı yeşil oluverdi. Yağmur haftasında Jody tayı hep ahırında, nemden uzak yerde tuttu. Yalnızca okuldan döndüğünde kısa bir

süre çıkarıyor, biraz gezdirip su içiriyordu. Gabilan bir kere bile ıslanmadı.

Yağışlar yeni bir ot örtüsü yetişene kadar sürdü. Jody okula giderken yağmurluk ve çizme giyiyordu. Sonunda bir sabah güneş pırıl pırıl doğdu. Jody ahırda atının bakımını yaparken Billy Buck'a, «Belki de bugün okula giderken Gabilan'ı çayırda bırakırım,» dedi.

«İyi gelir ona,» diye güvence verdi Billy Buck da. «Uzun süre kapalı kalmayı hiçbir hayvan sevmez. Babanla ben tepeye çıkıp kaynağın oradaki yaprakları temizleyeceğiz.»

Billy başını sallayıp şapkasındaki samanlardan biriyle dişlerini karıştırmaya koyuldu.

«Ama yağmur yağarsa...» diyecek oldu Jody.

«Bugün pek yağacağa benzemiyor. Yağa yağa gökte su kalmadı artık.»

Billy kollarını sıvadı, dirseklerindeki şeritleri düğmeleyerek tutturdu. «Hem zaten yağsa bile... birazcık yağmur atlara bir şey yapmaz.»

«Ama yine de yağmur başlarsa, sen onu içeri sok, olur mu, Billy? Soğuk alır da vakti gelince binemem diye korkuyorum.»

«Tabii! Erken dönersek ben ona göz kulak olurum. Ama bugün yağmur yağmaz.»

Jody de okula giderken Gabilan'ı çitle çevrili çayırda bıraktı.

Billy Buck pek sık yanılmazdı. Yanılamazdı. Ama o günkü hava konusunda yanılmıştı. Öğleden biraz sonra bulutlar tepelerin üzerinde belirdi, yağmur da bardaklardan boşalmaya başladı. Jody yağmurun okul damını nasıl

dövdüğünü duydu. Parmağını kaldırıp bahçedeki tuvalete gitmek üzere izin istemeyi düşündü. Bir kere çıkınca da koşarak eve gidip tayı içeriye kapatabilirdi. Evde de, okulda da ceza yiyecekti tabii. Vazgeçti ve Billy Buck'ın yağmur atlara bir şey yapmaz demesinde bir avunma buldu. Sonunda okul dağılınca kapkaranlık yağmurun altında hızla eve doğru koşmaya başladı. Yolun iki yanında gölcükler oluşuyordu. Buz gibi, hırçın bir rüzgârla, döne döne yağıyordu yağmur. Jody yolun çamurlarına aldırmadan, tırısını bozmaksızın eve doğru ilerledi.

Daha tepenin doruğunu aşar aşmaz, Gabilan'ın çayırda, sefil halde durmakta olduğunu gördü. Al tüyleri hemen hemen simsiyahtı. Yağmurdan çizgi çizgi olmuştu. Başını eğmiş, yağmura ve rüzgâra arkasını vermiş, öylece duruyordu. Jody koşarak geldi, ahırın kapısını açtı, sırılsıklam tayı kâkülünden tutup içeriye soktu. Hemen bir çuval buldu, ıslak kılları silip kuruladı, bacakları ve bilekleri ovaladı. Gabilan sabırlı duruyordu ama, ikidebir rüzgâr yemiş gibi titremekteydi.

Tayı elinden geldiği kadar kuruladıktan sonra, Jody eve koşup sıcak su getirdi, yulafı onunla ıslattı. Gabilan pek aç değildi. Sıcak lapayı biraz tattı ama fazla ilgi göstermedi. Arasıra, hâlâ titriyordu. Nemli sırtından buharlar yükselmekteydi.

Billy Buck'la Tiflin eve döndüklerinde ortalık hemen hemen kararmıştı. Carl Tiflin, «Yağmur başlayınca Ben Herche'nin evine sığındık, öğle sonrası boyunca da bir daha dur-

madı,» diye anlattı. Jody gözlerinde sitemle Billy Buck'a baktı, Billy kendini suçlu hissetti.

«Yağmur yağmaz demiştin,» diye suçladı onu Jody.

Billy gözlerini kaçırdı. «Yılın bu mevsiminde anlaması zordur,» dedi ama, bu pek zayıf bir özür oldu. Yanılmaya hakkı yoktu ve bunu kendisi de biliyordu.

«Tay ıslanmış, sırılsıklam olmuş.»

«Kuruladın mı onu?»

«Çuvalla ovaladım, sıcak yem verdim.»

Billy onaylar gibi başını salladı.

«Soğuk alır mı dersin, Billy?»

«Birazcık yağmurdan kimseye bir zarar gelmez,» diye güvence verdi Billy.

O ara Jody'nin babası da söze karışıp çocuğa biraz öğüt verdi. «At dediğin, kucak köpeği değil ki,» dedi. Carl Tiflin zayıflıktan ve hastalıktan nefret ederdi. Çaresizliğe karşı da büyük tiksinti duyardı.

Jody'nin annesi bir tabak bifteği masaya koydu. Yanında haşlanmış patates ve kabak da vardı. Buharlarıyla odayı dumana boğuyorlardı. Yemek üzere oturdular. Carl Tiflin hâlâ, hayvanların ve insanların fazla nazlatılmaktan zayıf duruma getirildiklerini söyleyip yakmıyordu.

Billy Buck yaptığı hatadan dolayı kendini pek kötü hissetmekteydi. «Üzerine battaniye örttün mü?» diye sordu Jody'ye.

«Hayır. Battaniye bulamadım. Sırtına birkaç çuval koydum.»

«Yemekten sonra gider onu örteriz öyleyse.» Billy bunu söyledikten sonra kendini daha bir iyi hissetmeye başlamıştı. Jody'nin babası ateşin yanma geçip, annesi de bulaşığa başlayınca, Billy bir lamba bulup yaktı. Jody ile ikisi çamurların içinden ambara doğru yürüdüler. İçerisi karanlık, sıcak ve pek hoştu. Atlar hâlâ, akşam samanlarını yiyorlardı. «Sen lambayı tut,» diye emir verdi Billy. Tayın bacaklarını yokladı, kalçalarındaki sıcaklığı eliyle ölçtü. Kendi çenesini hayvanın burnuna dayadı, sonra gözkapaklarını çekip gözlerinin içine baktı, dudakları kaldırıp diş etlerini muayene etti, parmaklarını kulaklarının içine soktu, «Pek formda görünmüyor,» dedi. «Ona bir masaj yapayım».

Kalkıp bir çuval buldu, tayın bacaklarını hırsla ovdu, sonra karnını ve sırtını da ovdu. Gabilan garip şekilde ruhsuzdu. Bu masaja sabırla boyun eğdi. Sonunda Billy koşum odasından eski bir çul bulup getirdi, hayvanın üzerine attı, şeritleriyle karnından ve göğsünden bağladı.

«Sabaha bir şeyi kalmaz artık,» dedi.

Jody eve döndüğünde annesi başını kaldırıp ona baktı. «Yatma saatin çoktan geçti,» dedi. Nasırlı eliyle onun çenesini tuttu, dolaşık saçlarını alnından çekti, «Tayı merak etme,» diye ekledi. «Bir şey olmaz. Billy herhangi bir at doktoru kadar iyidir.»

Jody, annesinin kendi derdini anladığının farkında değildi. Ondan yavaşça ayrıldı, şömi-

nenin önüne diz çöktü. Karnı ateşten yanıncaya kadar oturdu. İyice ısındıktan sonra yatmaya gitti ama uyumak kolay değildi. Kendisine pek uzun gelen bir süreden sonra uyandı. Oda karanlıktı ama pencerede, şafaktan öncekini andırır bir grilik vardı. Yataktan kalktı, tulumunu buldu, eline alıp bacakları ne tarafta diye aranırken bitişik odadaki saat ikiyi çaldı. Giysilerini elinden bırakıp yeniden yatağına girdi. Uyandığında ortalık güpegündüzdü. İlk defa olarak çıngırağın sesi uyandırmamıştı onu. Yerinden fırladı, elbiselerini sırtına geçirdi, gömleğinin düğmelerini ilikleyerek kapıdan fırladı. Annesi bir an onun arkasından baktı, sonra tekrar işine döndü. Gözleri pek yumuşak ve anlayışlıydı. Arasıra ağzı biraz gülümsüyordu ama, gözleri hiç değişmiyordu gülümserken.

Jody hızla ambara koştu. Daha yarı yoldayken, korktuğu sesi duydu. Boğuk, hışırtılı bir at öksürüğü. O zaman daha da hızlandı. Ahırda Billy Buck tayın yanındaydı. Kocaman, güçlü elleriyle hayvanın bacaklarını ovuyordu. Başını kaldırıp baktı, neşeyle gülümsedi. «Biraz üşümüş,» dedi Billy. «İki günde geçiririz.»

Jody tayın yüzüne baktı. Gözleri yarı kapalıydı. Kapaklar ağır ve kupkuruydu. Gözlerin köşelerinde çapaklar kalın bir kabuk haline gelmişti. Gabilan'ın kulakları iki yanında paçavra gibi sallanıyordu. Başı da eğikti. Jody elini uzattı ama tay yaklaşmadı. Tekrar öksürdü, öksürmek için gösterdiği çabadan bütün vücudu kasıldı. Burun deliklerinden ince bir sıvı aktı.

Jody, Billy Buck'a döndü. «Çok hasta bu, Billy,» dedi.

«Biraz soğuk almış, dedim ya,» dedi direndi Billy. «Sen git kahvaltını et, sonra da okula yollan. Ben bakarım ona.»

«Belki de başka bir işe dalarsın Billy, onu unutursun da...»

«Yoo, unutmam, yalnız hiç bırakmam. Yarın cumartesi. O zaman da sen bütün gün yanında kalırsın.» Billy bir kere daha yanılmıştı. Kendini pek kötü hissediyordu. Tayı iyileştirmek zorundaydı artık.

Jody eve yürüdü, isteksizce masaya oturdu. Yumurtalar da, domuz pastırmaları da soğumuştu. Yağlı yağlı geliyordu ağıza. Ama o farkına bile varmadı. Her zamanki kadar yedi. Okula gitmemek için izin de istemedi. Annesi tabağı önünden alırken saçlarını yüzünden kaldırıp gözlerine baktı. «Billy taya iyi bakar,» dedi ona.

Jody okulda bütün gün alnındaki teri sildi durdu. Ne sorulan sorulara cevap verebiliyor ne de okuduğunu anlayabiliyordu. Tayın hasta olduğunu kimseye söyleyemedi bile. Söylerse tay daha fazla hastalanır diye korkuyordu. Sonunda okul bitince, yüreği korku dolu, eve yollandı. Yavaş yürüyordu. Öteki çocukların onu geçmesine izin verdi. Keşke hep böyle yürüsem yürüsem de hiçbir zaman eve varmasam, diyordu içinden.

Billy ahırdaydı. Söz verdiği gibi. Tay ise daha kötü durumdaydı. Gözleri artık hemen hemen kapalıydı. Soluğu tıkalı burnundan geçerken ıslık çalıyordu. Gözlerin görünebilen azıcık kısmını bir film kaplamış gibiydi. Hayvanın görebildiği bile kuşkuluydu. Arada sırada

homurdanıyor, burnunu açmaya çalışıyor, bu devinimi, tıkanıklığı daha sıkıştırıyordu. Jody hayvanın tüylerine isteksizce baktı. Mat ve çirkindi. Eski parlaklığını tümden kaybetmiş gibiydi. Billy kapının yanında sessiz duruyordu. Jody sormayı hiç istemiyordu ama, bilmek zorundaydı.

«Billy, acaba... acaba iyileşecek mi?»

Billy tayın çanesinin altındaki iki kirişin arasına parmaklarını dayadı. «Burasına bak,» deyip Jody'nin parmaklarını çene altındaki iri bir şişkinliğe değdirdi. «Bu daha büyüyünce yarıp açacağım, o zaman iyileşecek.»

Jody gözlerini hemen kaçırdı. Çünkü duymuştu o şişkinliği daha önce. «Nesi var?» diye sordu.

Billy cevap vermedi. Ama vermek zorundaydı. Üç kere üstüste yanılamazdı. «Hunnak» (anjin) dedi kısaca. «Ama sen dert etme. Kurtaracağım onu bundan. Gabilan'dan daha kötü durumdayken iyileşenleri gördüm. Şimdi ona buğu uygulayacağım. Yardım edebilirsin.»

«Peki,» dedi Jody sefil bir sesle. Billy'nin peşinden yem odasına girdi, onun bir buğu torbası alıp hazırlayışını seyretti. Upuzun bir burun torbasıydı aldığı. Atın başına takılmak için şeritleri de vardı. Billy torbayı üçte birine kadar kepekle doldurdu, içine bir iki avuç kuru tohum attı. Bu kuru malzemenin üzerine biraz asitfenik biraz da terementi döktü. «Ben bunu karıştırırken sen eve koş, bir çaydanlık kaynar su getir,» dedi.

Jody buharı tüten çaydanlıkla geri döndüğünde Billy şeritleri Gabilan'ın başına geçir-

di, torbayı dikkatle burnunun çevresine ayarladı. Torbanın yan tarafındaki küçük bir delikten kaynar suyu, içerdeki karışımın üzerine boşalttı. İlk güçlü buhar bulutu yükseldiğinde tay geri çekilmek ister gibi yaptı ama daha sonra yatıştırıcı buharlar burnuna doldu, ciğerlerine yayıldı, soluk borularını temizlemeye başladı. Yüksek sesle soluyordu. Bacakları titriyor, gözleri bu buhar bulutuna karşı korunmak için kapanıyordu. Billy torbaya biraz daha su döktü, buharın on beş dakika kadar sürekli tütmesini sağladı. Gabilan'ın burnundan çıkardı. Tay biraz daha iyi görünüyordu. Rahatça soluk alabiliyordu. Gözleri de deminkine oranla biraz daha açıktı.

«Bak, ne kadar daha iyi oldu,» dedi Billy. «Şimdi onu yine battaniyeye saralım. Belki sabaha bir şeyi kalmaz.»

«Ben bu gece onunla kalırım,» dedi Jody.

«Hayır, yapma. Ben battaniyelerimi getirip şu samanın üzerine sereceğim. Sen yarın kalır, gerekirse buğu yaparsın.»

Yemek için eve girerlerken akşam bastırmaktaydı. Jody bu arada başka birinin tavukları besleyip odun sandığını doldurmuş olduğunu farketmedi bile. Evin yanından geçip çalıların oraya geldi, kaynaktan biraz su içti. Su öyle soğuktu ki ağzı uyuştu, içinin ürperdiğini hissetti. Tepelerin üzerinde gökyüzü hâlâ aydınlıktı. Bir şahin öylesine yüksekten uçtu ki, göğsüne düşen güneş onun ışık gibi parlamasına yol açtı. İki kara kuş onu kovalıyor, aşağıya inmeye zorluyorlardı. Saldırırken onlar da

pırıl pırıldılar. Batıdaki bulutlar yine yağmur getirmek üzere yaklaşıyordu.

Aile akşam yemeğini yerken Jody'nin babası hiç konuşmadı. Ama Billy Buck battaniyelerini alıp ahırda yatmak üzere gittikten sonra Carl Tiflin şöminede kocaman bir ateş yaktı ve hikâyeler anlatmaya koyuldu. Çırılçıplak gezen, at gibi kuyruğu ve kulakları olan vahşi adamı anlattı. Moro Cojo'nun, kuş yakalamak için ağaçlara atlayabilen tavşan - kedi'lerini anlattı. Zengin bir altın damarı bulduktan sonra onu dikkatle saklayıp bir daha kendileri de bulamayan Maxwell kardeşleri anlattı.

Jody çenesini avuçlarına almış, oturuyordu. Ağzı sinirli sinirli kıpırdanmaktaydı. Sonunda babası, onun anlatılanları pek de dikkatli dinlemediğini farketti. «Komik değil mi?» diye sordu.

Jody terbiyeli terbiyeli gülüp, «Evet efendim,» dedi. Babası o zaman hem kızdı, hem de gücendi. Başka hikâye anlatmadı. Bir süre sonra Jody eline bir lamba aldı, çıkıp ambara gitti. Billy Buck samanların üzerinde uyuyordu. Taya gelince, soluğunun ciğerlerinde hâlâ biraz ötmesi de olmasa, çok daha iyi gibiydi. Jody orada biraz kaldı, parmaklarını al tüylerin arasından geçirdi, sonra lambayı tekrar eline alıp eve döndü. Yatağına yattığı zaman odaya annesi girdi.

«Kâfi yorganın var mı? Kış geliyor artık.»

«Var efendim.»

«Eh, bu gece biraz dinlen.» Dışarı çıkmak istemiyormuş gibi, kararsızlık içinde durdu. «Tay iyileşecektir,» dedi.

Yorgundu Jody. Hemen uyudu, şafağa kadar da uyanmadı. Çıngırak çaldı, Billy Buck ahırdan geldi, Jody ancak ondan sonra evden çıkabilecek şekilde hazırdı.

«Nasıl?» diye sordu Jody.

Billy yemeğini her zaman oburca yerdi. «Oldukça iyi. Bu sabah o şişkinliği yaracağım. O zaman belki daha da iyileşir.»

Kahvaltıdan sonra Billy en iyi bıçağını ortaya çıkardı. Burnu iğne gibi sivriydi. Bıçağı bileyi taşında uzun süre biledi. Kocaman başparmağıyla hem bıçağın keskin kenarını, hem de ucunu defalarca denedi, en sonunda da üst dudağında denedi.

Ahıra doğru giderlerken Jody yeni baştan taze otların bitmiş olduğunu, çevrenin yeşillenmiş olduğunu farketti. Soğuk, güneşli bir sabahtı.

Jody tayı görür görmez durumunun daha beter olduğunu anladı. Gözleri iyice kapalı, üstelik çapak bağladığından gözkapakları yapışmıştı. Başı öyle eğikti ki, burnu neredeyse yatağının samanlarına değiyordu. Her soluğu bir iniltiyle karışıktı. Derinden gelen, sabırlı bir inilti.

Billy o takatsiz kafayı kaldırdı, bıçağıyla hızlı bir kesik attı. Jody oradan sarı iltihap aktığını gördü. Billy yarayı sulandırılmış asitfenikle temizlerken Jody kafayı kalkık tuttu.

«Şimdi kendini daha iyi hissedecek,» diye güvence verdi Billy. «Onu hasta eden o sarı zehirdi.»

Jody, Billy Buck'a inanmaz gözlerle baktı. «Çok hasta,» dedi.

Billy ne diyeceğini uzun süre düşündü. Neredeyse dikkatsiz bir güvence sallayacaktı, ama kendini tam zamanında kurtardı. «Evet, oldukça hasta,» dedi sonunda. «Ama daha hasta olanların iyileştiğini gördüm. Eğer zatürreeye çevirmezse, kurtarırız onu. Sen onun yanında kal. Kötüleşirse gel, beni çağır.»

Billy gittikten sonra Jody uzun süre tayın kulaklarının arkasını okşayarak bekledi. Tay iyi zamanlarında yaptığı gibi başını sallamadı. Solumasındaki inilti, içi boş, kof bir sese dönüşmeye başlamıştı.

Doubletree Mutt ambardan içeri baktı. Koca kuyruğu tahrik edercesine sallanıyordu. Jody onun sağlıklı durumuna öyle öfkelendi ki, yerde kara bir taş bulup bilerek savurdu. Doubletree Mutt bir ciyakladı, sonra yaralı pençesini yalamak üzere uzaklaştı.

Sabahla öğlenin ortasında bir ara, Billy Buck geri geldi, bir buğu daha yaptı. Jody tayın bu sefer de geçen sefer olduğu gibi iyiye dönüp dönmeyeceğini merak ederek baktı. Hayvanın soluması biraz kolaylaştı ama, kafasını kaldırmadı.

Cumartesi sürüklenip geçiyordu. Akşama doğru Jody eve döndü, yatağını, yorganını getirdi, kendine samanların üzerinde, uyuyacak bir yer hazırladı. İzin falan istememişti. Annesinin kendisine bakışından, ne istese yapmasını hoş göreceğini anlamıştı. O gece lambayı kapıya yakın yere asıp yanar bıraktı. Billy ona, arada sırada tayın bacaklarını ovmasını söylemişti.

Saat dokuzda rüzgâr çıktı, ambarın çevresinde uğuldamaya başladı. Jody tüm kaygılarına rağmen pek uykuluydu. Battaniyesinin altına girip uyudu. Ama tayın inilti dolu solukları rüyasında da çınladı durdu. Uykusunun arasında bir çarpma sesi duydu. Bu ses devam etti, etti, sonunda onu uyandırdı. Ambarın içinde rüzgâr fır dönüyordu. Hemen yerinden fırlayıp ahırların dizili olduğu koridorun ilerisine baktı. Ana kapı rüzgârdan açılmış, tay da gitmişti.

Lambayı kapıp dışarıya fırladı, Gabilan'ın zayıf adımlarla karanlığa doğru gitmekte olduğunu gördü. Başı eğik, bacakları yavaş ve mekanik hareketliydi. Jody ona yetişip kâkülüne sarıldığında, hayvan geri getirilip ahırına sokulmaya itiraz etmedi. İniltileri daha gürültülüydü. Burnundan ıslıklar çıkıyordu. Jody bir daha uyumadı. Tayın soluğunun sesi giderek arttı, daha keskinleşti.

Şafak sökerken Billy Buck'ın gelmesi çocuğu sevindirdi. Billy taya bir süre, sanki onu ilk defa görüyormuş gibi baktı. Kulaklarını ve kalçalarını yokladı. «Jody,» dedi. «Senin görmeni istemediğim bir şey yapmak zorundayım. Biraz eve git sen.»

Jody onun koluna hırsla sarıldı. «Onu vurmayacaksın, değil mi?»

Billy onun elini okşadı. «Hayır. Soluk borusunda bir delik açacağım. Nefes alabilsin diye. Burnu dopdolu. İyileştiği zaman o deliğe pirinç bir düğme takarız, oradan solur.»

Jody istese de gidemezdi oradan. O al derinin kesilişini görmek korkunç bir şeydi. Ama

kesildiğini bilip de görmemek daha da korkunçtu. «Burada kalacağım,» dedi acı bir sesle. «Bunu yapmak zorunda olduğundan emin misin?»

«Evet, eminim. Eğer kalacaksan, başını tut. Tabii için bulanmazsa.»

İnce bıçak tekrar ortaya çıktı, bir kere daha bilendi. İlk defaki kadar dikkatle. Jody tayın kafasını yukarda, boynunu gergin tuttu, Billy eliyle yoklayarak aradığı yeri bulmaya çalıştı. Parlak bıçak boğazın içine doğru girip gözden kaybolurken Jody bir kere hıçkırdı. Tay zayıf bir hareketle öne doğru dalar gibi yaptı, sonra hareketsiz durdu, şiddetle titremeye başladı. Kapkalın bir kan akıyor, bıçağın üzerinden yürüyüp Billy Buck'ın kolunun yeni içine gidiyordu. Güvenli, dört köşe eller, etin içinde yuvarlak bir delik açtı, o delikten dışarıya soluk fışkırdı, fışkırırken de ince bir kan püskürttü. Oksijenin içeriye dolmasıyla tay birden kuvvet kazanmış gibi oldu. Arka ayaklarını tepip şaha kalkmaya çalıştı, ama Jody onun başını tutuyordu. Billy Buck yeni yarayı asitfenikle temizleyene kadar tuttu. İyi iş başarmışlardı. Kanın akması kesildi, soluklar açılan deliği bir içeri çekip bir dışarı iterek, balonsu seslerle, düzenli olarak gidip gelmeye başladı.

Gece rüzgârının getirdiği yağmur, ambarın damında ses yapmaya başladı. Derken üçgen çıngırağın sesi, kalıvaltı saatinin geldiğini haber verdi. Billy, «Sen gidip yiyene kadar ben bekleyeyim,» dedi. «Bu deliğin tıkanmamasına dikkat etmemiz gerek.»

Jody yavaşça ambardan çıktı. Billy'ye ambar kapısının açılıp tayın dışarıya çıktığını söyleyemeyecek kadar kaçıktı keyfi. Gri, ıslak sabaha adımını attı, koşarak eve gitti. Her çamur birikintisine basıp çamurları sıçratmaktan sapık bir zevk alıyordu. Annesi ona yemeğini yedirdi, üzerine kuru giysiler giydirdi. Soru sormadı ona. Sorulara cevap veremeyeceğini biliyor gibiydi. Ama Jody yeniden ambara dönmek üzere hazırlandığında annesi ona bir çanak dolusu sıcak, buharı tüten bir yem uzattı. «Bunu yedir ona,» dedi.

Jody çanağı almadı. «Hiçbir şey yemiyor,» dedi ve koşarak evden çıktı. Ambarda Billy ona, değneğin ucuna nasıl pamuk sarılacağını, soluk deliği tıkandığı zaman bununla nasıl açılacağını gösterdi.

Jody'nin babası ambara geldi, ahırın önünde onlarla birlikte durdu. Neden sonra çocuğa döndü. «Benimle gelsen daha iyi olmaz mı?» diye sordu. «Arabayla tepenin ötesine gidiyorum.» Jody başını iki yana salladı. Babası, «Buradan uzaklaşsan iyi edersin,» diye direndi.

Billy öfkeyle ona döndü. «Bırak yakasını,» dedi. «Onun tayı, değil mi?»

Carl Tiflin tek kelime söylemeden uzaklaştı. Duyguları fena halde incinmişti.

Jody bütün sabah o deliği açık tuttu, havanın serbestçe girip çıkmasını sağladı. Öğlende tay yorgun argın, samanın üzerine yan yattı, burnunu ileriye doğru uzattı.

Billy döndü. «Bu gece onun yanında kalacaksın, iyisi mi şimdi biraz uyu,» dedi.

Jody dalgın dalgın ambardan çıktı. Gökyüzü açılmış, katı, mavimsi, ince bir renk almıştı. Kuşlar her yanda, ıslak toprağın üzerine çıkmış kurtları toplamakla meşguldü.

Jody çalılara yürüdü, yosunlu yalağın kenarına oturdu. Aşağıya, eve, barakaya, selvi ağacına baktı. Tanıdık bir yerdi ama garip şekilde değişmiş gibiydi. Kendi değildi sanki artık. Yalnızca olup biten olayların bir çerçevesiydi. Doğudan doğru soğuk bir rüzgâr esiyordu. Bir süre için yağmur yağmayacağını gösterirdi bu. Jody ayaklarının dibinde, topraktan yeni fışkıran otların kollarını gördü. Pınarın çevresindeki çamurlarda binlerce izi vardı.

Doubletree Mutt sebze bahçesinden yan yan yürüyerek geldi, Jody ona taş atmış olduğunu hatırladı, kolunu köpeğin boynuna sardı, enli, kara burnundan öptü. Doubletree Mutt hiç hareketsiz oturdu. Çok önemli bir şeylerin dönmekte olduğunu biliyormuş gibi. Koca kuyruğu toprağa kaygılı devinimlerle vuruyordu. Jody, Mutt'ın boynundan bir kene kopardı, iki başparmağının tırnağı arasında ezdi. Pis bir şeydi. Pınarın soğuk suyuyla elini yıkadı.

Rüzgârın düzenli hışırtısı dışında çiftlik çok sessizdi. Öğle yemeğine gitmezse annesinin kızmayacağını biliyordu Jody. Bir süre sonra yavaşça ambara döndü. Mutt da küçük kulübesine girdi, uzun süre kendi kendine inledi.

Billy Buck ahırda ayağa kalktı, pamuk sarılı değneği devretti. Tay hâlâ yanüstü yatıyor, boğazındaki delik içeri dışarı girip girip çıkı-

yordu. Jody onun tüylerinin ne denli kuru ve ölü durduğunu görünce, umut kalmadığını anladı. Bu ölü tüyleri daha önce köpeklerde ve ineklerde de görmüştü. Şaşmaz bir belirtiydi. Bir kutunun üzerine kendini bırakıp oturdu, ahırın kapısını kapadı. Uzun süre gözünü yaradan ayırmadı, sonunda uyukladı, öğleden sonra çarçabuk geçti. Karanlık basmadan hemen önce, annesi çukur bir kap içinde et yemeği getirdi, yesin diye oraya bıraktı ve gitti. Jody biraz yedi, karanlık basınca lambayı yere, tayın yakınına koydu. Böylelikle yarayı görebilecek, açık kalmasını sağlayabilecekti. Tekrar uyukladı. Gecenin soğuğu onu uyandırıncaya kadar. Rüzgâr deli gibi uğulduyor, kuzeyin soğuğunu getiriyordu. Jody samanın oradaki yatağından bir battaniye getirip ona sarındı. Gabilan'ın solukları, sonunda sessizleşmişti. Boğazındaki delik yumuşak devinimlerle kıpırdıyordu. Çevredeki saman yığınlarının üzerinde baykuşlar uçuyor, çığlıklar atıyor, fare arıyorlardı. Jody kollarını başının üzerine atıp uyudu. Uyku arasında rüzgârın arttığını hissetti. Ambara vurup duruyordu rüzgâr.

Uyandığında gündüzdü. Ambarın kapısı açılmıştı. Tay da yoktu. Yerinden fırladı, sabah ışığına doğru koştu.

Tayın izleri otları kaplayan kırağının üzerinde pek belliydi. Yorgun izlerdi. Aralarında düz çizgiler vardı. Ayak sürünmesinden. Tepeye doğru, yarı yoldaki çalılara kadar belliydi. Jody onları izleyerek koşmaya başladı. Güneş yer yer görünen kuvarz taşların üzerinden yansıyordu. Apaçık izleri izleyerek koşarken önüne

bir gölge düştü. Başını kaldırdığında, akbabaların ta yukarda, çember halinde uçmakta olduklarını gördü. Yavaş yavaş dönen çember, alçalıyordu da. Karanlık kuşlar az sonra tepenin öbür yanında görünmez oldular. Jody o zaman daha hızlı koştu. Panik ve öfke zorluyordu onu. İzler sonunda çalılara girdi, sonra uzun otlar arasından kıvrılarak ilerledi.

Tepenin doruğunda Jody durakladı, hızlı hızlı soludu. Kanı kulaklarında uğulduyordu. Derken aradığını gördü. Aşağıda, çalılar arasınsındaki boşluklardan birinde, al midilli yatmaktaydı. Jody ta uzaktan bile, bacakların yavaşça, mekanik devinimlerle kıpırdamakta olduğunu görebiliyordu. Çevresinde o kuşlar bir halka halinde duruyor, çok iyi tanıdıkları ölüm ânını bekliyorlardı.

Jody öne doğru fırladı, tepeden aşağı dalış yaptı. Islak toprak, adımlarının sesini boğuklaştırıyor, çalılar onu saklıyordu. Oraya vardığında her şey bitmişti. Birinci akbaba tayın başı üzerine konmuş, gagasını daha yeni kaldırmıştı. Gagadan koyu renk göz sıvısı damlıyordu. Jody halkanın ortasına tıpkı bir kedi gibi daldı. Kara çete, bulut halinde havalandı ama, tayın başına konmuş olan kocaman kuş geç kalmıştı. Uçmak üzere hopladığı sırada Jody onu kanadının ucundan yakalayıp aşağıya çekti. Kuş hemen hemen çocuğun kendisi kadar büyüktü. Serbest kalan kanat, Jody'nin yüzüne bir sopa hızıyla çarptı ama, o bırakmadı. Pençeler Jody'nin bacaklarına sarıldı, kanatların dirsekleri başının iki yanını dövdü. Jody boş kalan eliyle kör gibi arandı. Parmakları savaşan

kuşun boynunu buldu. Kırmızı gözler onun yüzüne bakıyordu. Sakin, korkusuz, hiddetli; çıplak baş bir yandan bir yana döndü. Sonra gaga açıldı, kokuşmuş bir sıvı kustu. Jody dizini kaldırıp koca kuşun üzerine çöktü. Bir eliyle boynunu yere yapışık tutarken, diğeriyle sert bir kuvarz parçası buldu. Birinci vuruşu, boynu yana doğru kırdı, kıvrık, kayış gibi ağzın köşelerinden kapkara bir kan fışkırdı. İkinci vuruşunu ıskaladı. Kırmızı, korkusuz gözler hâlâ ona bakıyordu. Kişisel ilişkisi olmayan, hiç korkmayan, uzaktan, dıştan bakışlarla. Bir daha, bir daha vurdu, sonunda kuş ölü, yatakaldı. Kafası kıpkırmızı bir topak olmuştu. Billy Buck onu çekip kaldırırken o hâlâ ölü kuşa vurup durmaktaydı. Billy Buck onu sımsıkı tuttu, titremesini geçiştirmeye çalıştı.

Carl Tiflin kırmızı fularıyla çocuğun yüzündeki kanları sildi. Jody hareketsiz ve sessizdi artık. Babası akbabayı ayağıyla itti. «Jody, tayı o akbaba öldürmedi,» diye anlattı. «Bunu bilmiyor muydun?»

«Biliyorum,» dedi Jody bitkin bir sesle.

Asıl kızan Billy Buck oldu. Jody'yi kollarına alıp kaldırmış, onu eve taşımak üzere dönmüştü bile. Ama bu sözü duyunca Carl Tiflin'e döndü, «Tabii biliyor,» dedi öfkeyle. «Ulu Tanrım! Onun neler hissettiğini anlamıyor musun, be adam!»

2

ULU DAĞLAR

Yaz ortası öğle sonrasının uğultulu sıcağında küçük Jody çiftliğe doğru bakıp yapacak bir şeyler aradı. Ambara uğramış, saçaktaki kırlangıç yuvalarını taşlamış, her saçağın altındaki çamur yuva parçalanıp içinden samanlarla kirli tüyler sarkmaya başlayıncaya kadar da bu işi sürdürmüştü. Sonra bir fare kapanma bayat peynir koyup yemlemiş, kapanı tam Doubletree Mutt'ın, o iyi huylu koca köpeğin, burnunu kıstırabileceği bir yere bırakmıştı. Jody'yi güden duygu, apansız doğan bir zalimlik değildi. Canı sıkılıyordu bu uzun, sıcak öğle sonrasında. Doubletree Mutt, salak burnunu kapana soktu ve canını fena halde yaktı. Acıyla bağırdı, burun deliklerinde kanlarla, topallayarak uzaklaştı. Neresi acımış olursa olsun topallardı Mutt. Huyu öyleydi. Çok gençken bir kere çakal tuzağına tutulmuştu. Ondan sonra hep böyle topallar olmuştu. Azarlandığı zaman bile.

Mutt bağırınca Jody'nin annesi evden seslendi: «Jody, o köpeğe işkence etmekten vazgeç, kendine yapacak başka bir şey bul.»

Jody o zaman içinde bir gaddarlık hissetti. Mutt'a bir taş attı. Sonra taraçadan sapanını aldı, kuş vurmak üzere çalılara doğru yü-

rüdü. İyi bir sapandı elindeki. Lastikleri dükkândan satın alınmıştı. Ama Jody kuşlara sık sık taş attığı halde, henüz hiç vuramamıştı. Sebze bahçesinden geçerken çıplak ayak parmaklarıyla tozları tekmeliyordu. Yolda giderken kusursuz bir sapan taşı buldu. Yuvarlak, biraz yassı, havada hızlı gidecek kadar da ağır. Taşı silahının derisi arasına kıstırdı, çalılara doğru ilerledi. Gözleri daralmış, ağzı durmadan kıpırdıyordu. Niyeti, o gün öğleden sonra, ilk defa olarak ciddiydi. Uzun otların gölgesinde kuşlar didişip duruyorlardı. Yaprakları eşiyor, birkaç metre uçuyor, sonra tekrar eşiniyorlardı. Jody sapanın lastiklerini gerip, tedbirli adımlarla ilerledi. Bir küçük ardıç kuşu durup ona baktı, bacaklarını büktü, uçmaya hazırlandı. Jody biraz daha yaklaştı. Bir ayağını yavaşça öbürünün önüne attı. Aralarında altı metre kaldığı zaman sapanı dikkatle kaldırıp nişan aldı. Taş fırladı, ardıç kuşu havalandı ve dosdoğru uçtu, taşın üzerine geldi. Yere düştü küçük kuş. Kafası kırılmıştı. Jody hemen koşup onu yerden aldı.

«İşte, avladım seni,» dedi.

Ölü kuş canlı olduğundan çok daha küçük görünüyordu. Jody midesinde ufacık, kaskatı bir sancı hissetti, cebinden çakısını çıkarıp kafasını kesti. Sonra barsaklarını içinden çıkardı, kanatlarını kopardı. Sonunda bütün parçaları çalıların arasına attı. Ne kuşa aldırıyordu, ne kuşun hayatına... ama büyükler onu nasıl öldürdüğünü görseler ne derler, onu biliyordu. Onların ileri sürecekleri fikirler nedeniyle utanç duyuyordu. Olup biteni mümkün oldu-

ğu kadar çabuk unutmaya karar verdi. Hiç sözünü etmeyecekti.

Tepeler kupkuruydu bu mevsimde. Yaban otları altın rengiydi. Ama pınarın fışkırıp yalağa döküldüğü, suların yalaktan taştığı yerde çok güzel, taze, yeşil otlar vardı. Tatlı ve nemli. Jody yalaktan su içti, kuşun kanını elinden soğuk suyla yıkadı. Sonra otların üzerine sırtüstü uzanıp yukardaki yaz bulutlarına baktı. Bir gözünü kapayıp görüngeyi (perspektif) bozduğu zaman bulutlar aşağıya inmiş, ona çok yaklaşmış gibi görünebiliyordu. Sanki elini uzatsa, parmaklarıyla onları okşayabilecekmiş gibi. Yumuşak rüzgârın onları gökyüzünde yürütmesine biraz yardım etti. Kendisi yardım edince daha hızlı gidiyorlarmış gibi geldi ona. Şişkin bir beyaz bulutu ite ite dağın doruğuna kadar götürdü, öbür yana bastırdı, gözden kaybetti. Acaba bulut ne görüyor orada, diye merak etti o zaman. Doğrulup oturdu, ulu dağlara daha bir dikkatle baktı. Tepeler halinde gerilere doğru gittikçe daha bir kararıyor, daha vahşileşiyor, sonunda bir tek dorukla, batıda sona eriyorlardı. Garip, gizemli dağlar. Onlar hakkında bildiği tek tük şeyi düşündü.

«Öbür yanlarında ne var?» diye sormuştu bir kere babasına.

«Başka dağlar herhalde. Neden?»

«Ya onların arkasında?»

«Yine başka dağlar. Neden?»

«Hep başka dağlar mı var?»

«Yoo, hayır. Sonunda okyanusa geliyorsun.»

«Ama dağlarda ne var?»

«Yalnızca tepeler, çalılar, kayalar ve kuruluk.»

«Hiç gittin mi oraya?»

«Hayır.»

«Giden var mı?»

«Birkaç kişi vardır herhalde. Tepeleriyle, çukurlarıyla, tehlikeli bir yer. Monterey Dağlarındaki keşfedilmemiş yerlerin, tüm Amerika'dakinden fazla olduğunu okumuştum.» Babası bunun böyle olmasından gurur duyuyor gibiydi.

«Ve sonunda da okyanus, öyle mi?»

«Sonunda da okyanus.»

«Ama,» diye direndi çocuk, «ama ikisinin arasında? Kimse bilmiyor, ha?»

«Yoo, birkaç kişi biliyordur herhalde. Ama oralarda kimsenin almak isteyeceği bir şey yok. Su da bol değil. Yalnızca kaya, doruk, orman. Neden?»

«Gitmek hoş olurdu?»

«Niye olsun? Bir şey yok ki orada!»

Jody biliyordu bir şeyler olduğunu. Harikulade bir şeyler. Bilinmediği için. Gizli, gizemli bir şeyler. Ta içinde hissediyordu bunun böyle olduğunu. Annesine, «Ulu Dağlarda neler var, biliyor musun?» diye sordu.

Annesi ona baktı, sonra gözlerini tekrar çiftliğe çevirdi. «Yalnızca o ayı var herhalde.»

«Hangi ayı?»

«Ne var diye bakmak için dağa çıkan ayı.»

Jody, Billy Buck'ı sorguya çekti. Oralarda kaybolmuş eski kentler olabilir mi, diye sordu. Ama Billy de Jody'nin babasıyla aynı kanıdaydı.

«Pek sanmam,» dedi. «Yiyecek bir şey yok ki! Meğer ki orada taşları yiyebilen bir tür insan yaşamış olsun.»

İşte Jody'nin toplayabildiği bilgiler bu kadarcıktı. Böyle olunca, dağlar ona çok sevimli, ilginç, korkunç geliyordu. Birbirini kilometrelerce izleyen, sonunda denize ulaşan tepeleri sık sık düşünüyordu. Sabahları doruklar pembe olduğu zaman, sanki davet ediyorlardı onu oraya. Güneş doruğu aşıp da dağlar gamlı bir mora dönüşünce de, korkuyordu Jody onlardan. O zaman öyle yabancı, öyle uzak oluyorlardı ki, yenilmezlikleri bir tehdit haline dönüşüyordu.

Başını doğudaki dağlara çevirdi. Gabilan Dağlarına. Onlar sevimli dağlardı. Aralarında çiftlikler vardı. Tepelerinde çam ağaçları yetişiyordu. İnsanlar yaşıyordu orada. Eskiden de yaşamıştı. Yamaçlarında Meksikalılarla savaşlar yapılmıştı. Bir an tekrar Ulu Dağlara baktı, aradaki fark ürpermesine neden oldu. Aşağıda çiftlik güneşli ve güvenliydi. Ev beyaz ışıkta parlıyor, ambar kahverengi ve sıcacık görünüyordu. Uzaktaki tepede otlayan kızıl inekler yavaş yavaş, otları yiye yiye, kuzeye doğru gitmekteydiler. Barakanın yanındaki karanlık selvi bile, yine her zamanki gibi, güvenliydi. Çiftliğin tozlu toprakları üzerinde tavuklar hızlı, danseden adımlarla yerleri eşeleyip durmaktaydı.

Birden devinen bir şey ilişti Jody'nin gözüne. Bir adam tepeyi aşmış, yavaşça aşağıya doğru iniyordu. Salinas'dan gelen yolun üzerindeydi. Eve doğru gitmekteydi. Jody ayağa

kalktı, o da eve doğru ilerledi. Çünkü eğer birisi geliyorsa, orada olup görmek isterdi. Çocuk eve vardığında, yürüyen adam henüz yolun yarısındaydı. Zayıftı. Omuzları dimdikti. Jody onun yaşlı olduğunu yalnızca topuklarını yere pek ani hareketlerle düşer gibi basışından anlıyordu. Adam daha yaklaştığı zaman Jody onun blucin ve aynı kumaştan ceket giymiş olduğunu gördü. Ayağında yumuşak deri pabuçlar, başında yassı kenarlı Stetson şapka vardı. Omzuna tüfek torbasını atmıştı. İçi eşya doluydu. Göz açıp kapayana kadar yaklaşmış, yüzü de görülebilir hale gelmişti. Kurumuş biftek kadar karaydı yüzü. Esmer cildi üzerinde mavimsi beyaz bıyıklar. Saçları da beyazdı. Şapkasının altından, ense kısmından görülüyordu. Yüz derisi çekilmiş, gerilmiş, kasların değil, kemiğin yapısını meydana çıkarmıştı. Burunla çene çok kesin çizgilerle belli oluyor, sanki kırılabilecekmiş gibi görünüyorlardı. Gözler iri, çukur ve koyu renkti. Göz kapakları, gözlerin üzerinde gerilmiş gibiydi. İrislerle göz bebekleri birbirine karışıyordu. Hepsi o kadar siyahtı. Ama gözlerin akı kahverengiydi. Hiç kırışık yoktu bu yüzde. Blucin kumaşından ceketinin pirinç düğmelerini ta boğazına kadar iliklemişti. İçine gömlek giymeyenlerin yaptığı gibi. Ceketin kollarından güçlü, kemikli bilekler, yıpranmış, düğüm düğüm, kaskatı eller çıkıyordu. Tırnaklar yassı ve parlaktı.

İhtiyar bahçe kapısına yaklaştı, sırtındaki torbayı yere vurdu ve Jody ile karşı karşıya geldi. Dudakları biraz kıpırdadı, aralarından yumuşak, olağan bir ses çıktı.

«Burada mı oturuyorsun?»

Jody utanmıştı. Dönüp eve baktı, sonra babasıyla Billy Buck'ın çalışmakta oldukları ambara baktı. Her iki yönden de hiçbir yardım gelmeyince, «Evet,» dedi.

«Ben geri döndüm,» dedi yaşlı adam. «Ben Gitano'yum ve geri döndüm.»

Jody bütün bu sorumluluğu yüklenemezdi. Hemen dönüp eve, yardım bulmaya koştu, tel kapı, arkasından çarparak kapandı. Annesi mutfakta bir saç tokasıyla süzgecin deliklerini açmaya çalışıyor, uğraşırken dişleri alt dudağını ısırıyordu.

«İhtiyar bir adam!» diye bağırdı Jody heyecanla. «İhtiyar bir köylü, geri döndüm diyor.»

Annesi süzgeci elinden bıraktı, tokayı musluğun arkasında bir yere sapladı. «Ne olmuş bakalım?» diye sordu sabırla.

«Dışarda ihtiyar bir adam var. Gelsene.»

«E, ne istiyormuş?» Annesi önlüğünün bağlarını çözdü, saçlarını parmaklarıyla düzeltti.

«Bilmiyorum. Yürüyerek geldi.»

Annesi elbisesini de düzeltip dışarı çıktı. Jody onun peşindeydi. Gitano yerinden hiç kıpırdamamıştı.

«Evet?» diye sordu Bayan Tiflin.

Gitano eski, siyah şapkasını başından çıkardı, iki eliyle önünde tuttu. «Ben Gitano' yum,» diye tekrarladı. «Ve geri döndüm.»

«Geri mi döndünüz? Nereye döndünüz?»

Gitano'nun dimdik vücudu bütünüyle biraz öne eğildi. Sağ eli bir çember çizerek çevredeki tepeleri, yamaçlardaki tarlaları ve dağ-

ları gösterdi, sonra yine şapkaya varıp çemberi tamamladı. «Çiftliğe döndüm. Ben burada doğmuştum. Babam da,» dedi.

«Burada mı?» diye sordu Jody'nin annesi. «Burası eski bir çiftlik değil.»

«Yoo, orada,» dedi adam. Parmağıyla batıdaki tepeyi gösteriyordu. «Şuranın öbür yanında. Şimdi olmayan evde.»

Sonunda Bayan Tiflin anlamıştı. «Yani şu suların sürüklediği, yıkılan kulübede mi?»

«Evet, senyora. Çiftlik bölündüğü zaman evi bir daha taşla desteklemediler, kireç koymadılar, yağmurlar da yıktı onu.»

Jody'nin annesi bir süre sessiz kaldı, kafasından yuva özlemiyle dolu garip düşünceler geçti. Ama onlardan hemen kurtulmaya çalıştı. «Peki şimdi ne istiyorsun, Gitano?»

«Burada kalacağım,» dedi o alçak sesle. «Ölene kadar.»

«Ama burada bir kişiye daha ihtiyacımız yok.»

«Artık pek fazla çalışamam, senyora. İnek sağarım, tavuklara yem veririm, biraz odun keserim, başka şey yapamam. Burada kalacağım.» Eliyle yerde duran torbasını gösterdi. «Eşyalarım bunlar,» dedi.

Annesi Jody'ye döndü. «Ambara koş, babanı çağır.»

Jody fırladı, arkasından Carl Tiflin ve Billy Buck'la geri döndü. İhtiyar adam hâlâ eskisi gibi duruyordu ama, artık dinlenir hali vardı. Bütün vücudu, zamandan habersiz bir dinlenme pozunda yığılmış, sarkmış gibiydi.

«Ne var?» diye sordu Carl Tiflin. «Jody ne diye bu kadar heyecanlı?»

Bayan Tiflin başıyla ihtiyarı işaret etti. «Burada kalmak istiyor. Biraz iş yapıp burada yaşamak istiyor.»

«Alamayız onu. Adama ihtiyacımız yok. Zaten çok yaşlı. Gerekli her şeyi Billy yapıyor.»

Sanki ihtiyar orada yokmuş gibi birbirleriyle konuşuyorlardı. Birden ikisi de kararsızlık geçirdi, Gitano'ya baktılar ve utandılar.

O öksürüp boğazını temizledi. «Çalışamayacak kadar yaşlıyım. Doğduğum yere döndüm.»

«Burada doğmuş olamazsın,» dedi Carl sert bir sesle.

«Yoo, tepenin ardındaki evde. Siz gelmeden önce burası hep bir çiftlikti.»

«Şu eriyip akan çamur evde mi?»

«Evet. Ben de, babam da. Şimdi artık burada, çiftlikte kalacağım.»

«Sana kalamazsın diyorum,» dedi Carl öfkeyle. «İhtiyarlara ihtiyacım yok. Burası büyük bir çiftlik değil. Bir ihtiyarın yiyeceğini, doktor masrafını yüklenemem. Senin akrabaların, dostların olmalı. Onlara gitsene. Yabancıların yanına, ölmeye gelmek, dilenmek gibi bir şey.»

«Ben burada doğdum,» dedi Gitano sabırlı ve kararlı bir sesle.

Carl Tiflin zalim davranmaktan hoşlanmazdı ama, bunu yapmak zorunda olduğunu hissediyordu. «Bu gece burada yemek yersin,» dedi. «Barakadaki küçük odada da yatarsın. Sabah sana kahvaltını da veririz, ondan sonra

da gidersin. Dostlarına git. Yabancıların yanına, ölmeye gelme.»

Gitano şapkasını başına koydu, torbayı almak üzere eğildi. «Eşyalarım burada,» dedi.

Carl arkasını döndü. «Gel Billy, ambardaki işi bitirelim. Jody, sen ona buradaki küçük odayı göster.»

Billy ile birlikte ambara yöneldi. Bayan Tiflin eve girerken omzunun üzerinden, «Oraya birkaç battaniye yollarım,» diye seslendi.

Gitano soru soran gözlerle Jody'ye baktı. «Odayı göstereyim,» dedi Jody.

Açılıp kapanan bir yatakla üzerinde bir şilte vardı. Köşedeki elma sandığının üstünde teneke bir lamba duruyordu. Arkası olmayan bir de sallanır koltuk, o kadar. Gitano torbasını dikkatle yere koydu, yatağın üzerine oturdu. Jody odanın ortasında çekingen bir tavırla durdu, çıkmakta kararsızlık gösterdi. Sonunda,

«Ulu Dağlardan mı geldiniz?» diye sordu.

Gitano başını ağır ağır iki yana salladı. «Hayır, Salinas Vadisinde çalışıyordum.»

Öğleden sonraki düşünceleri Jody'nin yakasını bırakmıyordu. «Şu arkadaki Ulu Dağlara hiç gittiniz mi?»

Yaşlı kara gözler sabit bakmaya başladı, içlerindeki ışık adamın kendi içine doğru döndü. Gitano'nun kafasında yaşamakta olan yıllara. «Bir kere,» dedi, «ben küçük çocukken... Babamla gitmiştim.»

«Ta ileri, dağların içine kadar mı?»

«Evet.»

«Ne vardı orada?» diye bağırdı Jody. «Hiç insan ya da ev gördünüz mü?»

«Hayır.»

«E, ne vardı peki?»

Gitano'nun gözleri hâlâ kendi içine bakıyordu. İki kaşının arasına, küçük bir çizgi halinde, gerilim gelip oturdu.

«Ne gördünüz orada?» diye tekrarladı Jody.

«Bilmiyorum,» dedi Gitano. «Hatırlamıyorum.»

«Çok korkunç ve kuru muydu?»

«Hatırlamıyorum.»

Jody heyecanından, utangaçlığını da kaybetmişti. «Hiçbir şey bile hatırlamıyor musun?»

Gitano'nun ağzı bir söz söyleyecekmiş gibi açıldı, bu arada beyni o sözü aradı. «Galiba sessizdi... galiba güzeldi.»

Gitano'nun gözleri yılların gerisinde bir şey bulmuşa benziyordu. Bakışları yumuşamış, içlerine bir gülümseme girip girip yokoluyor gibiydi.

«Bir daha dağlara hiç dönmediniz mi?» diye direndi Jody.

«Hayır.»

«Hiç istemediniz mi?»

Bu sefer Gitano'nun yüzünde sabırsızlık belirdi. Artık bu konuda konuşmak istemediğini belli eden bir sesle, «Hayır,» dedi. Çocuk garip bir hayranlık duygusunun etkisindeydi. Gitano'dan ayrılmak istemiyordu. Utangaçlığı geri döndü.

«Ambara gelip hayvanları görmek ister misiniz?» diye sordu.

Gitano ayağa kalktı, şapkasını başına koydu, onu izlemeye hazırlandı. Artık neredeyse akşam olmak üzereydi. Yamaçlardan gelen atlar su içerken onlar da suyun başında durdular. Gitano kocaman, yamrı yumru ellerini çitin en üst tahtasına dayamıştı. Beş at gelip su içti, sonra orada oyalandılar. Ya yerden bir şeyler bulup geveliyor, ya sağrılarını çite sürtüyorlardı. Onlar sularını içip bitirdikten epey sonra, tepenin üzerinde ihtiyar bir at belirdi, acı çektiğini gösteren adımlarla yokuştan indi. Upuzun, sarı dişleri vardı. Tırnakları yassılmış, kürek gibi bir biçim almıştı. Kaburgaları ve kalça kemikleri derisinin altından dışarı fırlıyor gibiydi. Sonunda yalağın başına geldi, gürültülü seslerle suyunu içti.

«Bu ihtiyar Easter,» diye açıkladı Jody. «Babamın ömründe ilk atı o. Otuz yaşında.» Gitano'nun gözlerine bakıp bir tepki aradı.

«Artık işe yaramıyor,» dedi Gitano.

Jody'nin babasıyla Billy Buck ambardan çıkıp oraya doğru yürüdüler.

«Çalışamayacak kadar yaşlı,» diye tekrarladı Gitano. «Yalnızca yiyor, yakında ölecek.»

Carl Tiflin bu son sözleri duymuştu. Gitano'ya katı davranmış olmaktan nefret ediyordu. Bu yüzden tekrar gaddarlaşıverdi.

«Easter'i vurmamak yazık,» dedi. «Bir yığın ağrıdan, romatizmadan kurtulurdu.» Gitano'ya gizli gizli baktı, acaba aradaki paralelliği görüyor mu diye araştırdı ama, kocaman, kemikli eller hiç devinmedi, kara gözler de attan ayrılmadı. «İhtiyarlayan canlılar sefillikten kurtarılmalı,» diye sürdürdü Jody'nin babası. «Bir

kurşun, bir koca gürültü, bum, belki bir koca acı, sonra tamam. Tutulan kaslardan, ağrıyan dişlerden de iyi.»

Billy Buck söze karıştı. «Ömürlerince çalıştıktan sonra, dinlenmek haklarıdır,» dedi. «Belki de hoşlarına gidiyordur öyle dolaşıp durmak.»

Carl sıska attan gözlerini alamıyordu. «Easter eskiden nasıldı, dünyada gözünüzün önüne getiremezsiniz,» dedi yumuşak bir sesle. «Boynu yüksek, göğsü geniş, sağrısı biçimli. Beş çıtalı kapıyı bir sıçramada aşardı. Ben on beş yaşındayken ona binip yarış kazandım. Ne zaman istesem iki yüz dolara satardım onu. Ne kadar güzeldi, bilemezsiniz!» Kendini hemen kontrol etti. Yumuşaklıktan nefret ederdi. «Ama artık vurmalı onu,» dedi.

Billy Buck, «Dinlenmeye hakkı var,» diye direndi.

Jody'nin babasının aklına komik bir şey gelmişti. Gitano'ya döndü. «Eğer şu yamaçlarda sosisle yumurta bitse, seni de otlağa salardım,» dedi. «Ama seni mutfağımda otlatmaya param yetmez.»

Billy Buck'la birlikte eve doğru yürürken gülüyordu. «Hepimiz için iyi olurdu yamaçlarda sosisle yumurta bitse,» diyordu.

Jody babasının Gitano'yu incitebilecek duyarlı bir nokta aradığının farkındaydı. Kendisi de öyle yoklanmış, aranmıştı nice sefer. Babası bir çocuğun nerelerinin hangi sözle acıyacağını çok iyi bilirdi.

«Konuşuyor işte,» dedi Jody. «Laf olsun diye söylüyor. Aslında Easter'i vurma konusunda ciddi değil. Sever Easter'i. İlk atı onun o.»

Güneş Ulu Dağların ardında görünmez oldu, dağlar yerlerinde kaldılar, çiftlik sessizleşti. Gitano akşam olunca daha bir rahatlamış, çevreye alışmış gibiydi. Dudaklarıyla garip, keskin bir ses çıkardı, ellerinden birini çitin üzerinden uzattı. İhtiyar Easter kaskatı bacaklarıyla ona yaklaştı, Gitano onun yelesinin altında kalan ince boynunu okşadı.

«Onu sevdin mi?» diye sordu Jody yavaşça.

«Evet... ama işe yaramaz.»

Çiftlik evinden üçgen çıngırağın sesi duyuldu. «Akşam yemeği!» diye bağırdı Jody. «Yemeğe gel.»

Eve doğru tırmanırlarken Jody, Gitano'nun vücudunun gençler kadar dimdik olduğuna bir kez daha dikkat etti. Yaşlılığı yalnız deviniminin ani, sıçrar gibi oluşundan ve topuklarını yere basış biçiminden belli oluyordu. Hindiler barakanın yanındaki selvi ağacının alt dallarına uçup durmaktaydılar. Şişko bir kedi, ağzında kocaman bir fare taşıyarak geçti. Fare öyle büyüktü ki, kuyruğu neredeyse yere değecekti. Yamaçlardaki bıldırcınlar hâlâ ötüyor, arkadaşlarını suya çağırıyorlardı.

Jody ile Gitano arka merdivenlere geldiler, Bayan Tiflin telli kapıdan onlara baktı.

«Çabuk gel, Jody. Yemeğe gel, Gitano.»

Carl ile Billy Buck, muşambalı masada yemeklerine başlamışlardı. Jody sandalyesini yerinden oynatmadan kayıp üzerine tırmandı ama Gitano, şapkası elinde, öylece duruyordu. Sonunda Carl başını kaldırıp baktı, «Otur, otur,» dedi. «Gitmeden önce karnını ne kadar

doyursan o kadar iyi.» Carl sonunda yumuşayıp ihtiyarın kalmasına izin vermekten korkuyor, durmadan kendine bunun olamayacağını hatırlatmaya çalışıyordu.

Gitano şapkasını yere koydu, dimdik oturdu. Elini yemeğe uzatmadı. Carl ortadaki tabağı alıp ona geçirmek zorunda kaldı. «Al, doyur karnını.»

Gitano çok yavaş yiyor, eti ufacık lokmalara bölüyor, patates püresini tabağında küçük kümeler halinde ayırıyordu.

Durum, hâlâ Carl Tiflin'in canını sıkmaktaydı. «Bu civarlarda hiç akraban yok mu?» diye sordu.

Gitano bir tür gururla cevap verdi. «Kayınbiraderim Monterey'de. Kuzenlerim de var orada.»

«Eh, o halde gidip onlarla oturabilirsin.»

«Ben burada doğdum,» dedi Gitano itiraz eden bir ses tonuyla.

Jody'nin annesi mutfaktan geldi. Elinde koca bir tabak **tapioca** tatlısı vardı.

Carl bakıp güldü. «Ona ne dediğimi sana söylemiş miydim? Dedim ki, eğer yamaçlarda sosisle yumurta bitse, onu da bizim ihtiyar Easter gibi otlağa salardım.»

Gitano ifadesiz, tabağına bakıyordu.

«Kalamaması yazık,» dedi Bayan Tiflin.

Carl aksi bir sesle, «Bak, başlama şimdi sen,» dedi ona.

Yemek bitince Carl, Billy Buck ve Jody biraz oturmak üzere oturma odasına geçtiler ama Gitano, ne teşekkür, ne de veda için tek kelime söylemeden mutfaktan geçip arka kapıdan

çıktı. Jody oturmuş, kaçamak bakışlarla babasına bakıyordu. Babasının kendini ne kadar katı ve zalim hissettiğinin farkındaydı.

«Buraları böyle ihtiyar köylülerle dolu,» dedi Carl, Billy Buck'a.

Billy, «Yaman adamlardır,» diye savundu onları. «Beyaz adamlardan çok daha ileri yaşlara kadar çalışırlar. Bir tanesini gördüm, yüz beş yaşındaydı, hâlâ ata biniyordu. Gitano'nun yaşında bir beyaz, yirmi beş otuz mil yürüyebilir mi?»

«Yoo, sağlam olmasına sağlamlar,» dedi Carl. «Bana bak, sen de mi ondan yanasın yoksa? Dinle beni, Billy,» diye sürdürdü: «Ben bu çiftliği bu kadar kişiyle bile bankanın elinden kurtarmakta zorluk çekiyorum, nerede kaldı birini daha almak. Biliyorsun bunu, değil mi, Billy?»

«Tabii biliyorum,» dedi Billy. «Zengin olaydın durum farklı olurdu.»

«Elbette. Hem zaten gidecek yeri, akrabası yok değil. Kaynıyla kuzenleri şuracıkta, Monterey'de. Ben ne diye dertleneyim onun için?»

Jody sessiz, dinliyordu. Kulağına Gitano' nun yumuşak sesi gelir gibi oldu. «Ben burada doğdum.» Cevap verilemeyecek bir söz. Gitano da Ulu Dağlar gibi gizemliydi. Geriye doğru peşpeşe tepelerin sıralandığı görülüyor, ama son tepenin ardında, gökyüzünün altında kimsenin bilmediği geniş alanlar yatıyordu. Gitano ihtiyar bir adamdı... ta ki o mat kara gözlere bakıncaya kadar. Onların gerisinde ise bilinmeyen bir şeyler vardı. Gözlerin gerisinde neler olduğunu belli edecek kadar konuşmuyordu.

Jody kendisinin karşı konmaz bir şekilde barakaya doğru çekildiğini hissetmekteydi. Babası konuşurken sandalyesinden kayıp indi, hiç ses çıkarmadan kapıdan süzüldü.

Gece çok karanlıktı. Uzaklardaki sesler bile net şekilde duyulabiliyordu. Tepenin gerisinden, köy yolundan, bir oduncu grubunun çıngıraklarının sesi geliyordu. Jody karanlık bahçede yolunu kolayca buldu. Barakanın küçük odasının penceresinde ışık gördü. Gece sırlarla dolu olduğu için, o da sessiz yürüdü, pencereye yaklaşıp içeriye baktı. Gitano sallanan koltuğa oturmuştu. Arkası pencereye dönüktü. Sağ kolu önünde ileri geri oynayıp duruyordu. Jody kapıyı itip içeriye giriverdi. Gitano birden doğruldu, bir deri parçası bulup kucağındaki şeyin üzerine örtmeye, onu saklamaya çalıştı ama deri kaydı. Jody, Gitano'nun elindekini görünce çok etkilendi. Altın saplı bir kılıç! Çeliği koyu renk bir ışın gibiydi. Kabza geçmeli biçimde oymalıydı.

«Nedir o?» diye sordu Jody.

Gitano ona gücenik gözlerle bakıp duruyordu. Yere düşen geyik derisini aldı, güzelim kılıcı ona dikkatle sardı.

Jody elini uzattı. «Göremez miyim?» diye sordu.

Gitano'nun gözleri öfkeyle parladı, başını iki yana salladı.

«Nereden buldun onu? Nereden geldi?»

Bu sefer Gitano düşünüyormuş gibi derin derin baktı. «Babamdan aldım,» dedi.

«Peki, o nereden almış?»

Gitano elindeki uzun deri pakete baktı. «Bilmiyorum.»

«Sana hiç söylemedi mi?»

«Hayır.»

«Ne yapıyorsun onunla?»

Gitano biraz şaşırmış göründü. «Hiçbir şey. Yalnızca saklıyorum.»

«Bir kez daha göremez miyim?»

Yaşlı adam parıldayan kılıcı yavaşça açtı, lamba ışığının bir an onun üzerine dökülmesine izin verdi. Sonra tekrar sardı. «Artık git, yatmak istiyorum,» dedi. Daha Jody kapıdan çıkmadan lambayı üfleyip söndürdü.

Jody eve dönerken bir tek şeyi, ömründe hiçbir şeyi bilmediği kadar kesinlikle biliyordu. Bu kılıçtan hiç kimseye, asla söz etmemeliydi. Birine söylemek korkunç bir şey olurdu, çünkü gerçeğin duyarlı yapısını bozardı. Bölünürse parçalanacak, dağılacak türde gerçeklerdendi bu.

Karanlık bahçede ilerlerken Billy Buck'ın yanından geçti. «Senin nerede olduğunu merak ediyorlar,» dedi Billy.

Jody hemen oturma odasına girdi. Babası ona döndü. «Neredeydin sen?»

«Yeni kapanıma fare düşmüş mü diye bakmaya gitmiştim.»

«Yatma vaktin geldi,» dedi babası.

Jody ertesi sabah kahvaltıya ilk gelendi. Sonra babası geldi, en son da Billy Buck. Bayan Tiflin mutfağın kapısından baktı.

«İhtiyar nerede, Billy?» diye sordu.

«Herhalde yürüyüşe falan çıkmış olmalı,» dedi Billy. «Odasına baktım, yoktu.»

Carl, «Belki de Monterey'e gitmek için yola erken çıkmıştır,» dedi. «Yol yürüyerek epey uzun.»

«Hayır,» diye açıkladı Billy. «Torbasını odasında bırakmış.»

Kahvaltıdan sonra Jody barakaya yürüdü. Güneşte sinekler dönenip duruyordu. Çiftlik özellikle sessiz gibiydi bu sabah. Kimsenin kendisine bakmadığından emin olunca, küçük odaya girdi Jody... ve Gitano'nun torbasına baktı. Pamukludan, yedek, uzun iç çamaşırı vardı torbada. Sonra yedek bir blucin, üç çift de eskimiş çorap. Başka hiçbir şey yoktu. Jody'nin üzerine yoğun bir yalnızlık duygusu çöktü. Ağır ağır eve doğru yürüdü. Babası taraçada durmuş, Bayan Tiflin'le konuşuyordu.

«Herhalde bizim Easter sonunda ölmüş olmalı,» diyordu. «Öteki atlarla su içmeye gelmedi bu sabah.»

Bir iki saat sonra, yamaçtaki çiftliğin sahibi Jess Taylor atıyla geçerken uğradı.

«Carl, şu senin karga yemine dönmüş ihtiyar atı satınadıydın sen, değil mi?»

«Yoo, tabii satmadım. Niye sordun?»

«Şeyy,» dedi Jess. «Bu sabah erken çıkmıştım, garip bir şey gördüm. İhtiyar bir adamla bir at. Eyer falan yok. Gem yerine bir tek ip. Yolun üstünde falan da değildi. Dosdoğru çalıların arasından tırmanıyordu. Galiba bir tüfeği vardı. Daha doğrusu, elinde bir şeyin parıldadığını gördüm.»

«İhtiyar Gitano o,» dedi Carl Tiflin. «Bakayım tüfeklerimden eksik var mı?» Eve girdi.

«Yoo, hepsi yerinde,» diyerek döndü. «Ne tarafa gidiyordu, Jess?»

«İşte işin garip yanı orası. Dosdoğru dağlara gidiyordu.»

Carl güldü. «Hiçbir zaman çalmayacak kadar ihtiyar olamazlar zaten,» dedi. «Herhalde bizim Easter'i çaldı.»

«Peşinden gitmek ister misin, Carl?»

«Yok canım, atı gömme masrafından kurtardı beni. Acaba tüfeği nereden buldu! Ne arıyor oralarda dersin?»

Jody sebze bahçesine, sonra çalılara doğru yürüdü. Kule gibi yükselen dağlara araştırıcı bakışlarla baktı... tepe, ardında tepe, ardında tepe... ta okyanusa kadar. Bir an için, en yüksek tepeye tırmanan kara bir noktacık gördüğünü sandı. Jody, Gitano'nun kılıcını düşündü. Sonra Ulu Dağları düşündü. Bir özlemin kendisini okşadığını hissetti. Öyle yoğun bir özlemdi ki, içinden çıkarmak için haykırmak istedi. Pınarın yanındaki yeşil otların üzerine uzandı, kollarını çaprazlayıp gözlerinin üzerine koydu, uzun süre yattı orada. İçi isimsiz bir hüzünle doluydu.

3

VAAT

İlkbahar öğle sonrasında küçük Jody, iki yanı çalı dikenli yoldan asker adımlarıyla çiftlikteki evine doğru yürüyordu. Dizini kaldırıp, içinde yemeğini taşıdığı kovaya değdirince, güzel bir davul sesi çıkıyordu. Dilini dişlerinin arkasına şaklatarak da trampetleri taklit edebiliyordu. Taburun okuldan birlikte yola çıktıkları diğer elemanları az önce çeşitli küçük vadilere sapıp kendi çiftliklerine yönelmişlerdi. Artık Jody görünüşe göre yalnız yürüyordu. Yükselen dizleri, yere rap rap vuran ayaklarıyla. Ama arkasında bir hayalet ordu vardı aslında. Koca bayrakları ve kılıçlarıyla, sessiz, ama öldürücü.

Gün ilkbaharın etkisiyle yeşil ve altın rengi karışımıydı. Meşelerin yaygın dalları altındaki bitkiler soluk, ince uzundu. Yamaçlardaki otlakların otlarıysa düzgün ve gürdü. Süpürgeotları yeni gümüş rengi yapraklar vermiş, pırıl pırıldı. Meşelerin de başlarında altın yeşili şapkalar var gibiydi. Tepelere yayılmış öyle yeşil bir koku vardı ki, atlar deli gibi dörtnala koşuyor, sonra birden duruyor, şaşırıyorlardı. Kuzular, hatta yaşlı koyunlar bile beklenmedik zamanda sıçrıyor, sonra kaskatı bacakları üzerine düşüyor, otlamaya devam ediyorlardı.

Genç, sakar danalar kafalarını birbirine vuruyor, sonra geri çekilip tekrar toslaşıyorlardı.

Sessiz ordu, başlarında Jody ile geçerken, hayvanlar otlamayı ve oynamayı kesiyor, onların geçişini seyrediyordu.

Birden Jody durdu. Gri ordu da durdu. Şaşkın ve sinirli. Jody yere diz çöktü. Ordu bir an uzun uzun, tedirgin sıralar halinde bekleşti, sonra hazin bir iç çekişiyle belli belirsiz gri sislerin içine yükselip görünmez oldu. Jody bir boynuzlu kurbağanın dikenli tacını tozlar içinde kıpırdanırken görmüştü. Eli uzanıp dikenli tacı yakaladı, hayvan çırpınırken sımsıkı tuttu. Sonra Jody kurbağayı çevirdi, solgun altın rengi karnına baktı. İşaret parmağını uzatıp hayvanın boynunu, göğsünü yumuşacık okşadı, sonunda boynuzlu kurbağa, sakinleşti, gözleri kapandı, rahat bir uykuya daldı.

Jody yemek kovasını açtı, ilk avını oraya koydu, yoluna devam etti. Dizleri hafif kıvrık, omuzları öne doğru eğikti. Çıplak ayakları yere zekice ve sessiz basıyordu. Sağ elinde uzun, gri bir tüfek vardı. Yolun kenarındaki çalılar, arkalarındaki beklenmedik kalabalığın, gri kaplanların, gri ayıların kıpırtısıyla titreşti. Av iyi gidiyordu doğrusu. Çünkü Jody posta kutusunun takılı durduğu direğin dibine vardığında, daha iki boynuzlu kurbağayla dört küçük kertenkele, bir mavi yılan, on altı sarı kanatlı çekirge yakalamıştı. Bu bahtsız güruh, yemek kovasının teneke duvarlarına mutsuz mutsuz tırmanıp duruyordu.

Yolun çatalına vardığında tüfek buhar olup uçtu, yamaçlardaki kaplanlar ve ayılar eridi

gitti. Kovanın içindeki ıslak ve rahatsız hayvanların bile varlığı sona erdi. Çünkü çatalın oradaki posta kutusunun bayrağı havadaydı. Yani içine posta bırakılmış demekti. Jody kovasını yere bırakıp kutuyu açtı. Orada Montgomery Ward kataloğuyla Salinas Haftalık Gazetesi duruyordu. Kutunun kapağını çarparak kapattı, yemek kovasını aldı, tepeyi aşıp çiftliğin çukuruna doğru inmeye başladı. Ambarı geçince koştu, saman yığınının, barakanın, selvi ağacının önünden koşarak geçti. Öndeki telli kapıyı yumrukladı, «Anne, anne, katalog gelmiş!» diye bağırdı.

Bayan Tiflin mutfaktaydı. Koyulaşmış bir sütü kaşık kaşık, süzme torbasına almakla uğraşıyordu. İşini bıraktı, ellerini çalkaladı. «Burada, mutfaktayım Jody,» diye seslendi. «Buradayım!»

Jody içeri daldı, yemek kovasını şangır şungur musluğun içine bıraktı. «İşte, burada!» dedi. «Kataloğu açabilir miyim, efendim?»

Bayan Tiflin tekrar kaşığı eline alıp peynir yapmaya döndü. «Sakın kaybetme, Jody. Baban da görmek isteyecektir.» Sütün sonunu da torbaya aldı. «Ha, Jody, baban görevlerine başlamadan önce seni görmek istiyor.» Elini sallayıp uçan bir sineği peynir torbasından uzaklaştırdı.

Jody yeni kataloğu telaşla kapadı. «Efendim?»

«Niye hiç dinlemezsin? Baban seni görmek istiyor diyorum.»

Çocuk kataloğu yavaşça musluk tahtasının yanına bıraktı. «Sizce... bir şey mi yapmışım?»

Bayan Tiflin güldü. «Vicdanın hep kara. Ne yaptın bakalım?»

«Hiçbir şey, efendim,» dedi Jody hafif sesle. Ama hatırlayamıyordu. Hem zaten hangi hareketin sonradan suç sayılacağını bilmeye de olanak yoktu.

Annesi torbayı kaldırıp, musluğun içine damlayacak biçimde, bir çiviye astı. «Eve dönünce görmek istiyorum dedi, o kadar. Ambarın oralarda bir yerde olmalı.»

Jody dönüp arka kapıdan çıktı. İçerde annesi yemek kovasını açtığı anda soluğu boğazına tıkanır gibi oldu. Jody bunu duydu, hatırladı, hızla ambara doğru ilerledi. Evden kendisini çağıran öfkeli sesi duymamazlıktan geldi.

Carl Tiflin'le çiftlik yardımcısı Billy Buck, alt çayırın çitine dayanmış duruyorlardı. Her biri, birer ayaklarını çitin en alt tahtasına basmış, iki dirseklerini de en üsttekine yaslamışlardı. Yavaş yavaş, amaçsızca konuşuyorlardı. Otlakta yarım düzine at memnun memnun otluyordu. Kısraklardan Nellie, çitin kapısına arkasını dönmüş, kalçalarını sağlam direğe sürtmekteydi.

Jody rahatsız adımlarla yaklaştı. Bir ayağını sürüyor, bundan masum ve kaygısız bir ifade yaratmaya çalışıyordu. Adamların yanına vardığında, o da bir ayağını en alt tahtaya bastı, dirseklerini ikinci tahta üzerinde kavuşturdu, otlağa doğru baktı. İki adam yan gözle ona baktılar.

Carl yalnız çocuklar ve hayvanlar için kullandığı o ciddi ses tonuyla, «Seni görmek istiyordum,» dedi.

«Evet efendim.» Jody'nin sesi suçluydu.

«Billy diyor ki, sen taya ölmeden önce çok iyi bakmışsın.»

Ortalıkta ceza havası yoktu. «Evet, efendim, baktım.»

«Billy diyor ki, atlara karşı sabırlı ve becerikliymişsin.»

Jody içinde çiftlik yardımcısına karşı, bir dostluk duygusunun kabardığını hissetti.

Billy söze karıştı: «O tayı öyle bir eğitti ki, daha iyisini kimsede görmedim.»

Carl Tiflin yavaş yavaş konuya geliyordu. «Bir atın daha olacak olsa, onun için çalışır mıydın?»

Jody ürperdi : «Evet efendim.»

«İyi. Bak öyleyse, Billy diyor ki, atlar konusunda iyi yetişmenin en iyi yolu, bir yavruyu doğumundan alıp büyütmekmiş.»

«Tek iyi yolu budur,» diye atıldı Billy.

«Şimdi beni dinle Jody,» dedi Carl. «Yamaçtaki çiftlikten Jess Taylor'un iyi bir aygırı var, ama bu iş bize beş dolara patlayacak. Ben parayı yatıracağım, senin de buna karşılık bütün yaz çalışman gerekecek. Yapar mısın bunu?»

Jody içinin titremekte olduğunu hissetti. «Evet efendim,» dedi yumuşak bir sesle.

«Hiç yakınmayacak, sızlanmayacaksın. Sana bir iş söylendiği zaman unutmayacaksın, ha?»

«Evet efendim.»

«Eh, pekâlâ öyleyse. Yarın sabah Nellie'yi yamaçtaki çiftliğe götür, çiftleşsin. Ona da bak-

man gerekecek. Yavruyu kulunlayıncaya kadar.»

«Evet efendim.»

«Şimdi artık tavuklara ve oduna baksan fena olmaz.»

Jody sessizce uzaklaştı. Billy Buck'ın arkasından geçerken neredeyse elini uzatıp, blucinli bacaklara dokunacaktı. Omuzları bir tür olgunluk ve önemlilik duygusuyla hafif hafif oynuyordu.

Daha önce görülmemiş bir ciddiyetle işine koyuldu. Bu akşam tavukların yemini bir yığın halinde döküp, hayvanların kapışmak için birbirinin üzerinden atlamasına yol açmadı. Hayır, yapmadı. Buğdayı öyle dikkatli şekilde serdi ki, tavuklar birazını belki de hiç bulamayacaklardı. Evde annesinin, kovalarını vıcık vıcık, boğulmak üzere sürüngen ve böceklerle dolduran çocuklar hakkındaki umutsuz söylevini dinledi, bir daha yapmayacağına söz verdi. Gerçekten de Jody bu tür saçmalıkların tümünün artık geçmişte kaldığını hissediyordu. Bir daha yemek kovasına boynuzlu kurbağa koymayacak kadar büyümüştü kendisi. Sandığa öyle çok odun dizdi, öyle yüksek bir küme yaptı ki annesi bir meşe heyelanından korkarak adım atmaya başladı. İşi bittikten, kümeste haftalardır saklı kalmış yumurtaları bile bulup topladıktan sonra, Jody tekrar aşağıya, selvi ağacının oraya doğru yürüdü, barakayı geçip bir kere daha otlağa yöneldi. Su başından kendisine bakan şişman, kara bir kurbağanın onun üzerinde hiçbir duygusal etkisi olmadı.

Carl Tiflin'le Billy Buck görünürlerde yoktu. Ama ambarın öbür yanından gelen metalik çıngırak sesinden, Billy Buck'ın inek sağmaya başladığını anlıyordu Jody.

Öteki atlar otlaya otlaya yokuş yukarı çıkmaktaydılar ama Nellie hâlâ o direğe sinirli sinirli sürtünmeye devam ediyordu. Jody yavaşça yaklaştı, «Saaakin oool, kızım, saaakin ooool, Nellie!» dedi.

Kısrağın kulakları hınzırca arkaya yattı, dudakları sarı dişlerinin üzerinden sıyrıldı. Gözleri buğulu ve çılgındı. Jody çitin en üstüne tırmandı, ayaklarını sallandırıp oturdu, kısrağa babaca bir bakışla baktı.

O orada otururken akşam bastırdı. Yarasalar, gece kuşları uçmaya başladı. Billy Buck elinde bir kova dolusu sütle eve doğru yürüyordu. Jody'yi orada görünce durdu. Yumuşacık bir sesle, «Beklemek çok uzun sürer,» dedi. «Bıkarsın bekleye bekleye.»

«Bıkmam, Billy. Ne kadar sürecek?»

«Bir yıla yakın.»

«Eh, bıkmam ben.»

Evdeki üçgen çıngırağın sesi duyuldu. Jody çitin üstünden indi, Billy Buck'm yanısıra, yemek yemek üzere yürüdü. Hatta elini uzatıp kovanın sapını tuttu, taşımaya yardım bile etti.

Ertesi sabah kahvaltıdan sonra Carl Tiflin beş dolarlık bir kâğıt parayı katladı, bir gazete parçasının içine sardı, Jody'nin tulumunun cebi içine iğneledi. Billy Buck, Nellie'yi yakaladı, çayırdan çıkardı.

«Dikkatli ol,» diye uyardı. «İpini kısa tut, seni ısıramasın. Çılgın gibi bugünlerde.»

Jody yuları tam gemin kenarından tuttu, tepeye, yamaçtaki çiftliğe doğru yürümeye başladı. Nellie arkasından arasıra sıçrayan, aradabir tökezleyen adımlarla geliyordu. Yolun kenarındaki otlakta yaban yulaflarının başları diğer otların arasından görünmeye başlamıştı. Sıcak sabah güneşi Jody'nin sırtını öyle tatlı ısıtıyordu ki, tüm olgunluğuna rağmen arasıra zıplamak zorunluluğunu hissediyordu. Çitlerin üzerinde kırmızı omuzlu parlak kara kuşlar, tarlakuşları su gibi sesler çıkarmakta, yaban kumruları meşelerin yaprakları arasına saklanmakta, hazin hazin yakınmaktaydı. Tarlalarda tavşanlar oturmuş güneşleniyor, otların arasında yalnızca o çatal kulakları görünüyordu.

Bir saat kadar yokuş tırmandıktan sonra Jody dar bir yola saptı. Çiftliğe giden bu yol daha da dik yokuştu. Meşelerin üzerinden ambarın kırmızı damının çıkıntısını görebiliyordu. Evin yakınında bir köpeğin heyecansız bir sesle havladığını duydu.

Birden Nellie geri sıçradı, kendini kurtarmasına ramak kaldı. Jody ambar tarafından tiz, ıslık gibi bir çığlık ve tahta parçalanmasına benzer bir ses duydu, arkasından bir erkek sesi bağırdı. Nellie şahlandı, kişnedi. Jody yulaları bırakmayınca, hayvan dişlerini göstererek onun üstüne geldi. Jody o zaman yuları bıraktı, yolun üzerinden kaçmaya çalıştı, çalılara attı kendini. Aynı kükreme sesi tekrar duyuldu, Nellie de ona cevap verdi. O sırada, önce nal sesleri geldi, arkasından, çalılardan aşağıya doğru koşan bir aygır belirdi. Kopardığı yuların ucu ardısıra sürükleniyordu. Gözleri ateş par-

çaları gibi parlıyor, kalkık burun delikleri de kıpkırmızı görünüyordu. Sırtı ve biçimli sağrısı güneş ışığında pırıl pırıldı. Aygır öyle bir hızla geldi ki, kısrağın yanına vardığında duramadı. Nellie'nin gözleri geriye doğru kaydı, aygır yanından geçerken onu çifteledi, tekmeledi. Sonra geri döndü, şahlandı, ön nallarıyla kısrağa vurdu. O bu darbenin altında sarsılırken aygırın dişleri kısrağın boynuna geçti, kanların süzülmesine neden oldu.

Nellie'nin ruhsal durumu birden değişiverdi. Cilveli bir dişi haline geldi. Dudaklarıyla aygırın dimdik boynuna dokundu. Çevresinde dolaşıp omzunu onun omzuna sürdü. Jody çalıların arasında yarı saklanmış duruyor, seyrediyordu. Arkasında bir atın nal seslerini duydu ama daha o dönemeden bir el uzanıp tulumunun askılarını yakaladı, onu yerden kaldırdı. Jess Taylor çocuğu atına, kendi arkasına oturttu.

«Ölebilirdin,» dedi. «Bizim Sundog bazen gaddar bir şeytan kesilir. Yularını kopardığı gibi fırladı çıktı kapıdan.»

Jody sessiz oturuyordu. Ama biraz sonra, «Onun canını yakacak, öldürecek onu!» diye bağırdı. «Ayırın onu ondan!»

Jess güldü. «Bir şey olmaz. Sen istersen eve çık biraz. Bir lokma turta bulursun belki.»

Ama Jody başını iki yana salladı. «O benim,» dedi. «Doğacak yavru da benim olacak. Onu ben büyüteceğim.»

Jess, «Evet, bu çok iyi bir şey,» dedi. «Carl bazen çok akıllı hareket eder.»

Az sonra tehlike artık bitmişti. Jess, Jody'yi attan indirdi, sonra aygırı kopuk yularından tuttu. O önde gidiyor, Jody de Nellie'yi tutmuş, onun peşinden geliyordu.

Beş doların iğnesini çıkarıp parayı verdikten, iki parça da turta yedikten sonra eve dönüş yoluna koyuldu. Nellie kuzu kuzu onun arkasından geliyordu. Öyle sakindi ki, Jody bir taşa basıp onun sırtına bindi, yolun büyük kısmını öyle aldılar.

Babasının ödünç verdiği o beş dolar, Jody'yi ilkbaharın sonu ve yaz boyunca bir piyon durumuna indirmişti. Samanlar biçilince düveni o sürdü. Atını o çekti, hafif geldiğinde ağırlıkları o ekledi. Buna ek olarak Carl Tiflin ona süt sağmasını, ineğe bakmasını öğretti, bir ineği onun bakımına verdi, böylece Jody'nin sabah ve akşam işlerine bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Doru kısrak Nellie çabucak uysallaştı. Sararmakta olan yamaçlarda gezinirken, ya da kendisine verilen kolay işlerde çalışırken dudakları sonu gelmez bir gülümsemeyle kıvrılmış gibiydi. Ağır hareket ediyor, bir imparatoriçe gibi sakin ve önemli havalara giriyordu. Diğer atlarla bir araya koşulduğunda düzgün, heyecansız çalışmaktaydı. Jody her gün onu görmeye gidiyordu. Eleştirici gözlerle bakıyor, ama hiçbir değişiklik göremiyordu.

Bir gün öğleden sonra Billy Buck sık dikenli gübre çatalını ambarın duvarına dayadı, kemerini açıp gömleğini içine yerleştirdi, tekrar sıkıp tokaladı. Şapkasındaki kısa saman çöplerinden birini aldı, ağzının köşesine soktu. İri,

ciddi köpek Doubletree Mutt'a toprakta bir köstebek bulsun diye yardım etmekte olan Jody, onun ambardan çıkmasıyla doğruldu.

«Gel gidip Nellie'ye bir bakalım,» diye öneride bulundu Billy.

Jody hemen adımını ona uydurdu. Doubletree Mutt omzunun üzerinden ona baktı, toprağı bir hışımla kazmaya koyuldu. Arada keskin küçük çığlıklar atıyor, köstebeğin hemen hemen yakalanmak üzere olduğunu anlatıyordu. Sonra tekrar omzunun üzerinden baktı, ne Jody'nin, ne de Billy'nin hiç ilgilenmediğini gördü. O zaman açtığı çukurun içinden isteksiz adımlarla çıkıp onların ardısıra tepeye doğruldu.

Yaban yulafları olgunlaşıyordu. Başlar tohumların ağırlığından eğilmişti. Otlar da artık kuruduğundan, Jody ile Billy bastıkça hışırtılı sesler çıkarıyorlardı. Tepenin yarı yolundayken Nellie'yi gördüler. Yanında demir rengi Pete de vardı. Yaban yulaflarının başlarını yiyorlardı. Onlar yaklaşırken Nellie başını kaldırıp baktı, kulaklarını arkaya yatırdı, başını isyan edercesine yukarı aşağı salladı. Billy ona yürüdü, elini yelesinin altına uzatıp boynunu okşadı. Sonunda Nellie'nin kulakları yine öne geldi, yavaş yavaş Billy'nin gömleğini çiğnemeye koyuldu.

Jody, «Sence sahiden kulunlayacak mı?» diye sordu.

Billy kısrağın gözkapaklarını kaldırdı, baktı, alt dudağını yokladı, memelerine baktı. «Hiç şaşmam,» dedi.

«Ama görünüşü hiç değişmedi. Üç ay geçti bile.»

Billy hayvanın alnını parmak eklemiyle okşarken hayvan memnun, homurdandı. «Sana beklemekten bıkarsın demiştim. İlk işaretleri ancak beş ayda görürsün, yavruyu kulunlayana kadar da bir sekiz ay daha geçer. Aşağı yukarı gelecek ocak ayına...»

Jody derin derin içini çekti: «Pek uzun, değil mi?»

«Sonra da sen binene kadar iki yıl daha geçecek.»

Jody umutsuz bir sesle, «Büyürüm o zamana kadar!» diye bağırdı.

«Evet, yaşlı bir adam olursun,» dedi Billy. «Yavrunun donu ne olur sence?»

«Onu kimse bilemez. Aygır yağız, kısrak ise açık doru. Yavru siyah da olur, doru da kır da benekli de... Bilemezsin ki. Bazen yağız attan bembeyaz yavru bile doğar.»

«Eh, umarım bizimki hem siyah olur, hem erkek.»

«Erkek olursa iğdiş etmemiz gerekir. Baban aygıra bakınana izin vermez.»

«Belki verir,» dedi Jody. «Onu eğitir, yumuşak huylu olmasını öğretirim.»

Billy dudaklarını büzdü, ağzının köşesindeki çöp ortaya geldi. «Aygıra hiç güven olmaz,» dedi eleştiriyormuş gibi. «Durmadan kavga çıkarır, dert yaratır. Bazen, canı istemezse hiç çalışmaz, kısrakları tedirgin eder, iğdişleri çifteler. Baban aygır vermez sana.»

Nellie kuru otları çiğneyerek uzaklaştı. Jody bir ot koparıp tohumlarının çevresindeki

zarı sıyırdı, avcuna dolan taneleri havaya savurdu. Sivri tohumlar havada birer ok gibi uçtu. «Anlatsana, nasıl olacak, Billy. İneklerin buzağılaması gibi mi?»

«Eh aşağı yukarı. Ama kısraklar daha duyarlıdır. Bazen kısrağa yardım etmek için başında bulunman gerekir. Hele ki yavru ters gelirse, mutlaka...» Sustu.

«Ne yapılır o zaman, Billy?»

«Yavruyu parçalayıp çıkaracaksın, yoksa kısrak ölür.»

«Ama bu kez ölmeyecek, değil mi, Billy?»

«Yoo, Nellie iyi yavrular vermiştir.»

«Ben de orada bulunabilir miyim, Billy? Beni mutlaka çağır. Benim tayım o.»

«Tabii çağırırım. Elbette.»

«Anlatsana, nasıl olacak.»

«İneklerin yavrulayışını görmüştün. Tıpkı onun gibi bu da. Kısrak sancılanınca inlemeye, gerinmeye başlar, iyi bir doğumsa, önce baş ve ön ayaklar çıkar, ön tırnaklar tıpkı buzağıda olduğu gibi bir tekmede torbayı yırtar, artık yavru soluk alabilmeye başlar. Orada bulunmanın yararı eğer ayaklar doğru biçimde değilse belki torbayı yırtamaz, yavru boğulur.»

Jody bir tutam otu bacağına sürttü. «O halde orada olmamız gerek, değil mi?»

«Tabii orada olacağız.»

Dönüp tepeyi indiler, ambara doğru yavaş yavaş yürüdüler. Jody söylemek zorunda olduğu, ama söylemek istemediği bir şey yüzünden acı içindeydi. «Billy,» diye başladı sefil bir sesle. «Billy, yavruya bir şey olmasına izin vermezsin, değil mi?»

Billy onun al midilliyi düşündüğünü anlamıştı. Soluk alamayıp ölen Gabilan'ı. Daha önce hiç yanılmamıştı. Ama bu olay, onu en iyi bildiği bir konuda yanılgıya düşürmüştü. Billy'nin kendine güvenini sarsmıştı. «Bilemem,» dedi sert bir sesle. «Her şey olabilir, olamaz da. Hiç belli olmaz. Sonra, elimden de bir şey gelmez!...» Kendine olan özgüvenini, saygınlığını yitirmiş, duyguları incinmişti bir kez, hem de onulmaz biçimde. Acımasız, katı, ama kesin bir sesle, «Bildiğim her şeyi yapacağım, emin olabilirsin,» dedi. «Ama önceden hiçbir şeye söz veremem. Şunu aklından çıkarma, Nellie iyi bir kısrak. Daha önce de iyi yavrular verdi. Bu kez de öyle olacak...» Jody'den ayrıldı, ambarın yanındaki koşum odasına girdi.

Jody, çiftlik evinin arkasına düşen koruya sık sık giderdi. Yeşil pas tutmuş bir borudan gelen bol su, burada, petrol yeşili yosunlarla kaplı yıpranmış, eski bir yalağa akar dururdu. Suyun yalaktan taşıp toprağa yayıldığı alanda otlar yemyeşildi. Tepelerin bakırçalığı rengine dönüşüp öğle sıcağıyla kavrulduğu yaz günlerinde bile, burası hep böyle olurdu. Kaynak bütün yıl akardı. Jody için bir sığınma, bir gizlenme yeriydi burası. Cezalandırıldığı zaman bu serin taze otlar, mırıl mırıl ezgiler söyleyerek akan bu kaynak, ruhunu yatıştırır, sakinleştirirdi onu. En katı ve acımasız duyguları bir anda dağılır giderdi buraya gelince. Çimlere keyfince uzanır, suyun hiç dinmeyen tatlı mırıltısını, gözleri kapalı dinlerken, taş gibi katı bir

günün zihninde yığdığı engeller bir anda yokolup giderdi.

Pınar başı ne kadar cana yakın ve sevimliyse, şu barakanın yakınındaki kapkara selvi ağacı da o kadar uğursuz ve korkunçtu. Kesim için bütün domuzlar bu ağacın dibine getirilirdi çünkü. Boğazlanan bir domuz, insanı derinden etkiler, büyülerdi. O acıklı çığlıklar ve dereler gibi akan kan... Yüreği öyle atardı ki Jody'nin, burkulur gibi acırdı bir yerleri, canı yanardı. Koca koca kazanlarda kaynar sularla haşlandıktan sonra, domuzların derileri yüzülürdü. Bembeyaz kalırlardı. Artık Jody'nin oradaki görevi de bitmiş olurdu. Böyle günlerde doğru, pınarın başına giderdi. Yığılır kalırdı otların üstüne, kabaran yüreğinin sakinleşmesini beklerdi. Yalağın başı, kara selvinin tersi ve karşıtıydı.

Billy öfkeyle ayrılıp uzaklaşınca, Jody de eve doğruldu. Yol boyunca Nellie'yi ve kulunlayacağı yavruyu düşünüyordu. Birden, kara selvinin altında bulunduğunu farketti. Alnına düşen ot kurusu rengindeki saçlarını arkaya attı. Hızla yürüdü. Tayını, bu uğursuz kesim yerinde düşünmüş olması, ona uğursuzluk gibi geldi. Hele ki Billy'nin o sözlerinden sonra... Arada kurulabilecek kötü bir ilişkiyi aklından silip atmak için, eve girmedi. Kümesleri, sebze bahçesini aştı. Doğru çalılığa vardı.

Yeşil otların üzerine oturdu. Suyun sesi kulaklarını okşadı. Çiftlik binalarına, karşıdaki yuvarlak tepelere, sararmış, zengin otlara doğru baktı. Nellie'nin yamaçta otlamakta olduğunu görüyordu. Suyun başı yine her zaman

olduğu gibi, zamanı da mesafeyi de sildi. Nellie'nin dolgun memelerinden bacaklarına sürünüp emmek isteyen, kuzgun karası, uzun bacaklı kendi tayıydı. Derken kendisini, büyümüş bir tayı yulara eğitirken gördü. Tay, birkaç saniye içinde büyüyüp gelişmiş, görkemli bir kısrak olmuştu. Sağrısı geniş, boynu deniz atlarınınki gibi yüksekti. Kara bir yılan gibi kıvrılıp dikilen kuyruğu çığalanıyordu. Jody'den başka herkese karşı sert ve acımasızdı. Okul bahçesinde arkadaşları ona binebilmek için yalvarıyor, Jody gülümseyerek onlara izin veriyordu. Ama daha biner binmez, kara şeytan hemen sırtından onları yere atıyordu. İşte adı buydu onun: KARA ŞEYTAN! Bir an için suyun şırıltısı, güneş ışığı, çimenler... geri döndü, sonra...

Kimi geceler, güven içinde uyuyan çiftlik halkı nal seslerinin gürler gibi geçtiğini duyarak yataklarından fırlarlardı. «Jody, gene Şeytan'a binmiş,» derlerdi. «Şerifin yardımına koşuyor.» Ve sonra...

Salinas Rodeo Alanının üzerinde altın sarısı bir toz bulutu kalkardı. Anonsör, yarışmaya katılanların adlarını sayıyordu. Jody, yağız atının üzerinde, çıkışa, başlama kabinine geldiği anda, bütün yarışmacıların süngüsü birden düşüyor, birincilik iddiasından vazgeçiyorlardı. Çünkü Jody ile Şeytan'ın, kement atıp bağlama işini bir yardımcıya gerek kalmadan daha çabuk yapabildiğini herkes biliyordu. Jody çocuk değildi, büyümüştü. Şeytan da at değildi. İkisi bir olunca olağanüstü bir birey oluyorlardı. Sonra...

Başkan gönderdiği bir mektupta, Washington'u kasıp kavuran bir haydudun yakalanması için ondan yardım istemişti.

Jody, kendini rahatça otların üzerine bıraktı. Oluktan yalağa dökülen suyun şırıltısı kulaklarını okşadı.

Yıl, yavaş yavaş geçiyordu. Jody tayını çoktan unutmuştu. Nellie'de hiçbir değişiklik yoktu. Carl Tiflin onu, hâlâ, hafif arabaya koşmaktaydı. Düven de sürüyordu. Ambara sap saman da taşıyordu. Bütün günleri haldır haldır çalışmakla geçiyordu Nellie'nin.

Yaz böyle geçti, ılık, parlak sonbahar geldi sonra. Çılgın sabah rüzgârları yerleri tozutmaya başladı. Havaya bir soğuk yerleşti, zehirli meşe kızarmaya başladı. Bir eylül sabahı, Jody kahvaltısını yeni bitirmişti ki, annesi onu mutfağa çağırdı. Anne hayvan yemiyle dolu bir kovaya kaynar su döküyordu. İçindekileri bir bulamaç haline getirinceye kadar dumanı tüten kovayı karıştırıp duruyordu.

«Buyrun efendim,» dedi Jody.

«Nasıl yaptığıma dikkat et. Bundan sonra her sabah sen yapacaksın.»

«Peki, nedir o?»

«Nellie için sıcak lapa. Ona iyi gelir.»

Jody parmaklarıyla alnını ovaladı. «Nellie'nin bir şeyi yok ya?» dedi.

Bayan Tiflin elindeki çaydanlığı yere bırakıp lapayı tahta bir sopayla karıştırdı. «Tabii bir şeyi yok. Ama bundan sonra ona daha bir dikkat etmen gerek. Gel, götür bu kahvaltıyı ona!»

Jody kovayı kapıp dışarıya fırladı. Barakayı, ambarı geçerken ağır kova dizlerine çarpıp duruyordu. Nellie'yi hayvanların suvarıldığı yalakta, suyla oynar buldu. Dalgaları burnuyla itiyor, kafasıyla vurup suları yerlere sıçratıyordu.

Jody çite tırmanıp aştı, dumanı tüten lapanın bulunduğu kovayı kısrağın önüne koydu. Sonra geri çekilip baktı ona. Evet, değişmişti. Karnı şişti. Kıpırdadığında ayakları yere yumuşak yumuşak değiyordu. Burnunu kovanın içine gömdü, özel hazırlanmış sıcak yemeğini oburcasına yemeye başladı. Bitirdiği zaman kovayı burnuyla hafifçe itti, yuvarladı, sessizce yaklaşıp Jody'ye yanağını sürdü.

Billy Buck koşum odasından çıkıp yaklaştı. «Bir kere başladı mı, hızlı başlıyor, değil mi?» dedi.

«Birdenbire mi oldu?»

«Yoo, sen ne zamandır ona bakmayı unutmuştun ya!» Kısrağın başını Jody'ye doğru çekti. «Hem de uslu uslu geçirecek,» dedi. «Bak, gözleri nasıl da tatlı bakıyor! Bazı kısraklar huysuzlaşır ama bir kez uslanmaya karar verdiler mi her şey hoşlarına gider.» Nellie başını Billy'nin kolunun altına soktu, boynunu onun koluyla bedeninin yanma sürdü. «Ona çok yumuşak davranırsan iyi edersin,» dedi Billy.

Jody soluk soluğa, «Ne kadar sürecek?» diye sordu.

Adam parmaklarıyla sayarken bir yandan da kendi kendine sanki bir şeyler fısıldıyordu. «Üç ay kadar,» dedi yüksek sesle. «Tam bilemezsin. Bazen günü gününe, on bir ayda olur

ama, bazen iki hafta erken de olur, bir ay geç de. Bunun zararı yoktur.»

Jody gözlerini yere dikti. Sözcüklerini dikkatle seçerek, «Billy,» diye başladı tedirgin bir sesle. «Billy, o doğarken beni çağıracaksın, değil mi? Orada bulunmama izin vereceksin, değil mi?»

Billy, Nellie'nin kulak ucunu iki dişi arasına kıstırıp hafifçe ısırdı. «Carl,» diye söze girdi: «Bu işe en başından, doğru dürüst başlamanı istiyor. Öğrenmenin yolu bu. Kimse sana hiçbir şeyi kulaktan öğretemez. Yaşayarak öğreneceksin. Babamın eyer battaniyesi konusunda bana yaptığı gibi. Babam sürü toplayan devlet görevlisiydi. Ben de senin yaşlarındaydım. Ona biraz yardım ediyordum. Bir kezinde eyer battaniyesinde bir kırışık bırakmışım. Atın sırtı cılk yara oldu, eyer yarası. Beni hiç azarlamadı babam. Ama ertesi sabah eyeri benim sırtıma vurup yirmi kilo yük yükledi. Güneşin alnında o eyeri taşıdım; atı da geminden çekerek dağı aşırtmak zorunda kaldım. Neredeyse ölüyordum, ama bir daha da battaniyede buruşuk bırakmadım. Bırakamadım da. O gün bu gün hayvanın sırtına ne zaman battaniye sersem, o eyeri sırtımda hissederim.»

Jody eliyle Nellie'nin yelesini tuttu. «Her konuda ne yapacağımı sen söyleyeceksin bana! Atlarla ilgili çok şey biliyorsun!»

Billy güldü. «Ben kendim de yarı at sayılırım,» dedi. «Annem beni doğururken ölmüş. Babam da devlet hesabına dağlarda hayvan derlediğinden, çevresinde pek inek bulunmazmış. Bu yüzden hep kısrak sütü vermiş bana.»

Ciddi bir sesle sürdürdü konuşmasını: «Atlar da bunu anlıyor. Sen de anlıyorsun, değil mi Nellie?»

Kısrak başını çevirip bir an, dosdoğru Billy Buck'ın gözlerinin içine baktı. Atlar pek yapmazlardı böyle bir şeyi. Billy keyiflendi; yitirdiği güven duygusu bir anda geri geldi. Az biraz da övündü. «İyi bir taya sahip olmanı sağlayacağım. Seni iyi başlatacağım. Ayrıca dediklerimi yaparsan, ülkenin en iyi atı seninki olacak.»

Jody de o zaman içinde sıcak bir duygunun kabardığını hissetti. Eve döndüğünde gururla bacaklarını biniciler gibi çarpıttı, omuzlarını salladı. Fısıltıyla, «Hoa, Kara Şeytan!» diye ünledi. «Sakin ol, çırpınma bakayım!»

Kış birdenbire geldi. Önce kısa sürelerle sağnak, ardından sürekli yağmurlar başladı. Tepelerin saman sarısı rengi kayboldu, suyun altında kardardılar. Kışın oluşan dereler vadilerden gürültüyle akmaya başladı. Mantarlar pıtrak gibi bitti, Noelden önce çayırlar yeniden daha çabuk, uç vermeye başladı.

Ama bu yılki Noel, Jody'nin hayatının en önemli günü değildi. Çevresinde ayların döndüğü bir yıllık eksende Noel de ocak ayının bilinmeyen bir günü olmuştu. Yağmurlar başlayınca Nellie'yi ahırına koydu, ona her sabah sıcak aşını getirdi, onu yemledi, suvardı, tımar edip fırçaladı.

Kısrak öyle şişiyordu ki, Jody telaşa kapıldı. «Patlayacak karnı,» dedi Billy'ye.

Kısa küt parmaklı ellerini Nellie'nin gergin karnına dayadı, usul usul yokladı. «Hadi,» dedi, «sen de dokun, ama yavaşça... Oynadığını duyuyor musun, ha... İkiz iki tay çıkagelirse hiç şaşmam...»

«İkiz mi?» diye bağırdı Jody. «İkiz mi kulunlayacak Billy?»

«Bilmem... Hiç belli olmaz, bir de bakarsın ikiz olur.»

Ocak ayının ilk iki haftasında, sürekli yağmur yağdı. Okulda olmadığı zamanın çoğunu Jody, ahırda, Nellie'nin bölmesinde geçiriyordu. Belki yirmi kez davul gibi gerili iri karnını eliyle yokluyor; yavrunun devinimlerini hissetmeye çalışıyordu. Böyle anlarda Nellie daha anlayışlı ve uysal oluyordu. Islak burnunu sürtüp duruyordu Jody'ye dostlukla. Kapıdan girerken kısa kısa ama yavaşça kişneyerek, «Jody, hoş geldin...» demek istiyordu sanki.

Carl Tiflin, bir gün Jody ile birlikte ahıra geldi. Nellie'nin kuzgun karası tüyleri pırıl pırıldı. Canlı ve parlak deriyi uzun uzun okşadı, gelişmiş güçlü kasları boynundan sağrısına dek bir bir yokladı; beğeniyle baktı hayvana. «Afferin Jody!» dedi, «iyi bakmışsın!» Bildiği övücü, pohpohlayıcı söz, yalnızca buydu baba Carl'ın... Babasının bu sözü, Jody'nin saatlerce mutlu olmasına, içten içe böbürlenmesine yetti.

Ocağın üçüncü haftası da geldi çattı, bir şey yoktu gene. Doğum olmamıştı. Ayın son günlerine doğru yüreğinin ortasına bir korku gelip çöreklendi. «Ne dersin buna?» diye sordu ikircikli bir sesle. «Sence bu normal mi Billy?»

«Tabii.»

İnanmadı, bir kez daha sordu «Yani sonuç iyi olacak, öyle mi?»

Billy, kısrağın boynunu okşamakla yetindi yalnızca, yanıt vermedi. Ortada bir şeyler döndüğünü sezinleyen hayvan, kaygılı ve sinirli bir biçimde sert sert başını sallayınca Billy konuşmak zorunda kaldı : «Ne demiştim sana Jody, geçen gün? Bekleyeceğiz demedim mi?»

Ocak ayının son günüydü. Gerilmiş davul gibi karnıyla bölmesindeydi kısrak. Karnı daha da şişmişti. Ağır, inler gibi, güçlükle soluyordu. Uçlarda birbirine yapışık gibiydi kulakları ve dimdikti. Bakışları çakmak çakmaktı, başı ağrıyordu herhalde.

Jody'nin uykuları büsbütün kaçtı. Sıkıntılı, karışık düşlerinden sıçrayarak uyanıyordu yatağında.

Şubatın ikisiydi, gece ağlayarak uyandı. Annesi usulca seslendi: «Jody, düş görüyorsun yavrum, korkma, hadi uyan çocuğum. Sonra gene uyursun.»

Jody, sıçrayarak uyandı. Saçları ıpıslak, yapış yapıştı. Annesinin uyumasını bekledi. Sonra geceliğini sıyırıp çabucak giyindi. Çıplak ayakla kapıdan süzüldü.

Gece yoğun, koyu karanlıklar içindeydi. Sinsi sinsi çiseleyen yağmur altında yürüdü. Bir an görür gibi olduğu baraka ile selvi ağacı sonra birden sislere gömüldü. Ahırın kapısını açarken gıcırdadı, oysa gündüzleri hiç gıcırdamazdı. Raftan el yordamıyla bulduğu kibritle lambayı yaktı. Samanla kaplı aralıktan, Nellie' nin bölmesine yürüdü.

Nellie ayaktaydı. Soluması ağır ve iniltiliydi. İri gövdesi her soluk alışta sağa sola savruluyordu sanki.

Jody yavaşça, «Yooo Nellie, yooo Nellie!» dedi okşar gibi bir sesle. Ama hayvan ne sallanmayı bıraktı, ne de dönüp baktı Jody'ye. Terlemiş boynuna Jody'nin eli değince ürperdi birden. O sırada ahırın sundurmasındaki samanlıktan sesi geldi Billy Buck'ın :

«Jody, orada ne işin var?»

Sıçradı birden Jody, geriledi. Gözlerini yukarı kaldırdı. Billy'nin uyumakta olduğu sundurmaya baktı. Samanların arasında yatıyordu.

«Bir yoklayayım demiştim de,» dedi Jody. «Nasıl durumu?»

«İyi, çok iyi. Yani bence iyi demek istiyorum.»

«Bir terslik yok ya Billy? Ha, eminsin değil mi?»

Billy terslendi birden «Seni çağırırım demiştim ya... Haydi, şimdi doğru yatağa. Onun canını da sıkma fazla... Yeterince derdi var zaten, bir de sen gelip huysuzlandırıyorsun.»

Jody, olduğu yerde büzülüp kaldı. Billy'nin sesini yükselterek sertçe konuştuğunu hiç duymamıştı.

«Gelip görmek istemiştim yalnızca...» dedi. Sonra ekledi : «Uyanmıştım da...»

Yumuşar gibi oldu Billy: «Eh, gördün işte. Dön bakalım, doğru yatağına. Onu huysuzlandırmanı istemiyorum. Söyledim ya, sana iyi bir tay vereceğim?. Şimdi git artık...»

Süklüm püklüm bölmeden çıktı Jody. Üfleyip söndürdüğü lambayı rafa koydu. Dışarı çıktı. Gecenin koyu karanlığı ve dondurucu sisine karıştı. İçinden, «Al midillim ölmeden önceki günlerde olduğu gibi, Billy Buck'ın her sözüne bir inanabilsem...» diye geçirdi. Gözleri lamba ışığına alıştığından, karanlıkta yolunu seçebilmek için bekledi bir süre. Çıplak ayakları ıslak toprakta üşümüştü. Kara selvinin dibinde uyuyan hindiler çırpınarak uyanıp telaşla koşuştular. Bu telaşa köpekler de karşılık vermekte gecikmedi. Kulübelerinden fırlayan iki köpek selvinin altına seğirtti. Bir saldırıya karşı uzun uzun havladılar çakal sanıp da.

Mutfağı geçerken Jody'nin ayağı iskemleye takıldı. Yatak odasından Carl'ın sesi duyuldu : «Kim var orada?» Bayan Tiflin de, «Ne oldu Carl?» diye sordu uykulu sesiyle.

Az sonra Carl, elinde bir mumla yatak odasından çıktı. Jody'yi tam yatağa girerken yakaladı. Sert sert çıkıştı : «Ne işin var dışarda?»

Canı sıkkın başını çevirdi Jody : «Ahırdaydım.»

Baba Carl'ın yüreğinde bir an, uyandırılmış olmanın öfkesi kabardı, sonra bu, anlayışlı bir duyguya bıraktı yerini. Sesini alçaltarak, «Bak,» dedi, «beni iyi dinle : Bu yörede atları Billy'den daha iyi tanıyan yoktur. Ona bırakalım bu işi, tamam mı?»

Bir an, geçmişi anımsayan Jody'nin ağzından istemeyerek şu sözler döküldü : «Ama tay öldü baba.»

«Bunun için suçlayıp durma onu,» dedi Carl ciddi bir sesle. «Eğer Billy bir atı kurtaramamışsa, o at kurtulmaz demektir.»

Bayan Tiflin seslendi : «Ayaklarını yıkayıp yatsın artık, Carl. Yarın bütün gün ayakta uyuyacak.»

Jody'ye göre daha gözlerini yeni kapamıştı ki, omzundan şiddetle sarsılarak uyandırıldı. Billy Buck yanıbaşmda duruyor, elinde bir lamba tutuyordu.

«Kalk,» dedi. «Çabuk ol.» Dönüp odadan hızla çıktı.

Bayan Tiflin seslendi «Ne oldu? Sen misin, Billy?»

«Evet, efendim.»

«Nellie hazır mı?»

«Evet efendim.»

«Peki, ben kalkıp su ısıtayım. Belki lazım olur.»

Jody çabucak giyindi. Arka kapıdan fırladığında Billy'nin lambası daha ambarın yarı yolundaydı. Dağların doruğu üzerinde şafağın ilk kızıllığı belli olmaya başlamıştı ama henüz çiftliğin bulunduğu çukura hiç ışık düşmemişti. Jody yıldırım hızıyla lambanın peşinden koştu, Billy'ye tam ambarın kapısından girecegi sırada yetişti. Billy lambayı ahırda yüksek bir çiviye astı, ceketini sırtından çıkardı. Jody onun içine yalnızca kolsuz bir gömlek giymiş olduğunu gördü.

Nellie kazık gibi, kaskatı duruyordu. Onlar bakarken çömelir gibi yaptı. Bütün vücudu kasılıp titredi. Titreme geçti. Birkaç dakika sonra tekrar başladı... yine geçti.

Billy sinirli bir sesle, «Bir terslik var,» dedi. Çıplak eli görünmez oldu. «Ah, Tanrım!» diye söylendi. «Ters geliyor.»

Titreme yine geldi, bu kez Billy de gerildi, kolunun ve omzunun kasları dışarı fırladı. Derin bir soluk aldı, alnı ter damlalarından boncuk boncuk oldu. Nellie acıyla bağırdı. Billy mırıldanıyordu. «Ters bu. Çeviremiyorum. Çok ters. Tümüyle tersine dönmüş.»

Jody'ye ateş saçan vahşi gözlerle baktı, sonra parmakları dikkatle, bir kez daha hayvanın karnı üzerinde gezindi. Yanakları gerilmişti; soluyordu. Ahırın ta gerisinde duran Jody'ye soru sorarcasına uzun süre baktı. Sonra Billy gübre penceresinin altındaki rafa yürüdü, ıslanmış sağ eline bir nal çekici aldı.

«Çık dışarı, Jody,» dedi.

Çocuk olduğu yerde duruyor, boş gözlerle ona bakıyordu.

«Çık diyorum. Çok geç olacak sonra.»

Jody yerinden kıpırdamadı.

O zaman Billy hızla Nellie'nin baş tarafına doğru yürüdü. «Başını öteye çevir, Allah cezanı versin, çevir başını!» diye bağırdı.

Jody bu kez söz dinledi. Başını yana döndürdü. Billy'nin ahırın içinde boğuk boğuk fısıldadığını duydu. Sonra bir kemiğin kırılmasını andırır kof bir çarpma sesi geldi. Nellie tiz bir çığlık attı. Jody tekrar baktığında çekicin havaya kalkıp tekrar o yassı alna indiğini gördü. O zaman Nellie'nin ağır vücudu yanlamasına devrildi, bir an titredi.

Billy şiş karına doğru sıçradı; kocaman çakısı elindeydi. Deriyi kaldırıp bıçağı daldırdı.

Testereyle keser gibi kesti, yırttı kalın karın derisini. Hava birden sıcak, canlı barsakların iç bulandırıcı kokusuyla doldu. Öteki atlar bağlı oldukları yerde kişniyor, tepiniyorlardı.

Billy bıçağı attı. İki kolu birden o korkunç, parçalanmış deliğe daldı. Suları damlayan, bohçaya benzer büyük, beyaz bir şeyi çekip çıkardı. Dişleriyle o bohçada bir delik açtı, yırttı, yırttı. Yırtığın arasından küçük, siyah bir baş, ufacık ıslak kulaklar belirdi. Baloncuk dolu bir soluk sesi duyuldu, sonra bir daha.. Billy zarın tümünü sıyırıp attı, bıçağını buldu, kordonu kesti. Küçük, siyah tayı bir an kollarında tutup ona baktı. Sonra yavaşça yürüdü, onu Jody'nin ayakları dibindeki samanların üzerine yavaşça bıraktı.

Billy'nin yüzünden, kollarından ve göğsünden kıpkırmızı kanlar damlıyordu. Vücudu titriyor, dişleri birbirine vuruyordu. Sesi de kaybolmuştu. Çok boğuk bir fısıltıyla konuştu. «İşte tayın. Söz vermiştim. İşte burada. Yapmak zorundaydım... mecburdum.» Sustu, omzunun üzerinden geriye, alıra baktı. «Git sıcak suyla sünger getir,» dedi. «Onu annesiymişsin gibi yıka ve kurula. Elle beslemek zorunda kalacaksın. Ama işte tayın... Söz vermiştim çünkü.»

Islak, güçlükle soluyan yavruya Jody budala gözlerle baktı. Yavru çenesini uzattı, başını kaldırmaya çalıştı. İfadesiz gözleri lacivertti.

«Git, Allah kahretsin,» diye bağırdı Billy. «Gidecek misin artık su getirmeye? **Gidecek misin?»**

O zaman Jody arkasını döndü, ambardan şafağın ışığına çıktı. Boğazından midesine kadar uzanan bir ağrı vardı içinde. Bacakları tutuk ve ağırdı. Tay için sevinmeye çalıştı ama Billy Buck'ın o kanlı suratı, o hayalet görmüş gibi bakan yorgun gözleri, karşısından bir türlü gitmiyordu.

4

İNSANLARIN LİDERİ

Cumartesi öğleden sonra çiftlik yardımcısı Billy Buck geçen yılın son saman yığınlarını bir araya topladı, birazını çatalla çitin üzerinden, pek az ilgi gösteren sığırlara doğru savurdu. Ta yukarlarda, top dumanına benzer ufacık bulut kümeleri, mart rüzgârıyla doğuya doğru kayıyor, rüzgârın tepelerde ve yamaçlarda hışırdadığı duyuluyordu ama, çiftliğin bulunduğu çanağın çukuruna soluğunun ucu bile değmiyordu.

Küçük Jody kalın bir dilim tereyağlı ekmeği ısırarak evden çıktı. Billy'nin samanlarla uğraştığını gördü. Jody ayaklarını, pabuç köselesine en zararlı olacağı söylenen şekilde yere vura vura ilerledi. Tam Jody geçerken bir beyaz güvercin sürüsü selvi ağacından havalandı, ağacın çevresini dolandı, tekrar kondu. Barakanın taraçasından yarı büyümüş tekir bir kedi fırladı, yolun karşısına doğru hızla koştu, bir döndü, tekrar geri koştu. Jody onun avlamaya çalıştığı hayvana yardımcı olmak için eline bir taş aldı ama geç kalmıştı. Daha o taşı atamadan kedi taraçanın altına girip saklanmıştı çoktan. Taşı selvi ağacına fırlattı, beyaz güvercinleri yeni bir tura çıkardı.

Bitmek üzere olan saman yığınına varınca dikenli telli çite yaslandı. «Bu kadar mı çıkacak dersin?» diye sordu.

Orta yaşlı çiftlik işçisi dikkatli taramasına ara verdi, çatalını toprağa sapladı. Siyah şapkasını çıkarıp saçlarını düzeltti. «İçinde topraktan rutubet almayan pek yok,» dedi. Şapkasını tekrar başına koydu. Kirli, kayış gibi ellerini birbirine sürttü.

«Bir sürü de fare olmalı,» dedi Jody.

«Dolu,» dedi Billy. «Kaynıyor fareler.»

«Eh, belki senin işin bitince köpekleri çağırır o fareleri avlarım.»

«Tabii, herhalde yapabilirsin,» dedi Billy Buck. Bir tutam nemli samanı çatalıyla kaldırdı, havaya savurdu. Fareler hemen sıçradılar, sonra tekrar samanın altına girip saklandılar.

Jody sevinçle içini çekti. O tombul, kasıntı, küstah farelerin işi bitikti artık. Sekiz aydan beri saman yığınında yaşıyor, üreyip duruyorlardı. Orada kedilerden de kapanlardan da zehirden de Jody'den de korunmuş oluyorlardı. Bu güven içinde çalımlarından geçilmiyordu. Şişmanlamış, semirmişlerdi. Ama artık onlar için felaket ânı gelmiş çatmıştı. Bir gün daha sağ kalamayacaklardı.

Billy çiftliği çevreleyen tepelere baktı. «Bu işe kalkışmadan önce babana sorsan iyi olur belki,» dedi.

«Ee, nerede babam? Gidip şimdi sorayım.»

«Öğle yemeğinden sonra atla yamaçtaki çiftliğe gitti. Neredeyse döner.»

Jody tekrar çitin direğine yaslandı. «Bence bir şey demez,» dedi.

Billy işine dönerken, «Ama yine de sorsan fena olmaz,» diye karşılık verdi. «Huyunu bilirsin.»

Bilirdi Jody... Babası Carl Tiflin çiftlikte yapılan her şey için kendisi izin vermekte direnirdi. Önemli olsun, olmasın. Jody direğe ağırlığını biraz daha verdi. Neredeyse yere oturur durumdaydı artık. Rüzgârın sürüklediği küçük bulut kümelerine baktı. «Yağmur yağar mı dersin, Billy?»

«Yağabilir. Rüzgâr uygun ama yeterince hızlı değil.»

«Eh, inşallah, ben şu lanet olası fareleri öldürene kadar yağmaz.» Omzunun üzerinden baktı, Billy'nin, söylediği o büyüklere özgü küfüre dikkat etmiş olup olmadığını anlamaya çalıştı. Billy hiçbir yorumda bulunmaksızın işine devam etti.

Jody tekrar dönüp, dış dünyadan gelen yolun çiftliğe indiği yamaca doğru baktı. Oraya parlak mart güneşi vurmuştu. Otların arasında gümüş rengi püsküller, mavi çiçekler vardı. Tepenin yarı yolunda siyah köpeği, Doubletree Mutt'ı gördü Jody. Bir sincap yuvasını kazmaya uğraşıyordu. Bir süre eşelendi, sonra durup çıkan tozu arka ayakları arasından geriye doğru tepti, büyük bir çalışkanlıkla tekrar eşelenmeye koyuldu. Hiçbir köpeğin çukur kazarak sincap yakalayamamış olduğunu bilmez hali vardı.

Jody bakarken siyah köpek birden kasıldı, kazdığı delikten geriledi, tepenin yukarısına, yolun geldiği yöne baktı. Jody de baktı oraya. Carl Tiflin bir an atının üzerinde, soluk gökyü-

züne karşı belirdi, sonra yolun üzerinden eve doğru inmeye başladı. Elinde beyaz bir şey taşıyordu.

Çocuk ayağa kalktı. «Mektup getiriyor,» diye bağırdı. Eve doğru koştu. Mektup herhalde yüksek sesle okunacaktı. Kendisi de orada olmak istiyordu. Eve babasından önce vardı, hemen içeriye koştu. Carl'ın gıcırdayan eyerden indiğini, atın sağrısına bir şaplak atıp onu ambara doğru yolladığını duydu. Billy Buck orada eyeri alacak, atı çayıra salacaktı.

Jody mutfağa koştu. «Mektup geldi!» diye bağırdı.

Annesi elindeki fasulye dolu kaptan başını kaldırdı. «Nerede?» diye sordu.

«Babamda. Elinde gördüm.»

Carl o sırada mutfağa girdi. Jody'nin annesi, «Mektup kimden, Carl?» diye sordu.

O hemen kaşlarını çattı. «Mektup geldiğini nereden bildin?»

Kadın başıyla oğlunu gösterdi. «Boşboğaz Jody söyledi bana.»

Jody utanmıştı.

Ona sert sert baktı. «Gerçekten pek boşboğaz olmaya başladı,» dedi Carl. «Kendi işinden başka herkesin işiyle ilgili. Her şeye sokuyor koca burnunu.»

Bayan Tiflin biraz yumuşadı. «Onu meşgul edecek kadar işi yok da ondan. Kimden geliyor mektup?»

Carl hâlâ Jody'ye kaşlarını çatıyordu. «Dikkatli olmazsa iş bulurum ona,» dedi. Sonra mühürlü mektubu uzattı. «Galiba babandan geliyor.»

Bayan Tiflin saçından bir toka çekti, zarfın arasına sokup açtı. Dudakları toplanmış, büzülmüştü. Jody onun gözlerinin satırlar üzerinde ileri geri oynadığını gördü. «Diyor ki,» diye tercüme etti annesi. «Diyor ki, cumartesi günü gelecek, bir süre kalacakmış. Ama cumartesi bugün. Mektup geç kalmış olmalı.» Zarftaki damgaya baktı. «Evvelsi gün postalanmış. Dün gelmesi gerekirdi.» Soru soran gözlerini kocasına doğru kaldırdı, sonra yüzü öfkeyle karardı. «O surat da ne oluyor öyle? Sık gelmez ki buraya!»

Carl gözlerini onun öfkesinden kaçırdı. Çoğu zaman karısına sert davranıyor olabilirdi ama, arada sırada o öfkelenince de hiç çatışmazdı.

«Ne oluyor sana?» diye tekrar sordu Bayan Tiflin.

Babanın açıklamasında kullandığı ses tonu, Jody'ninki gibi özür anlamı taşıyordu. «Konuşuyor da ondan işte,» dedi Carl çekinerek. «Konuşuyor işte.»

«Eee, ne olmuş? Sen kendin de konuşuyorsun.»

«Tabii konuşuyorum. Ama baban yalnızca bir tek şeyden söz ediyor.»

«Kızılderililer!» diye atıldı Jody heyecanla. «Kızılderililer ve ovalardan geçiş!»

Carl hızla ona döndü. «Sen dışarı çık bakalım, Bay Boşboğaz! Haydi! Dışarı dedim!»

Jody isteksiz adımlarla arka kapıdan çıktı, tel kapıyı dikkatli bir sessizlik içinde kapattı. Utançla yere inik gözleri mutfak penceresinin altında garip biçimli bir taş gördü. Öyle

büyüleyici bir taştı ki, hemen çömeldi, eline aldı, evirip çevirdi.

Açık duran pencereden, sesler açık seçik duyulabiliyordu. Babasının, «Jody'nin yerden göğe kadar hakkı var,» dediğini duydu. «Bir tek Kızılderililer ve ovaları geçme hikâyesi. O atların nasıl getirildiğini belki bin kere dinledim. Susmadan konuşuyor, her anlatışında da tek kelimesini değiştirmiyor.»

Bayan Tiflin cevap verdiğinde sesi öyle değişmişti ki, Jody gözlerini elindeki taştan ayırıp başını yukarı kaldırdı. Yumuşak, açıklayıcı bir sesle konuşuyordu annesi. Jody o sıra onun yüzünün de bu sese uyacak şekilde değişmiş olduğunu biliyordu. Alçak sesle, «Şöyle düşün Carl,» dedi. «O olay, babamın hayatının en önemli olayıydı. Arabalardan kurulu grubu ovaların üzerinden ta kıyıya kadar getirmiş, o iş bittiği zaman hayatı da sona ermiş. Büyük bir işmiş ama, yeterince uzun sürmemiş. Bak!» diye devam etti. «Sanki onu yapmak için doğmuş, sonra da onu düşünmek ve onu anlatmaktan başka yapacak hiçbir şeyi kalmamış. Daha batıda gidilecek bir yer olsa, mutlaka giderdi. Kendi de söyledi bana. Ama sonunda okyanusa gelip dayanmış. Orada, durmak zorunda kaldığı yerde, yolunu kesen okyanusun yanıbaşında yaşıyor.»

Carl'ı yakalamayı başarmıştı. O yumuşak sesiyle yakalamış, etkilemişti.

«Gördüm onu,» dedi Carl alçak sesle. «Kıyıya iniyor, batıya, okyanusa doğru bakıp duruyor.» Sesi biraz keskinleşti. «Sonra oradaki Atnalı Kulübüne gidiyor, herkese Kızılderililerin atları nasıl kaçırmaya kalktığını anlatıyor.»

Karısı onu tekrar etkilemeye çalıştı. «Eh, onun gözünde bu her şey demek. Ona karşı sabırlı davranabilir, dinliyormuş gibi görünebilirsin.»

Carl sabırsız bir hareketle başını çevirdi. «Eh, fazla sıkarsa barakaya gider, Billy ile otururum,» dedi. Sesi sinirliydi. Evin içinden geçip ön kapıyı çarparak çıktı.

Jody hemen kendi işlerine koştu. Tavuklara yemlerini, onları kovalamaksızın attı, folluklardan yumurtaları topladı. Kucağında odunlarla eve girdi, onları odun sandığına öyle ustaca yerleştirdi ki, getirdiği iki kucak, sandığı taşarcasına doldurmuş gibi gözüktü.

Annesi artık fasulyeleri bitirmişti. Ateşi kurcaladı, sobanın üzerini bir hindi kanadıyla süpürdü. Jody onu gizlice gözledi, kendisine hâlâ kızgın olup olmadığını anlamaya çalıştı. «Bugün mü geliyor?» diye sordu.

«Mektup öyle diyor.»

«Yola çıkıp onu karşılasam mı?»

Bayan Tiflin ocağın kapağını çarparak kapattı. «İyi olur,» dedi. «Herhalde karşılanmak hoşuna gider.»

«Peki, karşılayım öyleyse.»

Jody dışarı çıkınca tiz bir ıslık çalarak köpekleri çağırdı. Tepeyi gösterdi onlara. İki köpek kuyruklarını sallayarak onun önü sıra koştular. Yol kenarındaki otlar taptaze yeni başlar vermişti. Jody birkaç baş kopardı, ellerine sürüp ovaladı, havaya keskin bir koku yayıldı. Köpekler apansız, yoldan sapıp çalıların arasına daldılar. Bir tavşan kovalıyorlardı. Jody on-

ları bir daha görmedi. Tavşanı yakalayamayınca eve döndü hayvanlar.

Jody tepeye doğru tırmanmayı sürdürüyordu. Ana yola bağlanan noktaya geldiğinde akşam rüzgârı yüzüne çarptı, saçlarını uçurdu, gömleğini dalgalandırdı. Tepeden, aşağıdaki alçak tümseklere, diğer tepelere ve sonra da kocaman, yeşil Salinas Vadisine baktı. Düzlüğün ta ötesinde bembeyaz Salinas kasabasını görebiliyordu. İnmekte olan güneş, evlerin camlarını ışıldatmaktaydı. Jody'nin durduğu yerin tam altında, bir meşe ağacının tepesinde, kargalar kongresi toplanmıştı. Bir ağızdan haykıran kargalar kapkara etmişti ağacı.

Jody'nin gözleri yolun üzerini, bulunduğu tepeden aşağı doğru taradı, bir tepenin ardında gözden kaybetti, sonra öbür tarafta yine buldu. İşte o uzak noktada, doru bir atın çektiği arabayı gördü. Araba tepenin ardında görünmez oldu. Jody yere oturdu, arabanın tekrar ortaya çıkacağı noktaya baktı. Tepelerde rüzgâr şarkılar söylüyor, puf puf bulutlar hızla doğuya doğru gidiyordu.

Derken araba ortaya çıktı ve durdu. İçinden siyahlar giymiş bir adam indi, atın başına doğru yürüdü. Uzaklık çok fazla olmasına rağmen, Jody onun gem zincirini açtığını hemen anladı, çünkü atın başı aşağıya sarkıverdi. At yola devam etti, adam da yanında yürümeye başladı. Jody sevinçli bir çığlık attı, yoldan aşağı, onlara doğru bir koşu kopardı. Sincaplar yolun üzerinden telaşla kaçıştılar, gelincikler kenara gidip kuyruklarını sallayarak yamaçta yokoldular.

Jody her adımda kendi gölgesinin ortasına basmaya, oraya sıçramaya çalışıyordu. Ayağının altından bir taş yuvarlandı; Jody düştü. Kalkıp dönemeci döndü, orada, biraz ilerde, büyükbabasıyla arabayı gördü. Hemen kendine yakışmayan çılgın koşuyu kesti, gururlu adımlarla, yürüyerek yaklaştı.

At yokuş yukarı, düztaban gibi yürüyor, yaşlı adam da yanında geliyordu. Alçalan güneşin ışığında dev gölgeleri arkalarında kıpırdanmaktaydı. Büyükbaba siyah takım elbise, keçi derisinden getrler giymiş, kısa, katı bir yakanın üzerine de siyah bir kravat takmıştı. Elinde siyah bir şapka taşımaktaydı. Beyaz sakalı kısacık kesilmişti; beyaz kaşları gözlerinin üzerinden bıyık gibi sarkıyordu. Mavi gözleri ciddi ama neşeliydi. Yüzünde de vücudunda da granit bir gurur vardı. Bu yüzden her hareketi imkânsız bir şeymiş gibi duruyordu. Bir an hareketsiz kalsa, taşa dönüşecek, bir daha kıpırdayamayacaktı sanki ihtiyar. Adımları ağır ve kendinden emindi. Bir kere attı mı, asla geri çekilemezdi hiçbir adımı. Bir kere bir yöne döndü mü, yolu ne kıvrılır, ne de adımının temposu yavaşlayıp hızlanabilirdi.

Jody dönemeçten ortaya çıkınca Büyükbaba şapkasını sallayıp onu selamladı, «Jody! Beni karşılamaya geldin, öyle mi?» diye seslendi.

Jody yaklaştı, dönüp onun adımına ayak uydurdu, ihtiyarın temposunda, vücudunu kasarak, topuklarını hafif sürüyerek yürümeye koyuldu. «Evet,» dedi bir yandan. «Mektubunuzu daha bugün aldık.»

«Dün gelmeliydi,» dedi Büyükbaba. «Elbet dün gelmeliydi. Nasıl herkes?»

«İyiler efendim.» Biraz durakladı, sonra çekingen bir sesle, «Yarın benimle fare avlamaya gelir miydiniz efendim?» diye sordu.

«Fare avı, ha, Jody?» Büyükbaba güldü. «Bu kuşağın insanları fare avlayacak kadar düştüler mi artık? Gerçi yeni insanlar pek güçlü değil ama, yine de farenin onların gözünde av sayılacağını sanmamıştım.»

«Yoo, efendim, oyun bu. Saman yığını bitti. Ben altındaki fareleri köpeklere doğru kovalayacağım. Siz de seyredebilirsiniz. Hatta isterseniz samanı dövebilirsiniz bile..»

Ciddi ama şen gözler aşağıya, ona doğru döndü. «Anlıyorum,» dedi. «Demek yemeyeceksin onları. Henüz o kadar düşmedin.»

Jody açıkladı «Köpekler yiyor efendim. Tabii pek Kızılderili avlamaya benzemez.»

«Yoo, benzemez... ama sonraları, birlikler gelip Kızılderilileri avlamaya, çocukları vurmaya, çadırları yakmaya başladıklarında, senin fare avından pek de farkı kalmamıştı.»

Tepeyi aşıp çiftliğin bulunduğu çukura doğru inmeye başladılar. Omuzlarına dökülen güneş yokoldu. «Uzamışsın,» dedi Büyükbaba. «Üç santime yakın, hemen hemen.»

«Daha çok,» diye övündü Jody. «Boyumu kapıya işaretliyorlar. Şükran Bayramından bu yana bile üç santimden fazla uzamışım.»

Büyükbabanın zengin, tok sesi, «Belki de fazla su alıyor, boya ve sapa gidiyorsun,» dedi. «Biraz dallanmaya başla da o zaman görelim.»

Jody ihtiyarın yüzüne çabucak göz attı, gücenmesi gerekip gerekmediğini anlamaya çalıştı ama, o yüzde incitme isteği yoktu. Ne ceza

vardı keskin mavi gözlerde, ne de insanı yerine oturtma hevesi. «İsterseniz domuz keseriz,» dedi Jody.

«Ooo, yoo, bunu yapmanı istemem. Benim suyuma gitmeye çalışıyorsun. Mevsimi değil, sen de bal gibi biliyorsun.»

«Koca Riley'i hatırlıyorsunuz, değil mi efendim?»

«Evet, Riley'i iyi hatırlıyorum.»

«İşte o Riley saman yığınını yiye yiye bir kovuk açtı, sonra yığın üstüne çöktü, boğdu onu.»

«Domuzlar fırsat bulurlarsa yaparlar bunu,» dedi Büyükbaba.

«Riley erkek domuz olarak iyi hayvandı efendim. Arasıra ona binerdim, kızmazdı.»

Aşağıda evin kapısı çarparak kapandı, Jody'nin annesini sundurmada, onları selamlamak için önlüğünü sallar gördüler. Carl Tiflin de onlar gelirken evde bulunmak için ambardan yürüyordu.

Güneş artık tepelerin ardında görünmez olmuştu. Evin bacasından çıkan mavi dumanlar, mora dönüşen çukurda yassı tabakalar halinde hareketsiz kalıyordu. Rüzgârın kesilmesiyle ortada kalan puf puf bulutlar da yukarlarda şaşkın durmaktaydılar.

Billy Buck barakadan çıktı, bir tas dolusu sabunlu suyu toprağa savurdu. Haftanın ortası olduğu halde tıraş olmuştu. Çünkü Billy Buck'ın Büyükbabaya saygısı vardı. Büyükbaba da Billy'nin genç kuşak arasında yumuşamamış tek tük insandan biri olduğunu söylerdi. Billy orta yaşa varmıştı ama, Büyükbaba onu hâlâ

çocuk gözüyle görüyordu. Billy de hızlı adımlarla eve doğru yürümeye başlamıştı.

Jody ile Büyükbaba eve geldiğinde, üçü de bahçe kapısında onları bekliyordu.

Carl, «Merhaba efendim, sizi bekliyorduk,» dedi...

Bayan Tiflin Büyükbabayı sakalının bir yanından öptü, onun koca eli omzunu okşarken kadın hareketsiz bekledi. Billy ciddi ciddi el sıktı, saman rengi bıyığının altından gülümsedi. «Atınızı alayım,» dedi, hayvanı çözüp götürdü.

Büyükbaba onun arkasından baktı, sonra tekrar oradakilere dönerek, belki yüzüncü kere aynı şeyi söyledi. «Yaman çocuk. Babasını tanırdım. Katırkuyruk Buck. Ona neden Katırkuyruk derlerdi, bilemiyorum. Ama katırları toplardı, belki ondan.»

Bayan Tiflin dönüp eve doğru yürüdü, yol gösterdi. «Ne kadar kalacaksın, baba? Mektubunda yazmamışsın.»

«Eh, pek bilemiyorum. İki hafta kalırım diyordum. Ama hiçbir zaman sandığım kadar kalmıyorum.»

Az sonra beyaz muşamba örtülü masaya oturmuş, akşam yemeklerini yiyorlardı. Masanın üzerine, teneke yansıtıcılı lamba asılmıştı. Pencerelerin dışında pervaneler camlara çarpıp duruyordu.

Büyükbaba bifteğini ufacık lokmalara ayırıp yavaş yavaş çiğniyordu. «Acıkmışım,» dedi. «Yol iştahımı açmış. Tıpkı ovayı geçtiğimiz zaman olduğu gibi. Akşam oldu mu hepimiz öyle acıkıyorduk ki, yemeğin pişmesini zor bekliyor-

duk. Her akşam iki buçuk, üç kilo bufalo eti yiyebilecek durumdaydım.»

«Hep öyle olur, değil mi?» dedi Billy. «Benim babam devlet hesabına hayvan toplardı. Çocukken ona yardım ederdim. İkimiz tek başımıza bir geyiğin budunu haklardık.»

«Babanı tanırdım, Billy,» dedi Büyükbaba. «İyi adamdı. Katırkuyruk derlerdi ona. Neden, bilmem. Katır topluyordu, belki ondan.»

«Ondan,» diye ona katıldı Billy. «Katır toplardı.»

Büyükbaba çatalıyla bıçağını bıraktı, masanın çevresindekilere baktı. «Bir keresinde etimizin bittiğini hatırlıyorum,» dedi. Sesi yumuşadı, önce şarkı söyler gibi oldu, sonra daha pesleşip hikâyenin her zamanki tonuna girdi. «Ne bufalo vardı, ne antilop, hatta ne de tavşan. Avcılar çakal bile vuramıyorlardı. İşte öyle zamanlar, liderin gözünü açık tutması gereken zamanlardır. Lider bendim, gözümü de açık tuttum. Neden, biliyor musunuz? Çünkü insanlar acıkmaya başladı mı, götürmekte olduğumuz hayvanları kesmeye kalkarlar. İnanır mısınız buna? Kendi sürülerini yiyen grupların hikâyelerini bilirim. Ortasından başlar, uçlara doğru yerler. Sonunda baştaki çifti de yer, arabalara koştuklarına doğrulurlar. Grubun lideri bunu yapmalarına engel olmalı.»

İri bir pervane her nasılsa odaya girmiş, tavandaki lambanın çevresinde dönüyordu. Billy ayağa kalktı, onu iki eli arasında ezmeye çalıştı. Carl elini kepçe yapıp yukardan aşağı indirdi, pervaneyi yakaladı ve ezdi. Pencereye yürüdü, dışarı attı.

«Evet, ne diyordum,» diye tekrar başladı Büyükbaba... ama Carl onun sözünü kesti. «Etinizi yeseniz iyi olur,» dedi. «Biz hepimiz neredeyse tatlıya başlıyoruz.»

Jody, annesinin gözlerinde bir öfke pırıltısı gördü. Büyükbaba çatalıyla bıçağını eline aldı. «Gerçekten de karnım pek aç,» dedi. «Size onu daha sonra anlatırım.»

Yemek bittiğinde, aile Billy Buck'la birlikte öteki odadaki şöminenin önünde otururken Jody Büyükbabaya kaygıyla bakıyordu. Çok iyi bildiği işaretleri görmekteydi. Sakallı baş öne doğru eğildi, gözler ciddiliğini kaybetti, ateşe şaşırmış gibi baktı, uzun, ince parmaklar siyah dizlerin çevresinde kenetledi. «Acaba,» diye başladı. «Acaba size o hırsız Piute'lerin otuz beş atımızı nasıl çaldıklarını hiç anlatmış mıydım?»

«Galiba anlattınız,» diye onun sözünü kesti Carl. «Tahoe bölgesine girmenizden hemen önceydi, değil mi?»

Büyükbaba damadına döndü. «Evet, öyle. Demek anlatmışım size o hikâyeyi.»

«Defalarca,» dedi Carl zalim bir içgüdüyle. Karısının gözlerine bakmaktan kaçınıyordu. Yine de o öfkeli gözleri kendi üzerinde hissettiği için, ekledi «Ama bir daha dinlemek hoşuma gider.»

Büyükbaba tekrar ateşe baktı. Parmakları açıldı, tekrar kenetlendi. Jody onun neler hissettiğini biliyordu. İçinin nasıl birden yıkıldığını, şimdi bomboş kaldığını biliyordu. Kendisine daha o gün Boşboğaz dememişler miydi? Birden kahramanlaştı, kendisine tekrar Boşboğaz

denilmesine çanak tuttu. «Bize Kızılderilileri anlat,» dedi yumuşak bir sesle.

Büyükbabanın gözleri tekrar ciddileşti. «Çocuklar hep Kızılderilileri dinlemek isterler,» dedi. «O iş erkeklere göre bir işti ama, hep çocuklar dinlemek ister. Eh, anlatalım bakalım. Size nasıl her arabanın uzun demir levha taşıması istediğimi anlatmış mıydım?»

Jody'den başka herkes sessizdi. Jody, «Yoo, anlatmadınız,» dedi.

«Efendim, Kızılderililer saldırdığı zaman biz hep arabaları daire şeklinde dizer, tekerlerin arasından ateş ederek savaşırdık. Düşündüm ki eğer her araba, üzerinde tüfek için namlu delikleri bulunan uzun bir levha taşısa, o zaman o levhaları tekerlerin dış tarafına dayardık, daire halinde sıralanınca arabalar korunmuş olurdu. Hayatlar kurtulur, ağır demiri taşımış olmanın zahmetini karşılardı. Ama tabii grup bunu istemedi. Daha önce de hiçbir grup yapmamıştı böyle bir şeyi. Masraf etmeyi gerekli bulmadılar. Ama sonra pişman oldular.»

Jody annesine baktı, yüzündeki ifadeden onun hiç dinlemediğini anladı. Carl başparmağındaki sertleşmiş deriyi koparıyor, Billy Buck duvara tırmanmakta olan bir örümceği seyrediyordu.

Büyükbabanın sesi yeniden pesleşip hikâye tonuna döndü. Jody hangi kelimelerin geleceğini önceden tıpatıp biliyordu. Hikâye devam etti, saldırı için hız kazandı, yaralarda hüzünlendi, gömme törenlerinde acılaştı. Jody sessiz oturmuş, Büyükbabayı seyrediyordu. Ciddi ma-

vi gözler dalgındı. Sanki hikâyeye kendi de pek fazla ilgi duymuyormuş gibi bir hali vardı.

Bittiği zaman, kısa bir sessizliğe, hikâyenin sınırı olarak saygı gösterildi. Sonra Billy Buck ayağa kalktı, gerindi, pantolonunu çekti. «Ben gidip yatayım artık,» dedi, sonra Büyükbabaya döndü. «Barakada eski tip barut sıkıştırıcım, kapsülüm ve pistolum var,» dedi. «Size onları hiç göstermiş miydim?»

Büyükbaba yavaşça başını salladı. «Evet, sanıyorum gösterdin, Billy. Bana o insanları ovadan geçirirken taşıdığım pistolu hatırlatmıştı.»

Billy bu küçük hikâye bitinceye kadar ayakta terbiyeli terbiyeli bekledi, sonra, «İyi geceler,» deyip evden çıktı.

Carl Tiflin o zaman konuyu çevirmeye çalıştı. «Buradan Monterey'e kadar olan arazi nasıl?» diye sordu. «Biraz kurakmış diye duydum.»

«Evet, kuru,» dedi Büyükbaba. «Laguna Seca'da tek damla su yok. Ama yine de 87'deki gibi değil. Bütün ülke çoraktı o zaman. Hele 61'de sanıyorum çakallar susuzluktan ölmüştü. Bu yıl yine otuz beş santim yağmur yağdı.»

«Evet ama çok erken yağdı. Şimdi yağsa işimize yarardı.» Carl'ın gözleri Jody'ye ilişti. «Sen artık yatsan?» dedi.

Jody söz dinleyerek ayağa kalktı. «Eski saman yığınındaki fareleri öldürebilir miyim efendim?»

«Fare mi? Ha! Tabii, hepsini öldür. Billy hiç iyi saman kalmadı diyordu.»

Jody Büyükbabayla gizli ve doyurucu bir bakış alışverişinde bulundu. «Yarın hepsini öldürürüm,» diye söz verdi.

Jody yatağında yatıyor, Kızılderililerle bufaloların o imkânsız dünyasını düşünüyordu. Artık ebediyen yokolmuş olan o dünyayı. Keşke o kahramanlık çağında yaşasaydım, diyordu içinden. Ama kendi dokusunun kahramanlık dokusu olmadığını da biliyordu. Şimdi yaşayanların hiçbiri... bir tek belki Billy Buck hariç, o zaman yapılanları yapabilecek kimseler değildi. Bir devler nesli yaşamıştı o zaman. Korkusuz, bugün görülmeyen sağlamlıkta insanlar. Jody koca ovaları, sırayla ilerleyen arabaları gözünün önüne getirdi. Büyükbabayı kocaman kır bir atın üstünde gördü. İnsanların başında, komut veriyordu. Hayalindeki koca adamlar yürüdü, dünyadan çıkıp uzaklaştı, yokoldu.

Jody o zaman bir an için çiftliğe döndü. Mesafenin ve sessizliğin çıkardığı o donuk hışırtıyı duydu. Köpeklerden birinin, kulübesinde pirenin ısırdığı yeri kaşırken dirseğini her seferinde kulübenin tahtasına vurduğunu duydu. Derken rüzgâr yeniden başladı, kara selvi inledi, Jody de uyudu.

Üçgen çıngırağın sesi kahvaltı zamanını haber vermeden yarım saat önce uyandı. Annesi alevleri parlatmak için sobayı kurcalarken Jody mutfağa girdi. «Erken kalkmışsın,» dedi annesi. «Nereye gidiyorsun?»

«Dışarıya, iyi bir değnek bulmaya. Bugün fareleri öldüreceğiz.»

«Biz dediğin kim?»

«Büyükbabamla ben tabii.»

«Demek onu da bulaştırdın bu işe. Hep yanında biri olsun istersin. Paylaşacak bir suç çıkarsa diye.»

«Şimdi dönerim,» dedi Jody. «İyi bir değnek bulup kahvaltıdan sonraya hazır etmek istiyorum.»

Tel kapıyı arkasından kapatarak çıktı, serin, mavi sabaha doğru adım attı. Sabahın bu erken saatinde kuşlar pek gürültü ediyordu. Kediler tepeden yılan gibi inmekteydi. Karanlıkta ava çıkmışlardı. Gerçi avlanmış, karınlarını doyurmuşlardı ama, bu dördünün mutfak kapısı dışına oturup süt verilsin diye acıklı acıklı miyavlamasını önlemiyordu. Doubletree Mutt'la Smasher çalıların yanısıra koklayarak ilerlemekteydiler. Görevlerini resmi biçimde yapıyordu hayvanlar. Ama Jody ıslık çalınca kafaları hemen kalktı, kuyrukları sallandı, ona doğru atıldılar, derilerini titretip esnediler. Jody kafalarını ciddi ciddi okşadı, sonra hurda yığınına yürüdü. Eski bir süpürge sopası seçti. Bir de küçük tahta parçası. Cebinden ayakkabı bağını çıkardı, ikisini gevşekçe birbirine bağladı, fırıldak gibi yaptı. Sonra yeni silahını havada bir çevirdi, deneme olsun diye yere vurdu. Köpekler bu arada yana sıçradılar, çekingenlik ve korku dolu bir ilgiyle inlediler.

Jody geri dönüp evi geçti, saman yığınının oraya gidip katliam alanını gözden geçirmek istedi ama, arka basamaklarda sabırlı sabırlı oturmakta olan Billy Buck ona seslendi. «Artık gelsen iyi olur,» dedi. «Kahvaltıya birkaç dakika ancak kaldı.»

Jody yolunu değiştirdi, eve yöneldi. Silahını merdivene dayadı. «Bu, fareleri yerlerinden

çıkarmak için,» dedi. «Herhalde çok şişmandırlar. Ayrıca da bugün başlarına geleceklerden hiç haberleri yoktur.»

«Yoktur. Senin de yok,» dedi Billy filozofça. «Benim de yok, kimsenin de.»

Bu düşünce Jody'yi sarstı. Doğru olduğunu biliyordu. Hayali bir an fare avından uzaklaştı. O sırada annesi arka kapıdan çıkıp çıngırağı çaldı, bütün düşünceler yıkılıp bir yığın oluşturdu.

Onlar otururlarken Büyükbaba henüz masaya gelmemişti. Billy başıyla onun boş sandalyesini işaret etti. «İyi, değil mi? Hasta değil ya?»

Bayan Tiflin, «Giyinmesi uzun sürüyor,» dedi. «Bıyıklarını tarıyor, pabuçlarını siliyor, elbiselerini fırçalıyor.»

Carl tabağındaki ezmenin üzerine şeker serperken, «Koca kervanı ovalardan geçirten bir insan, nasıl giyindiğine dikkat etmeli,» dedi.

Bayan Tiflin ona döndü. «Yapma, Carl, lütfen! Lütfen yapma!» Sesinin tonunda bir istekten çok, bir tehdit vardı. Bu tehdit Carl'ı sinirlendirdi.

«O demir levhaların, o otuz beş atın hikâyesini daha kaç kere dinleyeceğim?» dedi. «Geçti o günler artık. Neden unutamıyor, mademki geçti?» Konuşurken kızıyor, sesi de yükseliyordu. «Ne diye tekrar tekrar anlatıyor? Ovaları geçmiş, tamam! Ama artık bitmiş. Kimse bunu tekrar tekrar dinlemek istemez.»

Mutfağa giren kapı yavaşça kapandı. Masadaki dört kişi donmuş gibi oturakaldılar. Carl

çatalını yavaşça tabağına bıraktı, parmaklarıyla çenesine dokundu.

O sırada mutfağın kapısı açıldı, Büyükbaba içeriye girdi. Ağzı gülümsüyor, gözleri biraz kısık bakıyordu. «Günaydın,» dedi, oturdu, ezmenin bulunduğu tabağa baktı.

Carl işi orada bırakamayacağını hissetti. «Siz... siz ne dediğimi duydunuz mu?»

Büyükbaba başını evet anlamında hafifçe salladı.

«Bana ne oldu, anlayamıyorum efendim. İsteyerek söylemedim. Komiklik yapmaya çalışıyordum.»

Jody utanarak annesine baktı, onun da Carl'a bakmakta olduğunu gördü. Soluk almayı da kesmişti annesi. Babasının bu yaptığı korkunç bir şeydi. Kendini parça parça ediyordu böyle konuştukça. Zaten sözünü geri alması yeterince korkunçtu ama, böyle utanarak geri alması, inanılamayacak kadar daha beterdi.

Büyükbaba yan yan baktı. «Ben işi tartmaya çalışıyorum,» dedi yumuşak bir sesle. «Kızmıyorum. Senin dediğin şeye de üzülmedim ama, belki doğru olabilir... ve o zaman üzülürüm.»

«Doğru değil,» dedi Carl. «Bu sabah kendimi pek iyi hissetmiyorum. Öyle söylediğime üzgünüm.»

«Üzülme, Carl. Bazen insan ihtiyarlayınca gözünün önündeki şeyleri göremiyor. Belki de haklısın. O yolculuk bitti. Belki de unutulmalı artık... bittiğine göre.»

Carl masadan kalktı. «Doydum ben,» dedi. «Çalışmaya gidiyorum. Sen yemene bak, Billy!»

Çabucak yemek odasından çıktı. Billy yemeğinin geri kalanını yuttu, az sonra onu izledi. Ama Jody sandalyesinden kalkamıyordu.

«Bir daha hikâye anlatmayacak mısınız?» diye sordu Jody.

«Tabii anlatacağım. Ama yalnızca... insanların dinlemek istediğinden emin olduğum zaman.»

«Ben istiyorum dinlemeyi, efendim.»

«Ahh, sen tabii istiyorsun. Ama sen küçük bir çocuksun. O iş erkek işiydi ama yalnızca çocuklar dinlemek istiyor.»

Jody yerinden kalktı. «Sizi dışarda bekleyeyim, efendim. O fareler için iyi bir değneğim var.»

İhtiyar adam taraçaya çıkana kadar balıçe kapısının yanında bekledi. Çıktığı zaman, «Haydi şimdi gidip fareleri öldürelim,» diye seslendi.

«Ben biraz güneşte oturmak istiyorum, Jody. Sen git öldür fareleri.»

«İsterseniz benim değneğimi kullanabilirsiniz.»

«Yo, ben şurada biraz oturacağım.»

Jody mutsuz, geri döndü, eski saman yığınına doğru yürüdü. Şişko fareleri düşünüp kendini tekrar heveslendirmeye çalıştı. Değneğini yere birkaç kez vurdu. Köpekler çevresinde havladılar, inlediler, ama daha ileri gidemedi Jody. Eve doğru baktığında Büyükbabayı taraçada oturmuş gördü. Küçücük, incecik ve siyah.

Jody vazgeçti, dönüp ihtiyar adamın ayakları dibine, basamaklara oturdu.

«Hemen döndün mü? Öldürdün mü fareleri?»

«Hayır, efendim. Başka gün öldürürüm.»

Sabah sinekleri toprağa çok yakın uçuyor, karıncalar basamakların önünde hızlı hızlı koşturuyordu. Otların ağır kokusu yamaçlardan aşağı gelmekteydi. Taraçanın tahtaları güneş ışığında ısınmaya başladı.

Jody Büyükbabanın ne zaman konuşmaya başladığını farketmemişti bile. «Böyle hissederken burada kalmamam gerek.» Kendi güçlü, yaşlı ellerine baktı. «Sanki o yolculuk değersiz bir şeymiş gibi hissediyorum.» Gözleri tepenin yamacına döndü, sonunda ölü bir dala konmuş bir şahinin üzerinde durdu. «Eski hikâyeler anlatıp duruyorum ama asıl söylemek istediğim o hikâyeler değil. Yalnızca... onları anlattığım zaman insanların neler hissetmesini istediğimi biliyorum.

Önemli olan Kızılderililer değildi. Serüvenler de değildi. Oradan kurtulmak da değildi. Birçok insanın bir araya gelip kocaman bir tek hayvan oluşturmasıydı. Ve baş da bendim. Durmadan batıya, daha batıya, daha batıya. Her bir insan kendi için başka bir şeyler istiyordu ama, hepsinin birleşimi olan o büyük hayvan yalnızca batıya gitmek istiyordu. Lider bendim ama, orada ben olmasam, bir başkası olurdu. O yaratığın bir başı olmak zorundaydı.

Küçük çalıların altında gölgeler öğlende bile simsiyahtı. Sonunda dağları gördüğümüzde ağladık... hepimiz. Yine de önemli olan oraya ulaşmak değildi. Batıya doğru olan hareketti.

Buralara hayat getirdik. Şu karıncaların yumurta taşıdığı gibi taşıyıp buraya bıraktık. Ve lider bendim. Batıya gitmek Tanrı kadar büyüktü... ve onu oluşturan yavaş adımlar birikti, bütün kıta aşılmış oldu.

Sonunda denize geldik ve her şey bitti.» Sustu, gözlerini kıpkırmızı edene kadar ovaladı. «Hikâyeleri anlatacağıma, bunları anlatmalıyım aslında,» dedi.

Jody konuştuğu zaman Büyükbaba şaşaladı, başını eğip ona baktı. «Belki ben de bir gün insanlara liderlik ederim,» dedi Jody.

İhtiyar gülümsedi. «Gidecek yer kalmadı ki! Okyanus durduruyor. O kıyıya sıralanmış bir sürü insan nefret ediyor okyanustan. Kendilerini durdurdu diye.»

«Teknelerle gidilebilir efendim.»

«Gidilecek yer yok, Jody. Her yer alınmış durumda. Ama en kötüsü o değil. Yoo, daha kötüsü var. Batıya gitmek öldü artık insanların içinde. Batıya gitmek artık bir açlık değil. Bitti. Baban haklı. Bitti artık.» Parmaklarını dizi üzerinde kenetleyip gözleriyle inceledi.

Jody kendini pek üzgün hissediyordu. «Bir bardak limonata isterseniz, ben yapabilirim size.»

Büyükbaba reddetmek üzereydi... tam o sırada Jody'nin yüzünü gördü. «İyi olur,» dedi. «Evet, bir limonata içmek iyi olur.»

Jody, annesinin kahvaltı bulaşıklarının sonunu kurulamakta olduğu mutfağa daldı. «Büyükbabama limonata yapmak için bir limon alabilir miyim?»

Annesi onun sesini taklit etti. «Bir limon da kendine limonata yapmak için, değil mi?»

«Hayır efendim, ben istemiyorum.»

«Jody! Hastasın sen!» Annesi birden sustu. «Soğuk yerden al limonu,» dedi yumuşak sesle. «Dur, sıkacağı indireyim sana.»

JUNIUS MALTBY

JUNIUS MALTBY

Junius Maltby iyi ve kültürlü aileden gelme, doğru dürüst eğitimden geçmiş, ufak tefek genç bir adamdı. Babası iflas edip ölünce Junius kendini bir memuriyete kurtulamayacak şekilde kapılmış buldu ve on yıl boyunca buna karşı zayıf bir savaş verdi.

İş saati sona erdiğinde, Junius kiraladığı möble daireye çekilir, koltuğunun yastıklarını kabartır, geceyi okuyarak geçirirdi. Stevenson'un yazıları ona göre İngilizce edebiyatın en güzel örneğiydi. **Eşekle Yolculuğu** defalarca okumuştu.

Otuz beşinci doğum gününden hemen sonra bir akşam Junius oturduğu apartmanın merdivenlerinde düşüp bayıldı. Kendine geldiğinde, soluk almakta güçlük çektiğini ve soluğunun yetmediğini ilk defa olarak hissetti. Acaba ne zamandır böyleyim, diye merak etti. Başvurduğu doktor pek iyi biri olup, aynı zamanda da umutluydu.

«İyileşemeyecek kadar ilerlemiş değil,» dedi ona. «Ama bu ciğerleri kesinlikle, derhal San Fransisco'dan dışarı çıkarmanız gerek. Bu sisin içinde yaşamaya devam ederseniz bir yıl dayanamazsınız. Sıcak, kuru bir iklime göçün.»

Sağlığının uğradığı bu kaza Junius'un içini sevinçle doldurdu, çünkü kendisinin koparamadığı bağları, bu olay koparmış oldu. Beş yüz

doları vardı. Para biriktirme huyu olduğundan değil... bu parayı harcamayı unutmuştu yalnız ca. Kendi kendine, «Bu parayla ya iyileşir, tap taze, yepyeni bir başlangıç yaparım, ya da ölü rüm, her şey de biter,» diyordu.

Aynı işte çalıştığı biri ona sıcacık, rüzgârlardan korunmuş bir vadi önerdi. Cennetin Otlakları. Junius da derhal oraya gitti. Adı hoşuna gitmişti. «Bu ya iyileşeceğimin, yaşayacağımın belirtisi olmalı, ya da ölümün yerine geçecek sembolik bir işaret,» diye düşündü. Bu adın kendisine kişisel bir anlam ifade ettiğini hissediyor, buna çok seviniyordu. Çünkü on yıldan beri dünyada hiçbir şey ona kişisel bir anlam getirmemişti.

Cennetin Otlakları'nda kiracı alan birkaç aile vardı. Junius bunların her birini inceledi, sonunda dul bayan Quaker'in çiftliğine yerleşti. Kadının o paraya ihtiyacı vardı. Hem zaten Junius, evin dışında bir sundurmada yatıp kalkacaktı. Bayan Quaker'in iki küçük oğluyla çiftlik işleri için tuttuğu bir de işçisi vardı.

Sıcak iklim Junius'un ciğerlerine çok iyi geldi. Bir yıl geçtiğinde rengi yerine gelmiş, kilo bile almıştı. Çiftlikte sessiz sakin, pek de mutlu yaşıyordu. Esas hoşuna giden şey de, on yıllık büro hayatını tümüyle fırlatıp atmış olması ve çok tembelleşmesiydi. İnce telli sarı saçlarını hiç taramıyordu. Gözlüğü kare burnunda iyice aşağıya kayıyordu. Çünkü gözleri enikonu kuvvetlenmiş, düzelmişti. Gözlük takışının nedeni, sırf alıştığı içindi. Gün boyu her an ağzında kürdan gibi küçük bir çöp vardı. Bu âdeti ancak en tembel insanlar geliştirirdi. İyileşme dönemi 1910 yılına rastladı.

1911 yılında Bayan Quaker konu komşunun neler söyleyebileceği konusunda kaygılanmaya başladı. Evinde bekâr bir erkek bulundurmanın ne gibi dedikodulara yol açabileceğini düşündükçe tedirgin ve sinirli oldu. Junius'un iyileştiği artık kesinlikle ortaya çıkar çıkmaz, dul kadın korkularını hemen ona açtı. Junius onunla derhal ve sevinerek evlendi. Artık bir evi, altın bir geleceği vardı. Çünkü yeni Bayan Maltby, yamaçlarda iki yüz dekar otlakla, ovada beş dekar meyve ve sebze bahçesinin sahibiydi. Junius kitaplarını, arkası ayarlanabilen özel koltuğunu ve Velasquez'in **Cardinal** röprodüksiyonunu oraya aldırttı.

Bayan Maltby çiftlikteki işçiye derhal yol verdi, kocasını işe koşmaya uğraştı. Ama bu konuda karşısına pek şaşırtıcı bir direniş biçimi çıktı. Şaşırtıcı olması, insanın vurabileceği sert bir cephesi olmamasındandı. İyileşme döneminde Junius tembelliğe gönül vermişti. Vadiyi ve çiftliği çok seviyordu ama, onları olduğu gibi seviyordu. Yeni şeyler ekmek, ya da eskilerini sökmek istemiyordu. Bayan Maltby onun eline bir makas verip sebze bahçesine çalışmaya yolladığı zaman, genellikle birkaç saat sonra onu, ayaklarını dereye sallandırmış, cebinden çıkardığı kitabı okurken buluyordu. Özür diliyordu Junius. Bunun nasıl olduğunu hiç anlayamadığını söylüyordu. Doğruydu da.

Başlangıçta kadın tembelliğinden ve kılıksızlığından ötürü onun başının etini epey yedi ama kısa zamanda Junius onu hiç dinlememe, duymama yeteneğini geliştirdi. Bir kadına, kibar davranmadığı zamanlarda dikkat etmek

ayıp şey, diye düşünüyordu. Bir sakata bakıp durmak gibi bir şey olurdu bu. Bayan Maltby de, onun sislerden oluşan direnişine bir süre boş yumruklar savurduktan sonra, sık sık burnunu çekme ve saçlarını ihmal etme huylarını edindi.

1911'le 1917 arasında Maltby'ler çok fakirleştiler. Junius bir türlü ilgilenmiyordu çiftlikle. Hatta yiyecek ve giyecek parası için otlakların birazını satmak zorunda kaldılar da yine de yeterince yiyecek sağlayamadılar. Fakirlik çiftliğe bağdaş kurmuş, oturuyordu. Maltby'lerin üstü başı perişandı. Hiç yeni giyecek almıyorlardı. Junius ise bu sırada David Grayson'un yazılarını keşfetmişti. Tulumunu sırtına giyiyor, çayırdan geçen derenin yanındaki firavunincirlerinin altına oturuyordu. Bazen karısına ve iki oğluna **Mutluluğun Serüvenleri'** ni okuyordu yüksek sesle.

1917'in başında Bayan Maltby bebek beklediğinin farkına vardı. Aynı yılın daha sonraki aylarında grip salgını bu aileyi de yokladı. Belki eksik besin aldıklarından olacak, iki çocuk aynı anda hastalığa yakalandı. Üç gün boyunca evde al suratlı, ateşli çocuklar, hayata battaniyelerinin saçakları vasıtasıyla sarılıp durdular. Üç gün boyunca zayıf bir mücadele verdiler. Dördüncü gün iki çocuk da öldü. Annelerinin haberi yoktu, çünkü doğum öncesinde çocuklardan ayrı bir yere kapanmıştı. Eve, yardıma gelen komşular da ona söyleyecek cesareti, ya da gaddarlığı, içlerinde bulamadılar. Hastalık ona tam doğum sancıları sırasında geldi ve onu doğacak çocuğunu göremeden öldürdü.

Doğum sırasında yardımcı olan kadınlar, vadinin her yanında, Junius Maltby'nin karısı ve çocukları ölürken kitap okuduğunu anlatıp durdular. Ama bu söz ancak yarı yarıya doğruydu. Onlar hastalandığı gün gerçi ayaklarını dereye sallandırmıştı ama, hasta olduklarını bilmiyordu. Ondan sonra da, bir hasta çocuğun başından ötekinin başına gitmiş, onlara saçma sapan şeyler anlatıp durmuştu. Çocuklardan büyük olanına, pırlantanın nasıl yapıldığını anlatmıştı. İkincisinin başucunda ise, gamalı haçın güzelliğini, eskiliğini ve sembolizmini övüp durmuştu. Birinci hayat, o yüksek sesle **Define Adası**'nın ikinci bölümünü okurken gitmişti. Junius da bunun böyle olduğunu, bölümü bitirip kafasını kaldırıncaya kadar anlamamıştı. Çok şaşkındı o günlerde. Nesi varsa onu çıkarıyor, onu sunuyordu. Ama bunlar ölüme karşı güçlü şeyler değildi. Olmadıklarını zaten önceden biliyordu. Bu da durumu onun gözünde daha feci hâle getiriyordu.

Cesetlerin hepsi gittikten sonra Junius tekrar derenin kenarına döndü, **Eşekle Yolculuk**'tan bir iki sayfa okudu. Modestine'in inatçılığı kendi kendine gülmesine yol açtı. Stevenson'dan başka, kim eşeğe «Modestine» diye isim takardı zaten?

Komşu kadınlardan biri onu içeriye çağırdı, öyle kötü küfredip lanetler yağdırdı ki, Junius onu hiç dinlemedi. Kadın iki elini kalçalarına dayayıp ona nefret dolu bakışlarla baktı. Sonra yeni oğlunu getirip onun kollarına koydu. Kadın evden çıkarken, kapıdan başını çevirip baktığında, Junius kucağında avaz avaz

ağlayan bebekle öylece durup duruyordu. Onu bırakabileceği bir yer bulamadığı için uzun süre kucağında tuttu.

Vadi halkı Junius'la ilgili çok hikâyeler anlattı. Bazen, meşgul insanların tembel insanlara duyduğu tiksintiyle, nefret ettiler ondan. Bazen de tembelliğine imrendiler. Ama daha çok, acıdılar ona. Her şeyi bu kadar yüzüne gözüne bulaştırdığı için. Vadideki hiç kimse onun aslında çok mutlu olduğunu anlayamadı.

Junius'un nasıl, doktor önerisi üzerine, bebeği beslemek için bir keçi satın aldığını anlattılar. Ne malı alırken keçinin cinsiyetini sormuş, ne de hangi amaçla almak istediğinden söz etmişti. Keçi geldiğinde eğilip altına bakmış, son derece ciddi bir sesle, «Bu normal bir keçi mi?» diye sormuştu.

«Tabii,» demişti sahibi.

«Ama arka ayakların hemen gerisinde torba falan gibi bir şey olmamalı mıydı... yani süt için!»

Vadi halkı gülmekten kırılıyordu bu olaya. Daha sonra, yeni ve normal bir keçi geldiğinde Junius onunla iki gün uğraşmış, tek damla süt çıkaramamıştı. Tam keçiyi kusurlu diye geri vereceği sırada, sahibi ona sütün nasıl sağılacağını göstermişti. Bazı kimseler onun bebeği keçinin altına tuttuğunu, kendi sütünü kendi emsin diye bıraktığını söylüyorlardı ama bu doğru değildi. Vadi halkı onun o bebeği nasıl büyütebildiğini bilmediklerini açık açık kabullenmekteydi.

Günlerden bir gün Junius, Monterey'e gitti, çiftlikte kendisine yardım etmek üzere yaşlı

bir Alman tuttu. Yeni hizmetkârına hesaba mahsuben beş dolar para verdi, bir daha da hiçbir şey vermedi. İki hafta içinde bu işçi de tembelliğe öyle alıştı ki, o da efendisinden daha fazla çalışmaz oldu. İkisi karşılıklı oturuyor, kendilerini ilgilendiren ve şaşırtan şeyleri tartışıp duruyorlardı... çiçeklere nasıl renk geldiğini... doğada semboloji olup olmadığını... Atlantis'in nerede olduğunu... İnca'ların ölülerini ne yaptıklarını.

Bahar geldiğinde patates ektiler. Yine her zamanki gibi geç kalmış, üstelik de böceklenmesini önlemek için üzerine kül örtmeyi ihmal etmişlerdi. Ayrıca fasulye, mısır ve bezelye de ektiler, bir süre onların büyümesini seyrettiler, sonra da unuttular. Otlar büyüdü, her şeyin üzerini kapladı. Ekinler görünmez oldu. Junius'un kendi boyu kadar, gür ot ormanlarına dalıp, sonunda elinde soluk bir hıyarla çıktığını görmek pek de olağan dışı bir şey değildi. Ayakkabı da giymiyordu artık. Çünkü toprağın sıcağını ayaklarında hissetmek hoşuna gidiyordu. Ayrıca zaten ayakkabısı da yoktu.

Öğleden sonraları Junius, Jakob Stutz'la bol bol çene çalıyordu. «Biliyor musun,» dedi bir gün ona. «Çocuklar öldüğü zaman kendimi doruk noktasına varmış bir dehşete kapılmış gibi gördüm. Sonra, daha ben onu düşünürken, dehşet birden üzüntüye, üzüntü de hüzüne dönüştü. Ne karımı ne de çocukları pek fazla tanımıyordum galiba. Belki de fazla yakınımdaydılar. Bu tanımak işi garip bir iş. Ayrıntıların farkında olmaktan başka bir şey değil. Bazı zihinler uzun menzilli, bazıları kısa menzilli olu-

yor. Ben kendime çok yakın şeyleri hiçbir zaman net şekilde görememişimdir. Örneğin Parthenon'u, şuracıktaki evimden çok daha iyi tanıyorum.» Birden Junius'un yüzü duyguyla titredi, gözleri hevesle parladı. «Jakob,» dedi, «Sen Parthenon'un frezlerinin resmini hiç gördün mü?»

«Evet, gördüm, hem de çok güzel,» dedi Jakob.

Junius elini işçisinin dizine dayadı. «O atlar...» dedi. «O güzelim atlar... semavi otlaklara doğru! O yanıbaşlarında kutlanmakta olan fiesta'ya giden heves dolu, ama gururlu gençler! İnsanlar bir atın mutlu olduğu zaman neler hissettiğini nasıl bilebilirler, anlayamıyorum. Ama o heykeltıraş biliyor olmalı. Yoksa öyle yontamazdı onları.»

İşte böylece akıp gidiyordu. Junius bir konuda kalamıyordu. İki adam bazı akşamlar yemek vakti geldiğinde, otların arasındaki folluk-ları bulamadıklarından aç kalıyorlardı.

Junius oğluna Robert Louis adını vermişti. Bu ismi hatırladığı zamanlarda, böyle çağırıyordu Junius çocuğu. Ama Jakop Stutz isyan etti. Edebi bir özentiydi bu ona göre. «Çocukların adları da köpeklerinki gibi olmalı,» diye direniyordu. «Bir tek ses yeter bir isme. Robert bile çok uzun.. Ona **Bob** demek en iyisi.» Jakob neredeyse kazanıyordu da bu tartışmayı.

«Seninle uzlaşalım,» dedi Junius. «Onu Robbie diye çağıralım. Robbie aslında Robert' den daha kısa, sence de öyle değil mi?»

Jakob'a sık sık taviz veriyordu. Çünkü Jakob, kendi çevresine örülmekte olan ağlara kar-

şı her an mücadele halindeydi. Arasıra, bir tür öfkeye kapılır, evi dipten bucağa temizlerdi.

Robbie ciddi büyüdü. İki adamı izleyip duruyor, onların tartışmalarını dinliyordu. Junius ona hiçbir zaman küçük çocuk muamelesi etmedi, çünkü bir kere küçük çocuklara nasıl muamele edileceğini bilmiyordu. Eğer Robbie bir gözlemde bulunursa, iki adam nazik nazik dinliyor, sonra o gözlemi kendi konuşmalarına katıyorlardı. Hatta bazen onu bir araştırmanın çekirdeği olarak ele alıyorlardı. Öğleden sonraları pek çok konu bulup ortaya çıkarıyorlar dı. Her gün birkaç kere Junius'un ansiklopedisine de başvuruluyordu.

Kocaman bir firavuninciri, derenin üzerine iri, yatay bir dal uzatmıştı. Üçü yanyana o dalın üzerine oturuyor, erkekler ayaklarını suya sokuyor, parmaklarıyla çakılları oynatıyor, Robbie de habire onları taklit etmeye uğ raşıyordu. Dereye yetişebilmek, onun gözünde erkek olmanın ölçütlerinden biriydi. Bu arada Jakob da pabuç giymekten vazgeçmişti. Robbie ise ömründe giymemişti öyle bir şey.

Tartışmalar hep bilgiyle ilgiliydi. Robbie hiçbir zaman bebekler gibi konuşmadı, çünkü öyle bir konuşma duymuş değildi. Asla boşa çene çalmazlardı. Daha çok, bir düşüncenin kendi kendine patlak vermesini bekler, sonra onun dal budak sarışını hayranlıkla izlerlerdi. Konuşmalarının verdiği garip meyvelere şaşar dururlardı. Çünkü düşüncelerini kendileri yönetmezlerdi. Onları birçok insanın yaptığı gibi yontup şekillendirmezlerdi de.

O dalın üstünde üçü öylece otururdu. Üst-

leri başları yırtık pırtıktı. Saçlarını gözlerine girmesin diye kesiyorlardı. Erkekler uzun, düzeltilmemiş sakallar bırakmışlardı. Altlarındaki suda yüzen böcekleri seyrediyorlardı. Ayak parmaklarıyla oynaya oynaya biraz derinleştirmişlerdi suyu. Tepelerindeki dev ağaç rüzgârda yumuşak bir şarkı söylüyor, kahverengi bir mendile benzeyen bir yaprağını arasıra aşağıya düşürüyordu. Robbie beş yaşındaydı.

Kucağına bir yaprak düştüğünde, «Bence firavunincirleri iyi,» diye bir gözlemde bulundu. Jakob yaprağı aldı, parşömenini kaburgalarından ayırdı.

«Evet,» diye aynı kamda olduğunu belirtti. «Su kenarında yetişiyorlar. İyi şeyler suyu sever. Kötü şeyler hep kurudur.»

Junius da, «firavunincirleri büyük ve iyidir,» diye katıldı. «Bana öyle geliyor ki iyi şeyler, ya da iyi yürekli şeyler, yaşayabilmek, sağ kalabilmek için çok büyük olmak zorundalar. Küçük iyi şeyleri her zaman küçük kötü şeyler yok eder. Büyük bir şeyin zehirli ya da hilekâr olması çok ender bir olaydır. Bu nedenle, insan düşüncesinde büyüklük iyiliğin, küçüklük ise kötülüğün işaretidir. Bunu anlayabiliyor musun, Robbie?»

«Evet,» dedi Robbie. «Anlıyorum. Filler gibi.»

«Filler çoğu zaman kötüdür ama, biz onları düşündüğümüz zaman yumuşak ve iyi huylu olarak düşünürüz.»

«Ama su,» diye atıldı Jakob. «Su konusunu da anlayabiliyor musunuz?»

«Yo, suyu, hayır.»

«Ama ben anlayabiliyorum,» dedi Junius. «Sen demek istiyorsun ki, su hayatın tohumudur. Üç ana unsurun içinde, su spermdir, toprak rahimdir, güneş ışığı da büyümedir.»

Böylece ona saçmalıklar öğretip durdular.

Cennetin Otlakları'nın halkı, karısının ve iki oğlunun ölümünden sonra Junius'dan kaçınır oldular. Salgın sırasındaki ilgisizliğinin hikâyeleri öyle boyutlara vardı ki, sonunda kendi ağırlıklarıyla devrildiler ve hemen hemen unutuldular. Ama komşuları Junius'un çocukları ölürken kitap okuduğunu unuttularsa bile, onun ne tür bir sorun olma yolunda olduğunu unutmadılar. Bu verimli vadide o, korkunç bir fakirlik içinde yaşıyordu. Diğer aileler kendilerine küçük servetler biriktirir, Ford'lar, radyolar satın alır, elektrik çeker, haftada iki kere Monterey'de veya Salinas'da sinemaya giderken, Junius giderek dejenere oluyor, yırtık pırtık bir vahşi haline geliyordu. Vadinin erkekleri onun arazisini görmek bile istemiyorlardı. Otların bürüdüğü, budanmamış meyve ağaçlarıyla, devrik çitlerle dolu bir yer. Kadınlarsa, Junius'un temizlenmemiş evinden, birikintiler yığılı kapılarından, kirli camlarından nefret ediyorlardı. Ayrıca hem kadınlar, hem de erkekler, onun tembelliğinden ve gurursuzluğundan tiksiniyorlardı. Bir süre onu ziyarete gidip durdular, kendi temiz, düzenli örneklerine bakıp o salaşpurluktan sıyrılacağını umdular. Ama o onları tabii, dostça ve kendi eşitleriymiş gibi karşılıyordu. Ne fakirliğinden bir zerre utanıyordu, ne de yırtık üstünden başından. Zamanla komşuları Junius'u toplum dışı biri olarak düşünmeye başladılar. Artık hiç kimse

onun evine, toprağına giden yola sapmaz oldu. Saygın toplumun dışına itiverdiler, asla evine gitmemeye ve gelirse onu kabul etmemeye karar verdiler.

Junius komşularının bu duygularından ve nefretinden habersizdi. Harikulade mutluydu hâlâ. Hayatı da tıpkı düşünceleri kadar gerçek dışı, romantik ve önemsizdi. Güneşte ayaklarını dereye sallandırmaktan memnundu. Belki güzel giysileri yoktu ama, hiç olmazsa, güzel giysi gerektiren yerlere gitme zorunluluğu da yoktu.

İnsanlar Junius'dan hemen hemen nefret etmelerine rağmen, küçük Robbie'ye ancak acıyorlardı. Kadınlar birbirlerine, bir çocuğun böyle bir çöplükte büyümesine izin vermenin ne korkunç bir şey olduğunu söyleyip duruyorlardı. Ama çoğunlukla iyi insanlar oldukları için, Junius'un işlerine karışmama konusunda kararlıydılar.

Bayan Banks, salonundaki hanımlar grubuna, «Okul yaşına gelsin hele,» diyordu. «Şimdi istesek bile bir şey yapamayız. Henüz babası olacak o adama ait. Ama çocuk altı yaşına geldi mi, memleketin de söz hakkı doğar, bakın söylüyorum size.»

Bayan Allen başını salladı, gözlerini duygulu bir ifadeyle yumdu. «O çocuğun, Junius Maltby'nin çocuğu olduğu kadar, Mamie Quaker'ın da çocuğu olduğunu unutuyoruz,» dedi. «Bence çoktan elimizi uzatmalıydık. Ama okula başladığı zaman o çocuğa hiç sahip olmadığı birtakım şeyler verebiliriz.»

«En azından, örtünecek kadar giysisi olmasını sağlayabiliriz,» dedi bir başka kadın.

Vadi pusuya yatmış, Robbie'nin okul yaşının gelmesini bekliyor gibiydi. Sonunda çocuğun altıncı doğum gününden sonraki dönemde okul açılıp da Robbie görünmeyince, okul yönetim kurulunun temsilcisi, Junius Maltby'ye bir mektup yazdı.

Junius mektubu okuyunca, «Bunu hiç düşünmemiştim,» dedi. «Galiba okula gitmek zorundasın.»

«Gitmek istemiyorum,» dedi Robbie.

«Biliyorum. Ben de gitmeni pek istiyor değilim. Ama yasalarımız var. Yasaların da onları koruyan, yaptırım denen birer eki var. Yasayı çiğnemenin zevkini, getireceği cezayla tartmak zorundayız. Kartacalılar talihsizliği bile cezalandırırlardı. Bir general bir savaşı şanssızlık sonucu kaybederse, idam edilirdi. Bizler ise insanları doğum durumu ve rastlantılar yüzünden hemen hemen aynı şekilde cezalandırıyoruz.»

Buradan doğan tartışma arasında mektubu tümüyle unuttular. John Whiteside onlara kesin ifadeli bir not yazdı.

«Eh, Robbie, sanırım gitmek zorundasın,» dedi Junius bu notu alınca. «Orada sana bir sürü yararlı şeyler öğretecekler elbette.»

«Neden sen öğretmiyorsun,» diye yalvardı Robbie.

«Ben öğretemem. Ben çoktan unuttum onların öğrettikleri şeyleri.»

«Ama ben gitmeyi hiç istemiyorum. Bir şey öğrenmek de istemiyorum.»

«İstemediğini biliyorum ama başka çıkar yol da göremiyorum.»

Böylece bir sabah Robbie okul yoluna koyuldu. Üzerinde çok eski bir tulum vardı. Dizleri ve kıçı patlaktı. İçine giydiği mavi gömleğin yakası yoktu. Başka da bir şey giymemişti. Uzun saçları, ela gözlerinin üzerine tayların kâkülleri gibi dökülüyordu.

Çocuklar okul bahçesinde onun çevresine bir halka oluşturdular ve büyük bir sessizlik içinde ona baktılar. Maltby'lerin fakirliğini, Junius'un tembelliğini çok dinlemişlerdi. Robbie'ye eziyet edebilecekleri zamanı dört gözle beklemişlerdi. İşte şimdi gelmişti vakti. Çemberin ortasında duruyordu. Onlarsa, ona yalnızca bakmakla yetiniyorlardı. Hiçbiri, «O elbiseleri nereden buldun?» diyemiyordu. Ya da «Şunun saçlarına bakın,» diyemiyordu. Robbie'ye eziyet edememeleri şaşırtıyordu onları.

Robbie'ye gelince, o çevresindeki halkaya ciddi gözlerle baktı. Zerre kadar korkmamıştı. «Siz oyun oynamaz mısınız?» dedi. «Babam oyun oynarlar demişti.»

O zaman halka, ulumalarla dağıldı. «Oyun bilmiyor!» «Haydi, ona çelik çomak öğretelim!» «Yoo, ebelemece öğretelim.» «Dinleyin! Ona ilkönce kurtarmaca öğretelim!» «Hiç oyun bilmiyor!»

Nedenini bilmiyorlardı ama, oyun bilmemek nedense onlara iyi bir şeymiş gibi görünüyordu. Robbie'nin ince yüzü dikkatliydi. «Önce çelik çomağı deneyelim,» diye karar verdi. Yeni oyunlarda biraz beceriksizdi. Ama antrenörleri onu yuhalamadılar. Tersine, ona çomağı tutmasını kim gösterecek diye aralarında kavgaya tutuştular. Çelik çomakta birkaç değ-

şik teknik vardı. Robbie bir süre bir kenara çekilip dinledi, sonunda kendi öğretmenini kendi seçti.

Robbie'nin okula yaptığı etki hemen kendini gösterdi. Büyük çocuklar ona hiç sataşmadılar, küçükler ise her şeyde onu taklit ettiler. Tulumlarının dizlerine delik bile açtılar. Sırtlarını okul duvarına dayayıp güneşte yemeklerini yerlerken Robbie onlara babasını ve firavun-inciri ağacını anlattı. Hepsi dikkatle dinlediler, «keşke bizim babamız da tembel ve yumuşak olsaydı,» dediler.

Arasıra anne babalarının sözünü dinlemeyen birkaç çocuk, cumartesileri gizlice Maltby'lerin arazisine gidiyordu. Junius yine en doğal haliyle ağacın dalına oturuyor, onlar iki yanına yerleşince onlara yüksek sesle **Define Adası**'nı okuyor, ya da Gal Savaşlarını veya Trafalgar Savaşını anlatıyordu. Robbie kısa zamanda, babasının da desteğiyle, okul bahçesinin kralı oldu. Bunun böyle olduğunu gösteren bazı işaretler vardı. Bir kere, yakın arkadaşı yoktu. Sonra, ona isim takmamışlardı ve aralarında çıkan tartışmalarda hakem diye ona başvuruyorlardı. Pozisyonu öyle yüksekti ki, kimse onunla kavga etmeye bile çalışmıyordu

Robbie okuldaki küçük çocukların lideri olduğunu yavaş yavaş anlayabildi. Halindeki bir kontrolluluk, bir olgunluk, çocukların lider diye ona dönmesine neden oluyordu. Çok geçmeden, hangi oyunun oynanacağına karar veren ses, onun sesi oldu. Başka hiç kimsenin kararı tartışmasız kabul edilmiyordu. Kendisi oyunları kötü oynuyordu ama, kurallar ya da

ahlaki ilkeler her zaman ona danışılıyordu.

Junius ve Jakob ile uzun bir tartışmadan sonra, Robbie çok tutulan iki oyun icat etti. Birincisinin adı, Sinsi Çakal'dı. Bildiğimiz Tavşan-Tazı'nın bir türüydü. İkinci oyun ise Kırık Bacak adını almıştı. Robbie bu iki oyun için kuralları kendi istediği gibi koydu.

Bayan Morgan çocuğa büyük ilgi duymaya başladı. Çünkü sınıftaki durumu da bahçedeki kadar şaşırtıcıydı. Çok güzel okuyor, büyük bir insanın kullanacağı kelimeleri kullanıyordu ama yazı yazamıyordu. Rakamları ne kadar büyük olursa olsun tanıyor, buna karşılık en basit aritmetiği bile öğrenmek istemiyordu. Robbie yazı yazmasını büyük güçlüklerle öğrendi. Elleri defterin sayfalarına çılgın biçimli harfler çizip duruyordu. Sonunda Bayan Morgan ona yardım etmeye çalıştı.

«Birer birer ele al, bir cümleyi kusursuz yazıncaya kadar tekrar tekrar yaz,» dedi. «Her harfe çok dikkat et.»

Robbie belleğini yoklayıp çok sevdiği bir şey bulmaya çalıştı. Sonunda şöyle yazdı. «Hiçbirşey, kendimizdede görebileceğimize inandımız şey kadar korkuçn değildir.» Bu **korkuçn** sözüne bayılıyordu. Konuya bir ağırlık veriyordu bir kez. Kendi ses güçleriyle topraktan bir şeyler çekebilen kelimeler varsa, «korkuçn» da kesinlikle onlardan biriydi. Cümleyi tekrar tekrar yazdı, özellikle sevdiği kelimenin yazılışına çok dikkat etti. Bir saatin sonunda Bayan Morgan onun ne aşamalar yaptığını görmeye geldi.

«Aman, Robert, bunu da nereden duydun?» dedi.

«Stevenson'dan alınma, efendim. Babam onu hemen hemen ezbere bilir.»

Tabii ki Junius'la ilgili bütün o kötü hikâyeleri Bayan Morgan da duymuştu. Ama bunlara rağmen, yine de onaylıyordu onu. Şimdi ise, içinde onu tanımak için güçlü bir istek vardı.

Okul bahçesindeki oyunlar ilginçliğini kaybetmeye başlıyordu. Bir sabah Robbie, Junius'a durumdan yakındı. Junius sakalını kaşıyıp düşündü. «Casusluk oyunu da güzel oyundur,» dedi sonunda. «Biz severdik, hatırlıyorum.»

«Ama kimi casuslayacağız?»

«Eh, herhangi birini. Önemi yok. Biz İtalyanları gözlerdik.»

Robbie heyecanla okula koştu. Hemen o gün öğleden sonra, okul sözlüğünde yapılan uzun araştırmalar sonucu, J.K.Ç.C.G.S.'yi kurdu. Her zaman fısıltıyla yapılan tercümesi şöyleydi Japonlara Karşı Çocuk Casuslar Gizli Servisi. Başka hiçbir neden olmasa da, sırf adı yeterdi bu örgüte saygınlık kazandırmaya. Robbie çocukları birer birer okul bahçesindeki söğüt ağacının yeşilliği altına çekiyor, onlara gerçek bir örgütün bile onaylayacağı kadar ciddi bir gizlilik yemini ettiriyordu. Daha sonra grubu bir araya topladı, günün birinde kesinlikle Japonlara karşı savaş olacağını açıkladı.

«Bize, hazır olmak yakışır,» dedi. «Bu şenî milletin aşağılık uygulamaları hakkında ne kadar çok şey bilsek, savaş patladığında ülkemize o kadar çok bilgi verebiliriz.»

Adaylar bu yüce amaca hemen teslim oldular. Bu kadar klas kelimeler gerektiren cid-

di durum, akıllarını başlarından alıyordu hepsinin. Artık casusluk okulun görevi olduğuna göre, üçüncü sınıf öğrencisi olan küçük Takaşi Kato o andan sonra bir daha tek başına kalamadı. Eğer Takaşi sınıftan çıkıp tuvalete gitmek için parmağını kaldırsa, Robbie çevresine anlamlı bakışlarla bakıyor, hemen bir el daha fırlıyordu havaya. Okuldan sonra Takaşi evine doğru yürürken, yolun yanındaki çalıların arasından en az beş çocuk onu izliyordu. Ama sonunda Takaşi'nin babası Bay Kato bir gece karanlıkta havaya bir el ateş etti. Penceresinden içeri birisinin baktığını görmüştü. Robbie o zaman servisi istemeyerek toplantıya çağırdı, casusluk eylemlerinin her gün güneş batarken kesileceğini bildirdi. «Geceleri zaten önemli bir şey yapamazlar,» diye açıklamada bulundu.

Takaşi uzun vadede kendisinin gözlenmesinden pek bir acı çekti denilemez. Bir kere servis onu gözlemek zorunda olduğundan, yanlarına onu almadan hiçbir geziye çıkmıyorlardı. Takaşi kendisinin her yere davet edilmeye başlandığını gördü. Çünkü çocukların hiçbiri geride kalıp onu gözlemeye yanaşmıyordu.

Servisin büyük darbeyi yemesi, her nasılsa onların varlığını duymuş olan Takaşi'nin üye olmak üzere başvurmasıyla geldi.

Robbie anlayışlı bir sesle, «Seni nasıl alabiliriz, bilemiyorum,» diye anlatmaya çalıştı. «Sen Japonsun ve biz de onlardan nefret ediyoruz.»

Takaşi neredeyse gözyaşlarına gömülecekti. «Ben burada doğdum... tıpkı sizin gibi...» diye bağırdı. «Siz ne kadar Amerikalıysanız, ben de o kadar Amerikalıyım... değil miyim?»

Robbie derin derin düşündü. Takaşi'ye zalim davranmak istemiyordu. Sonra birden, alnındaki çatıklık açıldı. «Bak, sen Japonca konuşmayı bilir misin?» diye sordu.

«Tabii. Bayağı bilirim hem.»

«Eh, o halde sen bizim tercümanımız ol, gizli mesajların anlamını çöz.»

Takaşi mutlu mutlu sırıttı. «Tabii yaparım,» diye bağırdı hevesle. «Hem eğer isterseniz, babamı da gözleyebiliriz.»

Ama işin keyfi kaçmıştı artık. Ortada Bay Kato'dan başka savaşacak kimse kalmamıştı, o da tüfeğini eline aldı mı fazla sinirli oluveriyordu.

Cadılar Bayramı, arkadan Şükran Bayramı geldi geçti. Bu arada Robbie'nin çocuklar üzerindeki etkisi, kelime dağarcıklarının zenginleşmesiyle ve her tür pabuçtan ve iyi giysiden nefret etmeleriyle belli oluyordu. Robbie kendi farkında değildi ama, bir tür moda yaratmıştı. Belki yeni bir moda değilse bile, pek güçlüydü. İyi şeyler giymek, erkeksi bir davranış değildi. Hem ayrıca, Robbie'ye de hakaret sayılırdı.

Cuma günü öğleden sonra Robbie on dört ayrı not yazdı, bunları okul bahçesinde gizlice on dört çocuğa dağıttı. Notta şöyle deniliyordu: «Bir grup Kızılderili, ABD Başkanım benim evin yanındaki direğin orda, yarın sabah saat onda yakacaklar. Bizim alt tarlaya gizlice girip tilki gibi havlayın. Ben gelip sizi alır, zavallıyı kurtarmaya götürürüm.»

Bayan Morgan birkaç aydan beri Junius Maltby'ye bir ziyaret yapmayı düşünüyordu.

Hakkında söylenenlerden sonra oğlunu tanımak, ona duyduğu ilgiyi pek arttırmıştı. İkide bir sınıfta çocuklardan ya biri, ya öbürü şaşırtıcı bilgiler açıklamaktaydı. Örneğin aptallığıyla ün yapmış bir çocuk, günün birinde Hengest'le Horsa'nın İngiltere'yi işgal ettiklerinden söz etmişti. Israrlı sorulara karşılık da bu bilginin Junius Maltby'den geldiğini açıklamıştı. Bir bakıma sırdı bu bilgi. O eski keçi hikâyesi de öğretmeni o kadar güldürüyordu ki, onu bir dergi yazısı olarak yazıp hazırladı ama hiçbir dergi ilgi göstermedi. Günün birinde Maltby'lerin çiftliğine gitmeyi pek istiyor, durmadan erteliyordu.

Aralık ayının o cumartesi sabahı uyandığı zaman havanın serin, güneşin çok parlak olduğunu gördü. Kahvaltıdan sonra, kotle kadife eteğini, yürüyüş çizmelerini giyip evden çıktı. Bahçeye adımını attığında, köpekleri onunla birlikte gelmek üzere kandırmaya çalıştı ama onlar yalnızca kuyruklarını biraz salladılar, sonra güneşe yatıp uykularına devam ettiler.

Maltby çiftliği, Gato Amarillo denilen küçük vadinin iki mil kadar ilerisindeydi. Yolun kenarından bir dere akıyordu. Ağaçların altında kılıç gibi uzun otlar vardı. Vadinin içi hemen hemen soğuktu bile. Güneş henüz dağları aşamamıştı. Bayan Morgan yürüyüşü sırasında bir ara, az ilerden ayak sesleri ve fısıltılar geldiğini duyar gibi oldu. Hızlı adımlarla dönemece varıp döndüğünde, orada kimse bulunmadığını gördü. Yalnızca yolun kenarındaki çalılar esrarengiz şekilde çıtırdıyordu.

Daha önce hiç gitmemiş olmasına rağmen, Bayan Morgan, Maltby arazisini hemen tanıdı.

Çitler yorulmuş gibi arkalarına yaslanıyor, üstlerindeki otların baskısına dayanamıyorlardı. Meyve ağaçları çıplak dallarını, bir ot ormanının üzerine uzatma çabasındaydılar. Elma ağaçlarına kara böğürtlenler tırmanıyordu. Kadının ayaklarının altından sincaplar, tavşanlar gelip geçmekteydi. Yumuşak sesli kumrular, kanatlarına ıslıklar çaldırarak uçup duruyorlardı. Yüksek bir yaban armudu ağacında kuşlar bir kongre toplamış, uyumsuz seslerle tartışmaktaydılar. Derken üzerini kırağı kaplamış bir karaağacın ardında, Bayan Morgan, Maltby'lerin yosun tutmuş damını gördü. Çevre öyle sessizdi ki, sanki yüz yıldan beri terkedilmişti burası. «Ne kadar harap ve fakir,» diye düşündü. «Ne kadar güzel ve ilginç!» Direğe bir tek menteşeyle tutunan kırık bahçe kapısından bahçeye girdi. Çiftlik binaları gri ve çatlaktı. Bayan Morgan evin köşesini döndü ve olduğu yerde kalakaldı. Ağzı açıldı, omurgasında soğuk bir ürperti oynaştı. Bahçenin orta yerine sağlam bir direk dikilmiş duruyordu. O direğe, yırtık pırtık şeyler giymiş bir adam, birçok iple, sıkı sıkıya bağlanmıştı. Ondan daha genç ve daha ufak tefek, ama aynı derecede, hatta biraz daha kılıksız bir başka adam, esirin ayakları dibine kuru çalı çırpı yığıyordu. Bayan Morgan titredi, tekrar evin köşesine saklandı. «Böyle şeyler... olamaz,» diye direndi kendi kendine. «Rüya görüyorsun. Böyle şeyler hiçbir zaman olmaz.» Tam o sırada, iki adam arasında pek dostça bir konuşmanın yeralmakta olduğunu duydu.

«Saat neredeyse on,» dedi işkenceyi yapan.

Esir cevap verdi : «Evet. Sen o çalıları ya-

karken dikkatli ol. Geldiklerinden iyice emin olmadan yakma.»

Bayan Morgan öyle rahatladı ki, neredeyse bağıracaktı. Dengesiz adımlarla ortadaki direğe doğru ilerledi. Bağlı olmayan adam döndü ve onu gördü. Bir an şaşırmış gibi oldu ama hemen kendini topladı, eğilerek selam verdi. Bu selam, yırtık tulumlu, çalı sakallı birinden gelince çok gülünç ve çekici oldu.

«Ben öğretmenim,» diye açıkladı Bayan Morgan soluk soluğa. «Yürüyüşe çıkmıştım, bu evi gördüm. Bir an için bu olayı da ciddi sandım.»

Junius gülümsedi. «Ama ciddi» dedi. «Sandığınızdan çok daha ciddi. Ben de sizi bir an için kurtarma ekibi sandım. Kurtarıcılar saat onda gelecek, biliyorsunuz.»

Evin aşağı taraflarından hırçın tilki sesleri geldi. «İşte bu kurtarma ekibi olmalı,» diye devam etti Junius. «İzninizle... Bayan Morgan' dı, değil mi? Ben Junius Maltby. Bu bay da, normal günlerde Jakob Stutz. Ama bugün kendisi Amerika Birleşik Devletleri Başkanıdır ve üç yüz Kızılderili tarafından yakılıyor. Önce Guenevere olsun diye düşünmüştük ama, Guenevere'den çok, başkanlığa yakışıyor, öyle değil mi? Hem zaten etek gitmeyi de reddetti.»

Başkan tiksinmiş gibi, «Saçma sapan bir şey,» deyiverdi.

Bayan Morgan güldü. «Kurtarmayı seyredebilir miyim, Bay Maltby?»

Tilkilerin pavkırması (uluması) yeniden duyuldu. Üç yüz Kızılderili ona döndü, «Şu evin merdivenlerine, lütfen,» dedi. «Orada sizi Kızıl-

derili sanıp kesmezler.» Dereye doğru baktı. Söğüt dallarından biri çılgınca sallanıyordu. Junius bir kibriti pantolonuna sürtüp yaktı, direğin dibindeki çalıları ateşe verdi. Alev yükselirken söğüt ağaçları birden parçalanır gibi oldu, her parça, çığlıklar atan bir çocuk haline dönmüştü. Kalabalık öne doğru atıldı. Bastille'e saldıran Fransızlar gibi rasgele silahlanmışlardı. Alevler başkanı yalamaya başlayacağı sırada, ateş tekmelenerek söndürüldü. Kurtarıcılar ipleri çözdüler, Jakob Stutz özgür ve mutlu ortaya çıktı. Bundan sonra gelen tören de, kurtarma işi kadar etkileyici oldu. Çocuklar selam dururken başkan sıranın önünden yürüdü, her tulumun göğsüne, üzerinde KAHRAMAN diye yazılı bir plaka iğneledi. Oyun bitmişti.

Robbie, «Gelecek cumartesiye bu kalleş planı yapan suçluları asacağız,» diye duyuruda bulundu.

Ekip, «Niye şimdi asmıyoruz? Haydi şimdi asalım!» diye haykırdı.

«Olmaz, askerlerim. Yapılacak çok iş var. Bir kere darağacı kuracağız.» Babasına döndü. «Herhalde ikinizi de asmamız gerek,» dedi. Bir an haris bakışlarla Bayan Morgan'a baktı, sonra istemeye istemeye, ondan vazgeçti.

Bayan Morgan o gün, ömründe geçirmediği kadar güzel bir öğleden sonra geçirdi. Gerçi kendisine ağacın dalında bir onur yeri verilmişti ama, çocuklar artık onu öğretmen gözüyle görmez olmuşlardı.

Robbie ona, «Ayakkabılarınızı çıkarsanız daha hoş oluyor,» diye öneride bulundu. Gerçekten de daha hoştu. Çizmelerini çıkarıp o da ayaklarını suya soktu.

Junius o gün öğleden sonra Aleutian Kızılderilileri arasındaki yamyam toplulukları anlattı. Sonra paralı askerlerin nasıl Kartaca'nın aleyhine döndüğüne geçti. Lacedaemonia'lıların Termofil'de ölmeden önce nasıl saçlarını taradıklarını anlattı. Makarnanın nasıl ortaya çıktığını, bakırın nasıl keşfedildiğini, sanki kendisi de oradaymış gibi dile getirdi. Sonunda asık suratlı Jakob, cennetten nasıl kovulunduğunun hikâyesine itiraz edince hafif bir anlaşmazlık çıktı, çocuklar da evlerine gitmek üzere ayaklandılar. Bayan Morgan onların biraz uzaklaşmasına izin verdi. Kendi başına yürüyüp bu garip adamı düşünmek istiyordu.

Yönetim Kurulunun okula ziyarete geldiği günü hem öğretmen, hem de öğrenciler her yıl korkuyla beklerlerdi. Tören gibi bir gündü o gün. Derse kalkanlar sinirli olur, bir kelimeyi yanlış yazmak büyük suç sayılırdı. Çocukların daha fazla şaşırdığı, daha çok yanlış yaptığı gün yoktu. Öğretmenin de en sinirli olduğu gün o gündü.

Cennetin Otlakları Okulunun Yönetim Kurulu, 15 Aralık günü ziyarete geldi. Öğle yemeğinden hemen sonra, pek ciddi, pek cenazedeymiş gibi, pek utanır halleriyle kapıdan girdiler. En önde Bay Whiteside geliyordu. Memurdu. Yaşlı ve beyaz saçlıydı. Eğitime karşı biraz rahat bir tavır takındığı için vadide arasıra eleştirilirdi. Arkasında Pat Humbert vardı. Pat bu işe, çok istediği için seçilmişti. Yapayalnız bir adamdı. İnsanlarla tanışmada pek bir inisiyatifi yoktu. Başkalarıyla ilişki halinde olabilmek için eline geçen her fırsata sarılırdı. Üzerindeki

kıyafet, Lincoln'un Washington'daki taş heykelinin tunçtan elbisesi kadar soğuk ve mutsuzdu. Daha sonra T.B. Allen geliyordu. Orta yolun yan tarafında, abullabut yürümekteydi. Vadideki tek tüccar o olduğundan, kuruldaki yerini hakediyordu. Arkasında Raymond Banks vardı. İriyarı, neşeli, kırmızı yüzlü ve kırmızı elli. Sonuncusu da Bert Munroe, yani yeni seçilen üyeydi. Okula ilk ziyareti olduğundan, Bert biraz çekingen gibiydi... Ötekilerin peşi sıra orta yoldan ilerleyip salonun ön tarafındaki yerine geldi.

Kurul heybetli biçimde oturduktan sonra, karıları salona girdi, arka tarafta, çocukların gerisinde kendilerine yer buldular. Çocuklar rahatsız rahatsız kıpırdanmaya başladı. Kendilerini kuşatılmış gibi hissediyorlardı. Kaçmak gerekirse, kaçış yolu tıkanmış gibi. Sıralarında kıpırdanırken arkadaki kadınların kendilerine tatlı tatlı güldüğünü görüyorlardı. Bayan Munroe'nun kucağında taşıdığı kocaman paket de dikkatlerinden kaçmadı.

Ders başladı. Bayan Morgan yüzünde gergin bir gülümsemeyle Yönetim Kuruluna hoş geldiniz dedi. «Her günkünden farklı hiçbir şey yapmayacağız, baylar,» diye devam etti. «Sanırım resmi görevleriniz açısından, okulu her gün çalıştığı şekliyle görmek sizler için daha ilginç olacaktır.» Pek kısa bir süre sonra da, bu sözü söylediğine pişman oldu. Ömründe karşısında bu kadar aptal çocuklar gördüğünü hatırlamıyordu. Donmuş damaklarından dışarıya birkaç kelime çıkmasını sağlayabilenler bile, en iğrenç hataları yapıyorlardı. Yazı yazışları kor-

kunçtu. Okumaları, delilerin saçmalamasına benziyordu. Kurul ciddiyetini korumaya çalışıyordu ama, çocukların utancını gördükçe gülümsemelerini tutamıyorlardı. Bayan Morgan'ın alnında ufak ter damlacıkları belirdi. Hayalinde kurulun öfkelenip onu işinden çıkardığını görüyordu. Arka sıralardaki kadınlar sinirli sinirli gülümsemeyi sürdürdüler ve zaman akıp geçti. Aritmetik dersi de berbat edilip bittiği zaman John Whiteside sandalyesinden ayağa kalktı.

«Teşekkür ederim, Bayan Morgan,» dedi. «İzninizle çocuklara birkaç şey söylemek istiyorum, ondan sonra çıkarabilirsiniz onları. Bizim gelişimize dayandıkları için bu ödülü haketmiş sayılırlar.»

Öğretmen rahatlayarak içini çekti. «O halde, her zamanki kadar iyi olmadıklarını anlıyorsunuz demek,» dedi. «Bunu biliyor olmanıza sevindim.»

John Whiteside gülümsedi. Kurul günlerinde, sinirli genç öğretmenlere az rastlamamıştı. «En iyi hallerinin bu olduğunu sansam, okulu kapatırdım,» dedi. Sonra beş dakika kadar, çocuklara hitap etti. Onlara çok çalışmalarını ve öğretmenlerini sevmelerini söyledi. Kısa, rahat bir konuşmaydı. Yıllardan beri hep aynı şeyleri söylerdi. Çocuklardan büyükçe olanların sık sık dinlemişliği vardı bunları. Sözü bittiği zaman öğretmenden okulu tatil etmesini istedi. Çocuklar sessizce çıktılar. Ama açık havaya adımlarını attıkları anda, bu rahatlama onlara çok fazla geldi. Bağırarak, haykırarak, birbirlerini kafa kesme, barsak deşme yoluyla öldü-

rebilmek için ellerinden geleni yaptılar.

John Whiteside, Bayan Morgan'la el sıkıştı. «Düzeni bu kadar iyi sağlayan öğretmen görmemiştik,» dedi tatlı tatlı. «Çocukların sizi ne kadar çok sevdiğini bilseniz, kızarırdınız sanıyorum.»

«Çok iyi çocuklardır,» diye direndi öğretmen sadakatle. «Çok, çok iyi çocuklardır.»

«Elbette,» diye ona katıldı Bay Whiteside. «Ha, bu arada, küçük Maltby nasıl gidiyor?»

«Çok zeki bir çocuk. Garip bir çocuk. Bence kafası hemen hemen parlak denecek şekilde çalışıyor.»

«Kurul toplantısında ondan söz ediyorduk, Bayan Morgan. Biliyorsunuzdur elbette, ev hayatı pek olması gerektiği gibi değil. Bugün öğleden sonra ona özellikle dikkat ettim. Zavallı çocuk tam anlamıyla giyinik bile sayılmaz.»

«Eh, biraz garip bir ev.» Bayan Morgan, Junius'u savunmak zorunluluğunu duyuyordu. «Alışılmış bir ev değil ama... fena sayılmaz.»

«Beni yanlış anlamayın, Bayan Morgan. Biz işe burnumuzu sokacak değiliz. Yalnızca ona bir şeyler vermemiz gerek diye düşündük. Babası çok fakir, biliyorsunuz.»

«Biliyorum,» dedi yavaşça.

«Bayan Munroe ona birkaç giyecek getirdi. Çağırırsanız, verelim kendisine.»

«Ah, yoo, ben olsam hiç...» diye başladı Bayan Morgan.

«Neden? Yalnızca birkaç gömlekle bir tulum, birkaç da ayakkabı getirdik.»

«Ama Bay Whiteside, bu onu çok utandırabilir. Çok gururlu bir küçük adam o.»

«Doğru dürüst kıyafeti olmasından mı utanacak? Saçma! Bence olmaması onu daha çok utandırır. Ama bütün bunlar bir yana, bu mevsimde hava yalınayak gezilmeyecek kadar soğuk. Bir haftadır her sabah buz tutuyor yerler.»

Bayan Morgan çaresizlik içinde, «Keşke yapmasanız,» diyebildi. «Ah, keşke yapmasanız.»

«Bayan Morgan, bence bu işi fazla büyütüyorsunuz, öyle değil mi? Bayan Munroe çocuğa bu giysileri almakla nezaket göstermiş. Lütfen çağırın ki verebilsin.»

Az sonra Robbie karşılarında duruyordu. Bakımsız saçları suratına dökülüyor, gözleri bahçedeki oyunun etkisiyle hâlâ pırıl pırıl parlıyordu. Grup, salonun ön tarafına toplanıp ona anlayış dolu gözlerle baktı. Gözlerinin o yırtık giysilere takılmamasına dikkat ediyorlardı. Robbie tedirgin tedirgin çevresini süzdü.

«Bayan Munroe sana bir şey verecek, Robert,» dedi Bayan Morgan.

O zaman Bayan Munroe öne çıktı, paketi onun kollarına koydu. «Ne tatlı bir çocuk!»

Robbie paketi dikkatle yere, ayaklarının dibine bırakıp doğruldu, ellerini arkasında kavuş turdu.

«Aç onu, Robert,» dedi T.B. Allen ciddi bir sesle. «Kibarlığın nerede kaldı?»

Robbie ona gücenik gözlerle baktı. «Peki, efendim,» dedi, sicimi çözdü. Gömleklerle yeni ıulum önünde yayılıverdi. Çocuk bir an bu gördüklerine anlamayan bakışlarla baktı. Sonra birden ne olduklarını anlamış göründü. Yüzü kıpkırmızı kesildi. Tuzağa düşmüş bir hayvana benzedi. Kapıdan fırladığı gibi uçtu gitti, paketi olduğu yerde bırakıp. Yönetim Kurulu, kapı

nın dışındaki taraçada ancak iki adımın sesini işitti, ondan sonra Robbie yokoldu.

Bayan Munroe çaresizlik içinde, öğretmene döndü. «Nesi var bu çocuğun, Tanrı aşkına?»

«Bence utandı,» dedi Bayan Morgan.

«Ama neden utansın? Ona çok iyi davrandık.»

Öğretmen anlatmaya çalıştı, bu çabası sırasında kendi de biraz öfkelendi.

«Bence galiba... sanıyorum birkaç dakika öncesine kadar kendisinin fakir olduğunu bilmiyordu...»

«Benim hatam,» diye özür diledi John Whiteside. «Üzgünüm, Bayan Morgan.»

Bert Munroe, «Ne yapabiliriz ona?» diye sordu.

«Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum.»

Bayan Munroe kocasına döndü. «Bert, bence sen gidip Bay Maltby ile konuşsan çok yararlı olur. Nazik ve yumuşak davranmanı istiyorum. Ona yalnızca, çocukların buzlu havada yalınayak gezmemesi gerektiğini söyle. Belki o tür bir sözün yararı olur. Bay Maltby de küçük Robert'e bu giysileri kabul etmesi gerektiğini söyler. Ne dersiniz, Bay Whiteside?»

«Hoşlanmadım. Benim itirazımı oylarınızla geçersiz kılınanız gerekecek. Yeterince zarar verdim zaten.»

Bayan Munroe, «Bence sağlığı, duygularından çok daha önemli,» diye direndi.

Okul Noel nedeniyle 20 Aralıkta tatile girdi. Bayan Morgan tatilini Los Angeles'de geçirmeyi planlamıştı. Kavşakta Salinas'a gidecek otobüsü beklerken, Cennetin Otlakları yolun-

dan bir adamla bir çocuğun kendisine doğru yürümekte olduklarını gördü. Üstlerinde ucuz, yeni giysiler vardı. İkisi de ayakları acıyormuş gibi yürüyorlardı. Yaklaştıkları zaman Bayan Morgan çocuğa dikkatle baktı ve onun Robbie olduğunu gördu. Yüzü asık, mutsuzdu.

«Aaa, Robert,» diye bağırdı. «Neyin var? Nereye gidiyorsun?»

Adam konuştu : «San Fransisco'ya gidiyoruz, Bayan Morgan.»

Kadın çabucak başını kaldırıp ona baktı. Junius'du ama, sakalı yoktu. Onun bu kadar yaşlı olduğunu daha önce hiç farketmemişim, diye düşündü. Çok genç olan gözleri bile şimdi yaşlı görünüyordu. Ama solgunluğu herhalde, sakalı yüzünün yanmasını engellediği için olmalıydı. Derin bir şaşkınlık ifadesi vardı suratında.

«Tatil için mi gidiyorsunuz?» diye sordu Bayan Morgan. «Noelde kentteki dükkânlara ben de bayılırım. Günlerce seyretsem doymam.»

«Hayır,» dedi Junius yavaşça... «Biz herhalde temelli gidiyoruz. Ben muhasebeciyim, Bayan Morgan. Daha doğrusu, yirmi yıl önce muhasebeciydim. Bir iş bulmaya çalışacağım.» Sesi acı doluydu.

«Ama bunu neden yapıyorsunuz?» diye sordu öğretmen.

Adam basit şekilde anlattı. «Bakın, ben bu çocuğa zarar vermekte olduğumu bilmiyordum. Düşünmemiştim. Herhalde düşünmem gerekirdi. Fakir büyütülmemesi gerektiğini siz de görüyorsunuzdur. Görüyorsunuz, değil mi? Herkesin bizim hakkımızda neler konuştuğunu bilmiyordum.»

«Neden çiftlikte kalmıyorsunuz? İyi bir çiftlik orası... değil mi?»

«Ama oradan hayatımı kazanamam, Bayan Morgan. Çiftçilikten hiç anlamam. Orayı Jakob işletmeye çalışacak. Ama biliyorsunuz Jakob çok tembeldir. Daha sonra, imkân bulursam, çiftliği satmaya çalışacağım ve Robbie'ye ömründe sahip olmadığı birtakım şeyleri alacağım.»

Bayan Morgan çok kızmıştı. Ama bir yandan da içinden ağlama isteği geliyordu. «O budala insanların her dediğine inanıyor olamazsınız herhalde!» dedi.

Adam ona şaşkın gözlerle baktı. «Elbette ki hayır. Ama büyüme yaşındaki bir çocuğun küçük bir hayvan gibi büyütülmemesi gerektiğini siz de takdir ediyorsunuzdur, değil mi?»

Otobüs yolun ucundan ortaya çıktı, onlara doğru yaklaştı. Junius parmağıyla Robbie'yi gösterdi. «Gelmek istemedi,» dedi. «Tepelere kaçtı. Jakob'la ikimiz onu dün gece bulduk. Çok uzun süre hayvan gibi yaşadı, anlıyorsunuzdur. Hem zaten, San Fransisco'nun ne kadar güzel olacağını da bilmiyor, Bayan Morgan.»

Otobüs gıcırdayarak durdu. Junius'la Robbie binip arka kanapelerden birine oturdular. Bayan Morgan da onların yanma binmek üzereydi. Birden dönüp ön tarafa, şoförün yanındaki yere oturdu.. «Elbette,» diye söylendi kendi kendine. «Elbette yalnız kalmak isterler.»

BİTTİ

NOBEL ÖDÜLÜ

steinbeck

BÜTÜN ESERLERİ / 5

Amerikalı ünlü yazar John Steinbeck 1902'de Kaliforniya'da doğdu. Stanford Üniversitesinde okuyabilmek için ırgatlık, duvarcılık, laborantlık, gazetecilik gibi işlerde çalıştı. Daha sonra üniversiteyi bırakarak kendini edebiyata verdi. İlk romanı, Korsan Henry Morgan'in yaşamını anlatan Altın Kupa'dır (1929). Yoğun bir duygusallığın egemen olduğu bu kitabından sonra Kaliforniya kentlerinin çarpıcı, acımasız ve başdöndürücü yaşam serüvenlerini anlatan romanlarıyla büyük ün yaptı. 1939'da Pulitzer, 1962'de Nobel Ödüllerini alan Steinbeck'in hemen bütün eserlerinde zorlamasız, yapmacıksız bir yücelik görülür. Yalın gerçeğin lirizmle, şiirseliğin ince bir güldürüyle iç içe bulunması, romanlarına etkisini yitirmeyen bir canlılık kazandırdı.

Başlıca eserleri: Yukarı Mahalle, Sardalye Sokağı, Tatlı Perşembe, Alev, Al Midilli, İnci, Fareler ve İnsanlar, Mutsuzluğumuzun Kışı, Cennet Çayırları, Ay Battı, Gazap Üzümleri, Bilinmeyen Bir Tanrıya, Bitmeyen Kavga, Altın Kupa, Aşk Otobüsü, Cennetin Doğusu, Kısa Süren Saltanat.

Birçok eseri filme alınan Steinbeck, 1968'de öldü.

Ünlü büyük yazarın başyapıtlarından bir yenisini daha sunuyoruz: AL MİDİLLİ. John Steinbeck'in, küçük bir çiftlikte geçen çocukluk döneminin anılarına dayanılarak yazıldığı sanılan AL MİDİLLİ'deki Billy Buck, yazarın kendisi olsa gerektir. Bir çocukla bir tay arasında kurulan bu ölümüne güzel büyük dostluğu, böylesine yalın bir dille ve üstün bir güçle romana dökmek, ancak büyük yazarlara özgü bir ustalık olmalıdır.